

2

**Tuletõrje
teenistus- ja
harjutusmäärustik**

FESTI ÜLERIHKLIKU TULETÕRJE LIIDU VÄLJAANNE
TALLINN, 1934

TULETÕRJUJA TEENISTUS- JA HARJUTUSMÄÄRUSTIK

Fr. R. Krautzwaldi
nim. ENSV Riiklik
Raamatukogu

195.563

EESTI ÜLERIIKLIKU TULETÕRJE LIIDU VÄLJAANNE
TALLINN, 1934

G14.84 (474.2B)

Trükikoda „Kիրtrükk“ Tallinn, Rütli 4. 1934.

Eessõna.

Üleriiklikul peameeste päeval, Tapal, 11 juunil 1932. a., otsustati koostada uus ühtlane „Tuletõrje teenistus- ja harjutusmäärustik“, mis oleks tuletõrjujatele käsi- raamatuks ja annaks neile kindlad eeskirjad, mille järele käia harjutustel, õppustel ja kõigil tuletõrje teenistus kohuste täitmistel. Määruste koostajaks valiti komisjon järgmises koosseisus: A. Punga (†), K. Lorenz, A. Grünberg, K. Sirotkin, M. Speek, V. Peterson, K. Peterson ja I. Reinmann.

Komisjon algas oma tegevust 19. jaanuaril 1933. a. Esimesel koosolekul koostati raamatu sisu kava ja otsustati määrustikud koostada üksikute peatükkide viisi ja paragrafeeritult.

Komisjonile koopteeriti juure A. Bernhard ja E. Tetsmann.

Töö jagati üksikute komisjoni liikmete vahel ära nii, et igäühel tuli koostada teatud osa, mis pärast komisjoni koosolekul ühiselt läbiharutati ja tarviduse korral parandati.

Komisjon pidas üldse neli koosolekut, peale selle töötasid üksikud komisjoni liikmed, kahe ja kolme kaupa, õige mitmel koosolekul.

Üldmäärustikkude koostamisest võtsid osa hrad Lorenz, Grünberg, Speek ja Tetsmann. Rivi eeskirja ja tuletõrje tsere-mooniate määruste koostamisel langes suurem töö ja vaev Nõmme v. tuletõrje sekretäri hra. A. Bernhard'i peale. Harjutused haakrede-liga on koostatud Tallinna linna tuletõrje komandouhi H. Maide poolt. Pritsiharju-tused salga süsteemi järele on koostatud instruk-tori k. t. V. Peterson'i poolt.

E. Ü. Tuletõrje Liidu juhatus valis oma koos-olekul, 17. septembril 1933. a. kolme liikmelise komisjoni, kuhu kuulusid juhatuse liikmed: B. Melts, A. Sork ja P. Hausvalter. Juhatus komisjon vaatas oma korda määrus-tiku käsikirjad läbi ja tegi selles mitmed muu-datused, täiendused ja parandused.

„Tuletõrje teenistus- ja harju-tusmäärustiku“ üldmäärused ei sisalda midagi erilist uut, enamuses on need juba ilmu-nud „Tuletõrjuja Käsiraamat Kalendrites,“ kuid nüüd on nad kogutud ühtekokku, läbivaadatud ja täiendatud. Need olgu igale tuletõrjajale tema teenistuse kohuste täitmisel kindlateks juhtnöörideks, mille järele tuleb tegutseda.

Rivi eeskiri on kokkuseatud koos-kõlas kaitseväge ja kaitseliidu uue-ma rivi eeskirjaga, on ainult õige väike-sed lahkuminekid, mis kohandatud tuletõrje

nõuetele. Riviharjutustel tuleb täpselt kinni pidada käesolevas raamatus antud rivi eeskirjast.

Tuletõrje tseremooniate kohta puudusid-meil seni vastavad määrused, nüüd on selleks välja töötatud kindlad eeskirjad, mida tuleb täpselt täita paraadil, aukülaliste vastuvõtmisel ja ärasaatmisel, lipu üleandmisel ja surnusaatmisel.

Juhatused tuletõrjeriistade ja voolikute korras hoidmiseks on koostatud lühidalt, nende järele tuleb käia.

Salgaharjutused käsipritsiga, mis koostatud instruktori k. t. V. Peterson'i poolt, lähevad lahku meie senistest pritsiharjutustest. Meil puudus seni ühtlane harjutussüsteem, pea igas linnas oli oma viis. Nüüd on käsiprits linnades kaotanud oma tähtsuse, ta kaob ja annab maad mootor- ja autopritsidele, sellepärast ei ole käsipritsi-harjutused linnadele enam nii tähtsad, et minna üle uuele süsteemile. Maa tuletõrjeühingud peaksid aga omaks võtma uue harjutussüsteemi ja harjutusi korraldama täpselt antud määrustiku järele.

Võistlusmängude määrused ja eeskirjad on koostatud A. Sork'i poolt. Võistlusmängude korraldamine teeb harjutused mitmekesisemaks ja huvitavamaks.

Raamatust said väljajäätud kõik üksikud sundmäärused ja seadused (Tuletõrje-seadus

jäi välja selletõttu, et see tuleb lähemal ajal muutmisele). Sundmäärused on enamuses kohalikud, neil on tähtsust ainult kohaliku linnaalevi ja maa tuletõrjajatele. Osa neist on ära trükitud „Tuletõrjuja-Käsiraamatus“ 1928. a. väljaanne. Käesolevas raamatus on toodud kõigi seni ilmunud sundmääruste ja seaduste nimekiri, ühtlasi on näidatud, mis aastal ja missuguses „Riigi Teataja“s mingi sundmäärus on väljakuulutatud. Iga tuletõrje ühing peaks omale muretsema need „Riigi Teataja“ numbrid, kus on ilmunud need sundmäärused, mis neile tähtsad ja tarvilikud.

„Tuletõrje teenistus- ja harjutusmäärustikus“ on püütud ära tuua kokkuvõetult kõike seda, mis tuletõrjajale tarvilik teada tema kohuste täitmisel.

Loodame, et tuletõrjajad leiavad sellest raamatust juhtnööre ja õpetusi, mis neile tarvilikud võitluses tule vastu. Leidku see raamat teed iga tubli tuletõrjuja lauale.

Tallinnas, 1934. a.

Eesti Üleriiklik
Tuletõrje Liit.

Sisukord.

Üldised määrused.

Distsipliin §§ 1—12	lhk. 17—18
Tuletõrjevalve §§ 13—38	„ 18—20
Tuletõrjeriistade hoidmine ja kord pritsikuuris §§ 39—54	„ 20—25
Häire ja sõit tulekahjule §§ 54—65 „	25—27
Tegevus ja kord tulekahjul §§ 66—73 „	27—28
Veemuretsemine §§ 74—77	„ 28—29

Harjutusmäärustik.

Üldised juhtnõõrid §§ 78—95	„ 29—33
---------------------------------------	---------

Rivi eeskiri:

Üldmäärused	„ 34—35
-----------------------	---------

I. peatükk.

Juhtimise viisid ja abinõud §§ 96—100	„ 35—37
--	---------

2. peatükk.

Üksikmehe väljaõpe:

A. Üldalused § 101	„ 38
-------------------------------------	------

B. Üksikmees koondriivis:

1. Seisang §§ 102—106	„ 38—39
2. Liikumine ja peatumine §§ 107—116	„ 39—43
3. Pöörded §§ 117—118	„ 43—44
4. Liikumise suuna määramine ja muutmine §§ 119—120	„ 44—45
5. Tervitamine §§ 121—124	„ 45—48
6. Pea paljastamine ja katmine §§ 125—126	„ 48

3. peatükk.

Jaoskond.

A. Koosseis §§ 127—128	„ 48—49
---	---------

B. Koondravis :

1. Rivistused § § 129—134 lhk. 49—51
2. Liikumine § § 135—136 " 52
3. Suuna muutmine § 137 " 52—53
4. Rivistuste muutmine § § 138—143 " 53—56

4. peatükk.

Tuletõrje komando (meeskond):

A. Koosseis § 144 " 56

B. Koondravis § § 145—151 " 56—57

Tuletõrje tseremooniad :

1. Üldised alused § § 152—153 " 57

2. Üksused külaliste
vastuvõtmiseks § § 154—158 " 57—60

3. Paraadi rivistamine ja paraadi-
marss § § 159—174 " 60—67

4. Leinaparaadid § 175 " 67

Tuletõrjelipud :

1. Üldalused § § 176—178 " 68

2. Lipu hoiuruumist väljatoomine ja
tagasiviimine § § 179—183 " 68—69

3. Lipu üleandmine § § 184—192 " 70—73

4. Võtted lipuga rivis § § 193—198 " 73—75

Surnu saatmine § § 199—211 " 75—78

Tuletõrjeriistad :

Käsitulekustutajad :

Hüdropult § § 212—214 " 79—80

Käsiprits § 215 " 80—81

Töö käsipritsiga § § 216—218 " 82—83

Mootorijõulised kustutajad :

Mootoriprits § 219 " 83—85

**Töötamise juures ettetulevad
rikked** § 220 " 85—86

Töötamine mahatõstetava moo-	lhk.	
torpritsiga § 221	„	86— 88
Vanker-mootorprits § 222	„	88— 89
Autoprits § 223	„	89— 90
Auto korrashoidmisest § 224	„	90— 91
Autosõit § 225	„	91
Päästeriistad § 226	„	92— 95
Päästetöö § 227	„	95
Harjutus kolme ehk kuue haak-		
redeliga õppetornil § 228—254	„	96—104
Harjutus ühe haakredeliga § 255	„	104—105

Liikumine tuletõrjeriistadega :

Liikumise kord § 256	„	106
Liikumisharjutused tuletõrje- riistadega § 257	„	107
Üksikmehe väljaõpetamine § 258	„	107
Harjutused käsipritsiga § 259	„	107
Harjutused väljaviske voolikuga § 260	„	108—109
Harjutused salga süsteemi järel § 261	„	109—111
Harjutus suure erikaarikul vee- tava mahatõstetava käsiprit- siga § 262	„	111—115
Harjutus väikese mahatõstetava käsipritsiga, ilma veoabi- nõuta § 263	„	115—117
Harjutus mootorpritsiga § 264	„	117—118
Harjutus autopritsiga § 265	„	118
Harjutus väljatõmbe redeliga § 266	„	118
Tulekustutus-harjutused § 267	„	119—120

Tuletõrjevoolikud :

Väljaviskevoolikud § 268	„	121—125
Imevoolikud § 269	„	125

Võistlusmängud.

1. Pallimäng jugadega	lhk.	126
2. Kõievedu	„	126—127
3. Teatejooks	„	128
4. Pendel teate jooks	„	129
5. Kartulijooks	„	129—130
6. Kõit mööda ronimine	„	131
7. Purre võistlus	„	132
Gaasikaitse § 270	„	133—134
Esimene abi § 271!	„	134
Tulekustutamise taktika		
põhialused § 272	„	134—136

Lisa.

Seadusi ja sundmäärusi.

Sundmäärused tulekahjude ära-		
hoidmiseks ja tulekahjude		
vastu võitlemiseks	„	137—139
Ehitusmäärused.	„	139
1. Üldised ehitusmäärused	„	139—140
2. Ehitusmäärused linnades!	„	140—141
3. Ehitusmäärused alevites	„	141
4. Ehitusmäärused maal ja		
alevikkudes	„	141—142
Sundmäärused korstnate		
pühkimise ja ülevaatuse		
kohta	„	142—143
Sundmäärused tulekahjude		
ärahooldmiseks linnades ja		
alevites	„	144—145
Sundmäärused kaubasadamates		
tulekahjude ärahooldmiseks.	„	145

Tuletõrjevalve kohta käivad sundmäärused.

Linnades ja alevites	lhk. 145—146
Maal	„ 146—147
Hoolsusmärkide väljaandmise ja kandmise kord	„ 147
Signaalid. (Leppemärgid)	„ 148—149

Tuletõrjuate hümn.

F. Nottbeck.

cre - scen - do

p *f* *ritardando* *più ritardando* *f* *ff*

tempo *più lento*

tempo *più lento* 3. Salm ad LIII.

4 salm aeglasmalt

Tuletõrjujate hümn.

O. Schott.

Eesti keelde P. Pinna.

Seal sarvede hüüd ja kuulda abi kaja
Sest tuline leek on neelamas kõik!
Nüüd ülesse maast — peab jääma meil võit!
Sest lehvigu me lipp seal uhkelt suitsu sees.
Ta kiri seisab ikka me silmade ees —
Meid julgustab ta tunnil tähtsamal:
Et „Jumala auks — abiks ligemal!“

Ei meelita au, ei, meelita meid kasu,
Ei kohku me iial raskuste eest!
See on meie õnn ja meie ainus tasu:
Kui päästame ligimest leekide seest!
Need sõnad kasvagu, mis lippu ehivad,
Me südamesse nüüd, mis meid nii ülendab
Ja julgustab meid tunnil tähtsamal:
Et „Jumala auks — abiks ligemal!“

See eesmärk ja siht meil jäägu ikka pühaks,
Et kaitseme ligimest ühisel nõul.
Ei maru, ei torm meid takistada suudaks,
Meie töötame kuni meil raugenud jõud,
Ei kalliks hinda elu kui tules võitleme!
Kui võideldes me ise kord langeme,
Siis langeme ka tunnil tähtsamal:
Me „Jumala auks — abiks ligemal!“

(Neljas salm lauldakse ainult matustel.)

Meid valvamas surm, kes ohvrit tihti nõuab,
Ja kangelast riisub vaprate reast!
Siis andkem tal au, kes ohvrimeelselt surnud,
Ja läikivad kiivrid me tõstame peast!
Ta loorberpärjades siis õndsalt puhaku!
Ja kangelased kõik meeles nüüd pidagu,
Et langeme ka tunnil tähtsamal:
Me „Jumala auks — abiks ligemal!“

Õiendus.

Harjutus suure kaarikul veetava mahatõstetava käsipritsiga — lhk. 112 on I. ja II. salga seisukohad eksikombel ära vahetatud. I. salk peab seisma pritsi kaariku tiisli pool otsas vastamisi III. salgaga, II. salk peab seisma vastamisi IV. salgaga.

„Tuletõrje teenistus ja harjutus määrustik’u“ tarvitajaid palutakse ennem raamatu tarvitamist see viga äraparandada.

Üldised määrused.

Distsipliin.

§ 1. Tuletõrje saab oma ülesandeid harjutusel, tulekahjul, valveteenistuses, paraadil, matustel, koosolekul jne. täita korralikult ja hästi siis, kui komandos valitseb kindel kord ja kõva distsipliin.

§ 2. Distsipliin on kindlaks määratud kord, millele kõik tuletõrjujad peavad teadlikult, vabatahtlikult ja vastuvaidlematult alistuma.

§ 3. Iga tuletõrjuja peab tundma oma ühingu põhikirja, kodukorda, harjutus- ja teenistusmäärustikku, tuletõrje seadusi ja kohalikke tulekaitse sundmäärusi.

§ 4. Iga tuletõrjuja kohus on: käituda väärilt ja mehiselt, näidates üles kainust, punktipealsust, rahulikkust, sõnakuulelikkust, sitkust ja tarviduse korral julgust ning ettevaatlikkust.

§ 5. Iga tuletõrjuja on kohustatud: Tulekahju häire puhul viibimatult, nii kiiresti kui võimalik, ruttama tulekahjule ehk määratud kogumiskohale mundris ehk vähemalt tuletõrjuja märgiga varustatult.

§ 6. Täitma täpselt komandouhi, tema abide, jaoskonnajuhtide ja teiste otsekoheste juhtide korraldusi ja käske.

§ 7. Mitte lahkuma ilma oma juhtide loata tulekahjult, harjutuselt ja muudelt teenistuskohadelt.

§ 8. Teenistuses olles küsimustele lühidalt ja selgelt vastama. Igasugused vastuvaidlused käskudele ja käsklustele on keelatud.

§ 9. Ilmuma alati täpselt määratud ajal harjutusele, koosolekule, kogumiskohale. Kui aga selleks peaksid olema põhjendatud takistused, siis sellest teatama oma lähemale juhile.

§ 10. Teatama oma elukoha muudatuse ehk ajutiselt lahkumise üle ühingu tegevuse piirkonnast oma jaoskonnajuhile.

§ 11. Oma mundrit ja tarvitamiseks antud varustust alati hoidma korralikult ja puhtalt. Ühingust lahkumise korral selle heas korras ühingule tagasi andma, kaotatud ja rikutud asjade eest tasuma asjade väärtuse.

§ 12. Keelatud on teenistuses olles lärmitsemine, alkoholiliste jookide tarvitamine ja suitsetamine seal, kus see pole lubatud. Samuti on keelatud mundri kandmine väljaspool teenistust.

Tuletõrjevalve.

§ 13. Avalikkudel ettekannetel ja lõbustustel, loteriidel, näitemüükidel ja näitustel, kus seda peetakse tarvilikuks, peab olema tuletõrjevalve.

§ 14. Valvele ilmumine on igale tuletõrjujale sunduslik.

§ 15. Valvekorrale tuleb ilmuda täies mundris ja varustuses ning täiesti kainelt.

§ 16. Valvekorraline peab ilmuma kohale 1/2 tundi enne ettekande, lõbustuse jne. algust ja viibima seal kuni lõpuni.

§ 17. Kohale ilmudes tuleb viibimata järele vaadata, kas määratud tulekustutus-abinõud on kohal ja tarvitamiskorras.

§ 18. Juhtudel, kui määratud tulekustutus-abinõud ja -riistad on rikkes või puuduvad, tuleb sellest ettekande ehk lõbustuse jne. korraldajale teatada ja temalt nõuda nende kordaseadmist või muretsemist. Kui korraldaja seda ei tee, siis teatada sellest oma juhile ja politseile.

§ 19. Kontrollida, kas ettekande, lõbustuse jne. korraldaja poolt on võetud tarvitusele ja täidetud sundmääruse eeskirjad tuleõnnetuse

ärahooldmiseks ja ruumis viibivate inimeste julgeoleku kindlustamiseks. Määruste rikku- misest tuleb teatada politseile.

§ 20. Tulekahju tekkimise korral-viivitamata tarvitusele võtta kõik käepärast olevad abinõud tulekustutamiseks ja tule levimise takistami- seks, ühtlasi viibimatult teatada tulekahjust tuletõrjele, pritsimajja.

§ 21. Valvekorral tuleb ennast korralikult ja viisakalt ülal pidada. Omavahelised vaielused, samuti ka vaielused ettekande, lõbustuse jne. kor- raldajaga või tema abilistega on kõvasti keelatud.

§ 22. Istuda võib valvekorral ainult selleks määratud kohal.

§ 23. Seismine uste vahel või läbikäigu- teedel, mis liikumist takistab, on keelatud.

§ 24. Tukkumine valvekorral on keelatud.

§ 25. Valvekorral olejal tuletõrjugal ei ole lubatud omavoliliselt oma perekonnaliikmeid maksuta sisse viia etendusele, näitusele jne.

§ 26. Näitelaval on suitsetamine keelatud, välja arvatud juhud, kui see etenduses otse- kohe on ette nähtud. Kohtadel, kus suitseta- mine keelatud, peavad olema üles pandud vastavad keelusildid. Selle nõudmise täitmise järele valvab tuletõrjevalve.

§ 27. Suitsetada võib ruumes, kus see on lubatud.

§ 28. Valvekorral ei ole lubatud mütsi ehk kiivrit peast ära võtta.

§ 29. Ülearuste tuletõrjujate kogunemine vai- vekohtadesse on keelatud.

§ 30. Juhtudel, kui määratud vahetus hilineb või hoopis ilmunata jääb, tuleb teenistuses olijail edasi kohale jääda.

§ 31. Valvekonnajuhil on õigus valvekorras ette võtta ümberpaigutusi.

§ 32. Omavoliliselt valvekorralt lahkumine on keelatud, ka sel korral, kui kaugemal on tulekahju.

§ 33. Valvekorral olejatel on keelatud pärast valveteenistuse lõppu peetavatest tantsudest mundris osa võtta. Niisama on keelatud valvekorra ajal viibida alkoholiga einelauas.

§ 34. Tuletõrjevalvet kontrollivad valvet teostava tuletõrje-üksuse otsesed juhid, tulekaitsekomisjoni liikmed ja politsei.

§ 35. Tuleb kohale mõni oma või võõras tuletõrjejuht, kellel vastav tuletõrje tunnusmärk, siis tuleb teda püsti tõustes tervitada.

§ 36. Ettekande, lõbustuse jne. lõpul on valvemeeskonna kohus enne lahkumist teha ülevaade, kas igalpool on kõik korras. Valve-meeskond lahkub viimasena ruumist.

§ 37. Valvekorra teenistusaja ja järjekorra jaoskondade vahel määrab kindlaks komandujuht.

§ 38. Tuletõrjujate valvekorrast osavõtmise märgib tuletõrjujate teenistus-kontrollraamatusse jaoskonnajuht ehk tema abi.

Tuletõrjeriistade hoidmine ja kord pritsikuuris.

§ 39. Tuletõrjeriistade korrashoidmise eest hoolitseb ja vastutab varahoidja, kuna järelvalve kuulub komandojuhile.

§ 40. Iga jaoskonna riistade eest hoolitseb jaoskonna varahoidja.

§ 41. Ühingu varahoidja peab kõigi ühingu varanduse ja tulekustutus-abinõude üle varaamatut ehk inventaariraamatut.

Jaoskonna varahoidja peab oma jaoskonna riistade ja abinõude üle täpset nimekirja.

Iga riist ja abinõu olgu märgitud numbriga.

§ 42. Tuletõrjeriistade ja abinõude hoidmiseks tuleb varahoidjale anda täpsed juhtnõõrid ja temale võimaldama tarbekorral tarvilikku õppust riistade korrashoidmiseks.

§ 43. Eriti on varahoidja kohus hoolitseda ja ja valvata:

a) Et pritsikuur saaks hoolega tuulutatud ja puhastatud, ja et seal valitseks hea kord. Vähemalt kolm pritsikuuri võtit olgu paigutatud pritsimaja läheduses asuvasse majadesse, üks võti olgu pritsikuuri küljes olevas klaaskastikeses, mille hädakorral võib katki lüüa, kui puudub alaline vaht pritsikuuri juures. Häire korral ei tohi olla mingisugust takistust pritsikuuri uste avamise juures, võtmed olgu alati käepärast ja ukسلukud korras.

b) Pritsikuuri ukseesine peab alati olema vaba lumehangedest, jääst ja muudest takistavatest esemetest. Tee pritside ja teiste abinõude väljasõiduks peab alati olema vaba.

c) Kõik tulekustutus- ja päästeriistad ja nende osad peavad alati olema korras ja töötamiseks valmis.

Veoriistade ja pritsikuuri valgustus-abinõud tulevad alati pidada korras.

Kui tarvitatakse tuletikke, siis peab iga lambi ja lühtri läheduses sobivas kohas seisma tops kuivi tuletikke.

d) Sügisel, lumeteel tulekul, tulevad veoabinõud asetada jalastele või reed korda seada, kevadel ratastele ja vankrid korda seada.

Iga aasta aprilli- ja novembrikuu algul tuleb pritsimajas, pritside ja veeveo-abinõude juures ette võtta põhjalik puhastus. Talvel, külmal ajal, tuleb valvata, et pritsid ei külmuks kinni. Külmmumise vältimiseks peab ventiilid ja ventiilikambrid põhjalikult

ärakuivatama ja ventiilid vedela glütseriin ehk vaseliinõliga (masinaõliga) kergelt sisse õlitama.

e) Pritsid, voolikud, redelid jne., mis olid tarvitusel tulekahjul või harjutusel, tulevad kohe põhjalikult puhastada ja korda seada, voolikud kuivatada, parandada ja vooliku asplitele kerida või kokku rullida. Voolikute hoidmisel tuleb silmas pidada kõiki voolikute hooldamiseks antud määrusi ja juhtnööre.

g) Iga ilmsiks tulnud viga pritside või muude abinõude juures tuleb parandada ja sellest teatada komandojuhile ehk jaoskonnajuhile. Kui parandus kohapeal teostamata, siis sellest kohe teatada komandojuhile.

h) Varahoidja peab osa võtma ka harjutustest ja tulekahjust ning seal võimalikke ette-tulevaid vigu ja masinate tõrkumisi oskama parandada ja kõrvaldada. Samuti tuleb tal võtta osa komandjuhi ehk jaoskonnajuhi poolt korraldatud nõupidamise koosolekutest.

i) Iga kuu esimesel kolmel päeval peab ta kontrollima, kas pritsid ja teised abinõud on korras ja töötamisvalmis. Ilmsikstulnud vead kohe ära parandada.

§ 44. Pritsikuuris peab nähtavas kohas seinal ülal olema kõigi seal hoitavate tulekustutus-abinõude nimestik ja juhtnöörid, missuguses järjekorras pritsid ja veoabinõud lähevad liikvele tulekahju korral. Kui veoabinõusid on rohkem, tulevad nad nummerdada — nr. 1, 2, 3 jne. Veoabinõud peavad pritsikuuris seisma nii, et neid hõlbus on järjekorras välja saata.

§ 45. Pritsiruum, milles asuvad mootor- ehk autopritsid, peab olema köetav. korras, puhas, iga asi omal kohal. Bensiini ja õli mahalaskmine on lubamatu. Õliste kaltsude, lappide,

vorsi jne. mahapildumine ja nende hunnikus hoidmine pritsiruumis on keelatud.

§ 46. Pritsiruumis on keelatud lahtise tulega käimine ja suitsetamine.

§ 47. Mootor- ja autopritsiruum peab olema valge, et oleks võimalik seal ka vähemaid remonte teha, milleks peale pritsivarustuse olgu pritsiruumis ka hädavajaliste riistade kogu.

Pritsiruum ei tarvitse olla kõrge, et mitte tekitada asjatut küttekulu; et vesi jahutajas ei külmuks tuleb pritsiruumi hoida võimalikult soojana. Ahjude kolded peavad olema pritsiruumist väljas, nii et ruumi soojendab ahju tagakülg.

§ 48. Iga mootorpritsi jaoks peetagu katse- raamat, kus oleks kõigepealt ära tähendatud:

1. Mootori firma ja number.
2. Mootori võime (HJ efektiivne ja tegelik).
3. Mootori tööliik (kas kahe või neljataktiline).
4. Silindrite läbimõõt.
5. Kolbe tõus.
6. Tiirude arv.
7. Silindrite arv.
8. Jahutuse süsteem (õhk, vesi, õli, termo-süfoon, tsirkulatsioon).
9. Pumba firma ja number.
10. Garanteeritud üldvõime.
11. Garanteeritud joakõrgus.
12. Pumba tiirude arv,
13. Pumba liik.
14. Pumba astmete arv.
15. Väljaviske ühendajate arv ja läbimõõt.
16. Imeja vooliku läbimõõt.

§ 49. Edasi märgitakse igasse pritsiraama-

tusse kontrollandmetena mootorpritsi töövõime- ja töö valmisoleku äramääramiseks:

1. Kuiv imemiskatse sulatud imemis- ja surve-kraanidega:

- a) Kõrgeim vakuum-meetri seis.
- b) Vakuum-meetri seis 1 min. pärast.
- c) " " " 2 " "

2. Kuiv imemiskatse 3-meetrilise imejaga:

- a) Vakuum-meetri kõrgeim seis.
- b) Evakueerimiseks tarvilik aeg.
- c) Vakuum-meetri seis 1 min. pärast.
- d) " " " 2 " "

3. Märg imemiskatse:

- a) Kõrgus veepinnast pumba kõrgema kandini.
- b) Imemisaeg.
- c) Vakuum-meetri seis.
- d) Veerõhu katse.
- e) Kõrgeim võimalik surve.
- f) Tegelik surve kõrgus manomeetril avatud ventiiliga 5 voolikulüli ja ühe joatoruga.
- g) Tegelik imemiskõrgus meetrites.
- h) Joatoru otsatüki läbimõõt (äratähendada otsatükk, mis määratud garanteeritud kõrgema võime saavutamiseks).
- i) Viskekaugus.
- j) Joakõrgus.
- k) Tööaeg (mitte alla tunni).
- l) Osade õhu — ja veekindlus.
- m) Minutis saavutatud veehulk (arvatakse välja pumba surve ja joatoru otsatüki järele).
- n) Vee kiirus imejas, surveliinil ja otsatüki suus.
- o) Veehulk vabal voolul (joatoruta).

§ 50. Eelmises paragrahvis (49.) nimetatud andmetega võrreldakse iga katse andmeid ja märgitakse erinevused pritsiraamatusse, tähendades juure ka katse kuupäeva, aasta ja kellaaja.

§ 51. Katsetel leitud puuduste kõrvaldamise kohta kantakse märkus raamatusse, tähendades, ära ka missuguse katsega on leitud äsja kõrvaldatud puudus või viga.

§ 52. Katseraamat olgu revisjonile ja kontrollile alati kättesaadav ja revideerija või kontrollija kannab sinna märkmed revisjoni tulemuse kohta.

§ 53. Komandajuht ehk tema käsul mõni juhtidest, peab vähemalt üks kord kuus kontrollima pritsikuuris korda ja pritside ning teiste riistade korrashoidu. Kontrollimine sünnib ilma ette teatamata, ootamatult.

§ 54. Pritsikuuris või abinõude hoiuruumis peab olema kontrollraamat, kuhu märgitakse üles kontrollimise päev ja aeg, ja kontrollija otsus riistade seisukorrast ja korrast pritsikuuris, kontrollija allkirjaga.

Vigade ja hooletuste eest on vastutav peale varahoidja ka vastava jaoskonnajuht, mootorite ja autode eest ka nendele määratud mootoristid ja autojuhid.

Häire ja sõit tulekahjule.

§ 55. Häire tuleb korraldada nii, et tulekahju korral oleks võimalik kiiresti kokku saada tarvilik arv tuletõrjujaid.

§ 56. Komandajuht, jaoskonnajuhtid ja pritsimaja peaksid olema ühendatud telefoniga ja signaalkelladega. Komandjuhi ja jaoskonnajuhtide telefonide abil tuleks häirekellade grupiga ühendada kõik läheduses elavad tuletõrjujad. Pritsimajas, komandjuhil ja kõigil juhtidel olgu häirepasunad.

§ 57. Iga tuletõrjuja peab tundma tulekahju signaalmärke. Tuletõrje ühes kohaliku vallavalitsusega peab hoolitsema selle eest, et vald oleks jagatud tulekustutus-rajoonideks ja igas rajoonis määratud oma signaalmärgid. Tabelid signaalmärkidega olgu ülespandud pritsimajas, taludes, ja igal tuletõrjugal olgu üks eksemplar tulekahjust teatamise kohtade nimekirjast ja häire signaalmärkide tabel.

§ 58. Iga tuletõrjuja peab teadma, kuhu ta häire korral ruttab. Kui riistad viiakse kohale hobusega või autol, siis võib pritsi asukoha juure koguneda niipalju mehi, kui palju on võimalik veoabinõuga kaasa sõita ja need, kes selleks määratud.

§ 59. Et tuletõrjuja võiks hädakorral viivitamatult välja rutata, peab ta oma riided, jalanõud, varustuse ja valgustuse seadma magamisaseme lähedale, et oleks võimalik kiiresti riietuda. Tuletõrjuja märk ja käeside, juhtidel märguvile ehk häire pasun, kantagu alati taskus kaasas.

§ 60. Tulekahjule tõtates peab iga tuletõrjuja tarvitama kiiremaid liikumis-abinõusid: trammi, omnibust, autot, jalgratast, hobust, suuski. Jooksta võib ainult siis, kui vahemaa on lühike. Teel ei tohi end nii väsitada, et tulekahju kohal ei suudeta kohe asuda tööle.

§ 61. Tuletõrje veo- ja sõiduabinõud peavad pimedal ajal sõidul olema valgustatud.

§ 62. Üksteise järel liikuvate tuletõrjeriistade vahemaa ei või olla lühem kui 25 meetrit. Järelsõitev veoriist ei tohi eelmisest mööda ajada. Kui eelsõitjal juhtub mõni äpardus peab ta keerama tee kõrvale, tasandama käiku või seisatama, kuni järelsõitja on möödunud.

§ 63. Ei pea nii kiiresti ajama, et selle läbi

võiks juhtuda õnnetus. Sõites tuleb anda hoia-
tussignaale.

§ 64. Sõiduriistadele ei tohi asuda rohkem
mehi kui seal on ruumi.

§ 65. Kui tulekahjust teatati kaudsel teel ning
selle kohta puuduvad kindlad teated, ning
seda ei saa ka kontrollida telefoni teel, tuleb
siiski sõita teatatud kohale.

Tegevus ja kord tulekahjul.

§ 66. Tulekahjukohal on igasugune otstarbetu
edasi-tagasi jooksmine ja sagimine täiesti kee-
latud.

§ 67. Tuletõrjujad, kes jõuavad kohale esi-
mestena enne pritsi saabumist, peavad talitama
järgmiselt:

Kui ei ole kindlasti teada, et tuletõrje on
alarmeeritud ja teel tulekahjule, teatatagu viibi-
mata tulekahjust tuletõrjele.

Asutagu energiliselt kustutama tuld kõigi
käepärast leiduvate vahenditega, kuni tuli on
veel väike või algamas, et seda kohe kustutada.

Jõutagu viibimata selgusele, kas on häda-
ohus inimesi või loomi, ja päästetagu need
kohe kui on selleks abinõusid ja võimalusi.
Muidu aga rahustatagu inimesi ja kästagu neid
sulgeda ukсед-aknad, et hoiduda tuuletõmbusest.

Uksed ja aknad tulevad sulgeda nii põlevas
kui ka naabermaajades, ühtlasi takistatagu inimesi
aknaid ja uksi purustamast ja avamast.

Püütagu kõigi abinõudega takistada tule
levinemist.

Kuulatagu järele, kas tule läheduses ei ole
lõhkeaineid, tulekardetavaid õlisid, bensiini jne.,
ja kui vähegi võimalik, tulevad need eemalda-
da kindlasse kohta

Asju päästes tuleb hoiduda neid purustamast, üldse hoidutagu igasugustest asjatutest hävitamistest.

Tutvunetagu kiires korras vee saamise ja pritsi asetamise kohtadega ning voolikuliini väljapaneku teedega.

§ 68. Kui esimene juht jõuab tulekahju kohale, siis annab salgajuht või tuletõrjuja, kes seni juhtinud kustutustööd, temale kiires korras lühikese seletuse asja seisukorrast.

§ 69. Kogunemise-signaali peale on kõik tuletõrjujad, kes ei ole töös, kohustatud asuma rivisse, ka hiljem saabuvad peavad tingimata asuma rivisse. On mõni salk saadud käsu täitnud tuleb ta kohe tagasi rivisse.

§ 70. Kui tulekahjukohal on vähe tuletõrjujaid, siis võetakse abiks eraisikuid. Iga tuletõrjuja juure kaks ehk kolm eraisikut, kes töötavad tema juhatusel.

§ 71. Üldjuhatamine tulekahjukohal jääb vanema juhi hooleks. Kui kohal on mitu tuletõrjet, juhatab üldjuht, kes selleks valitud tuletõrje seaduse kohaselt. Kui üldjuht või tema abi pole kohal ehk polegi teda valitud, siis juhib kohaliku tuletõrje komandojuht kes võib aga juhtimist üle anda appitulnud vanemale juhile, selgitades temale olukorda.

§ 72. Tööle ei ole tarvis saata rohkem salku, kui just tegelikult vaja.

§ 73. Tulekahjukohalt ei ole ühelgi tuletõrjujal õigus lahkuda juhi loata. Tulekustutamise on tuletõrjujatele tuletõrje seaduse põhjal sunduslik.

Veemuretsemine.

§ 74. Veemuretsemine ei lasu mitte üksnes selleks määratud jaoskonna või rühma, vaid

ka komandjuhi ja teiste juhtide õlgadel. Selleks otstarbeks peetakse iga pitsi juures veevõtu kohtade raamat, kus iga tule-tõrje tegevuse piirkonna jaoks on ära märgitud: 1) Kõik tule-tõrje tegevuse piirkonnas asuvad majad ja kõik veekogud nende läheduses. 2) Palju igas veekogus on umbkaudu vett (liitrites). 3) Kus kohas kraavi või oja ääres asuvad kraavi või oja sulgemise ehk paisutamise abinõud: lauad, kivid jne. 4) Palju on maad lähemast veekogust majani. 5) Missugust teed mööda on parem korraldada vee juurevedu.

§ 75. Vee edasiandmiseks kasutatagu voolikuid. Kui on kasutada kaks pitsi, andku tugevam nõrgemale vett. Kui ei ole vajalikus pikkuses voolikuid, tuleb korraldada vee juurevedu aamidega.

§ 76. Veevedu aamidega tuleb korraldada nii, et vedu sünniks takistamatult. Kõige parem oleks ringteed mööda. Ämbritega vett kandes loodagu, kui on küllalt inimesi, edasiande-ahelik.

§ 77. Vee nappusel töötatagu ainult ühe pitsiga. Üks juga pikema aja vältel on kasulik, kui kaks juga lühikese ajaga. Paremini vähem vett suurema surve all.

Harjutusmäärustik.

Üldised juhtnõõrid.

§ 78. Harjutuste eesmärgiks on treenida tuletõrjet, et ta täidaks oma ülesannet tulekustutamisel hästi, edukalt ja kiiresti, arendada tuletõrjujates osavust, täpsust, meelekindlust ja leidlikkust ning võimaldada juhtidele kogemusi juhtimisosavuse alal.

§ 79. Iga jaoskond harjutagu (kas iseseisvalt või ühes teistega) võimalikult, vähemalt üks kord kuus. Üldisi harjutusi, millest osa võtab terve meeskond, korraldatagu neli korda aastas: kevadel, suvel, sügisel ja talvel. Harjutuste üle on soovitatav pidada päevaraamatut, kuhu märgitakse üles harjutuste laad, riistad, voolikud (pikkus, läbimõõt), mis harjutustel olid kasutada ja harjutustest osavõtnud meeste nimed. Juhtidel tuleb valmistada juba varakult iga harjutuspäeva kohta harjutuskava. Igal jaoskonna- ja rühmajuhil on õigus oma jaoskonnaga või rühmaga sooritada ka erakorralisi harjutusi komandorjuhi teadmisel.

§ 80. Ennem, kui uus tuletõrjuja võib osa võtta üldistest harjutustest, tuleb teda üksikult välja õpetada. Tema peab õppima tundma kõiki tulekustutus-abinõusid ja nende käitlemist ja harjutama kõiki võtteid riistade käsitamisel, samuti ka riviõppust ja liikumist riistadega. Uute tuletõrjujate väljaõpetamine pannakse mõne vanema rühma- ehk salgajuhi kohuseks.

§ 81. Harjutuskohale tuleb igal tuletõrjujal ilmuda vähemalt kümme minutit ennem määratud aega. Viis minutit enne algust seavad rühmajuhid mehed rivisse, hüüavad neid nimepidi välja ja märgivad ilmunute nimed ja teevad

kindlaks nende arvu. Täpselt, alguseks määratud ajal, võtab harjutustejuht meeskonna oma käsutusse.

§ 82. Kui harjutustejuht astub rivi ette, teatavad temale rühmade- või jaoskondadejuhid, kui palju on neil mehi ilmunud ja mitu salka on ravis.

§ 83. Iga rühma, jaoskonda, juhatab vastav juht saadud käskude ja juhtnööride järele. Riviharjutusel ja marssimisel, jaoskonda ehk kogu meeskonda käsutab komandojuht või tema korraldusel tema abi.

§ 84. Üksikuid ehk ühendatud salku käsutab, kui on tegemist harjutusega, kus tehakse võtted „üks“ „kaks“ lugemise järele, jaoskonna- või rühmajuht või abi, ehk jaoskonnajuhi korraldusel mõni vanem salgajuht. Muidu juhatab iga salka tema juht.

§ 85. Harjutused jagunevad: riviharjutusteks, harjutusteks riistadega, tulekustutusharjutusteks (manöövriteks) ja võistlusmängudeks. Suurt tähelepanu tuleb pöörata harjutuste mitmekesidusele, s. o. ühel päeval tuleb korraldada vaheldumisi mitmesuguseid harjutusi. Puhkevaheaegadel võetagu läbirääkimise aineks mõni tuletõrje alasse puutuv küsimus.

§ 86. Kõik harjutustööd tulevad sooritada korralikult ja täpselt. Kui riistadega harjutusi tahetakse teha nii kiiresti, nagu tulekahjul, lisatakse käsklusele juure „marss-marss“ ehk käsklus antakse märguvilega. Tulekustutusmanöövril tehakse kõik — välja arvatud sõit oletatavale tulekahjukohale — niisama kiiresti, nagu tõeliku tulekahju ajal.

§ 87. Käsklused ja käsud tulevad öelda valjusti ja selgesti, kuid mitte üleliiga karjudes. Harjutusmäärustikus r a s v a s e kirjaga trükitud

käsklused öeldakse valjusti ja järsku, harvendatud kirjaga trükitud käsklused pisut pikemalt, kuid siiski rõhutades.

Kui selguse mõttes on vaja, pannakse käskluse ette sõna „salk, rühm, jaoskond, komando.“

§ 88. Eel- ja täitekäskluse vahel tuleb pidada väike vaheaeg, näiteks: „Salk pritsi juure — **marss.**“ Salk marsib taktsammul pritsi juure ja peatub pritsist sarnases kauguses, kust on hõlbus kiiresti asuda tööle. Kui ülesanne täidetud, koguneb salk ilma erilise käsklusega kokku, muidu aga antakse käsklus „Salk — **kokku.**“

§ 89. Algusharjutusel tehakse kõik tööd üksik-käskluste („üks, kaks“ jne.) järele. Kui võtted ja nende kord on igapähele täiesti selged ja iga salgaliige teab, mis kellelgi numbril tuleb teha, antakse ainult üldkäsklusi. Tulekustutusmanöövril tarvitatakse ainult üldkäsklusi ehk märguvilet. Kiiresti saab teotseda ainult siis, kui tegevus on kõigile täiesti selge.

§ 90. Saades üldkäskluse, sooritab salk ilma erikäsklusega kõik tarvilise tegevuse, seab pritsi töövalmis või võtab selle kokku jne.

§ 91. Tulekustutusmanöövril peab salgajuht saadud käsklust kordama, ehk kui käsuandja juht on kaugemal, leppemärgiga teatama, et ta on käsklusest aru saanud. Kui käsk on täidetud, tuleb sellest jällegi leppemärgiga teatada. Kui ülesanne on täidetud, tuleb salk rivisse tagasi ilma erikäsklusega.

§ 92. Harjutusi tuleb korraldada mitmesuguseid, nii et mitmed salgad saaksid harjutada ühel ajal. Käskluste järele harjutamiseks on tarvis igasse kohta määrata keegi abijuhtidest ehk mõni vanem salgajuht.

§ 93. Enne esimest harjutust on komandole tarvis täpselt seletada iga riista, selle üksikuid osasid ja nende otstarvet, samuti selgitada iga tegevuse otstarvet. Igaühel peab selge olema, mis ta teeb ja mispärast ta nii teeb.

§ 94. Harjutustel tuleb salku vahetada samuti №. №. salkades, et igal tuletorjusal oleks võimalik tundma õppida igasugust tuletorjetööd. Tulekustusmanöövriks jääb iga tuletorjuja omale kohale kuni töö lõpuni.

§ 95. Riviharjutustes on algpõhjaks rivi, riistade harjutustel salgad.

Rivi eeskiri.

Üldmäärused.

Riviks nimetatakse tuletõrjujate kindlaksmääratud paigutust nende asetamiseks kohale, liikumiseks ja tegevuseks.

Rivilistel oskussõnadel on igaühel oma täpselt kindlaksmääratud mõiste. Ainult selles kindlaksmääratud mõistes võib neid tarvitada, olgu see harilikus kõnes, käskudes või teadetes.

Rivikorraks nimetatakse rivide ühendamist ühiseks tegevuseks ühe isiku juhatusel.

Viirg koosneb üksteise kõrvale paigutatud tuletõrjujaist. Kui komando on paigutatud kahte, kolme jne. üksteise taga seisvasse viirgu, nimetatakse neid üksteise taga seisvaid tuletõrjujaid reaks. Esimeses viirus seisev tuletõrjuja igas reas on rea peatuletõrjuja.

Kolonn ühekaupa moodustub üksteise taha paigutatud üksikutest tuletõrjujatest. Kolonn kahekaupa, kolmekaupa j. n. e. moodustub üksteise kõrvale paigutatud ühekaupa kolonnidest. Esimene tuletõrjuja kolonnis ühekaupa on kolonni algtuletõrjuja, viimane — kolonni lõpptuletõrjuja. Mitmekaupa kolonnis moodustavad algtuletõrjujad kolonni alguse, lõpptuletõrjujad kolonni lõpu.

Joonele paigutatud üksuse otsi nimetatakse tiibadeks: paremaks ja vasakuks. Pöörete juures tiibade nimetus ei muutu.

Rivistuse külge, mille poole tuletõrjujate näod pööratud, kui neil rivi parem tiib paremal, vasak tiib vasakul käel on, nimetatakse rindeks.

Jooneks nimetatakse niisugust üksuse paigutust, kus üksuse elemendid seisavad kõrvuti ükskõik missugustes ehk kui suurtel vahedel.

Sõna „joon“ tarvitatakse kõigi koondrivis asuvate üksuste kohta.

Rivi jaguneb koondriviks ja lahkriviks. Koondrivis seisavad tuletõrjujad üksteisest 1 m. 10 cm. kaugusel. Lahkrivis suureneb see vahe vastavalt käsklusele.

Rivis peab valitsema täielik vaikus ja tähelepanek.

Rivist loata lahkumine on keelatud.

Rivis peab täpselt seisangu reegleid täitma, sammu pidama ja joonduma.

Esimene osa.

1. p e a t ü k k.

1. Juhtimise viisid ja abinõud.

§ 96. Üksikmees või ühise juhatuse all teotsev osa teostab juhi tahet tema käskluse, lep-pemärgi või signaali, suusõnalise või kirjaliku käsu või isikliku eeskuju järgi.

§ 97. Käskluseks nimetatakse ettekirjutatud viisil sõnastatavat ja hääldatavat ning eeskirjas määratud viisil täitmisele kuuluvat käsku. Käsklusi kasutatakse kõigil neil juhtudel, kui juhtimine nende abil on võimalik ja kui täitmine peab sündima viivitamatult.

Käskluse andmisel nende andja seisab, liigub ja käitub alati rividistsipliini nõuete kohaselt, võttes enne uue käskluse andmist vastava seisangu ja olles ise käskluse täpse täitmise eeskujuks.

Käsklus, mis antakse vahetuks täitmiseks, jaguneb harilikult eel- ja täitekäskluseks.

Eelkäsklusega määratakse toiming, mida on vaja täita. Eelkäskluse algesse, vajaduse korral, lisatakse isiku või osa nimetus, kellelt toimingu täitmist nõutakse. Eelkäsklus hääldatakse pikalt ja selgesti.

Täitekäsklusega määratakse täitmise algmoment. Täitekäsklus hääldatakse järsult, kõlavalt ja energiliselt, eraldades teda eelkäsklusest selgesti märgatava vaheajaga.

Kogu käskluse hääldamisel hääle kõvadus peab vastama täitjate kaugusele käskluse andjast.

Märkus: Eelkäsklus trükitud harvendatud tähtedega, täitekäsklus aga trükitud **rasvaste** tähtedega. Käskluse sõnad, mida tarbekorral võib asendada teiste sõnadega, on trükitud *längus* tähtedega.

§ 98. Leppemärke kasutatakse käskluse asemel, kui viimased ei ole kuuldavad kauguse või muude olude tõttu.

Kindlaksmääratud tähendusega leppemärgid on järgmised:

a) „**Tähelepanu**“ — tõsta käsi püstloodis üles; antakse iga muu leppemärgi eel.

b) „**Ei saanud aru**“ — kiiresti vibutada käega pea kohal edasi-tagasi seni, kuni antud leppemärk korratakse.

d) „**Edasi — marss**“ — sirutada ülestõstetud käsi liikumise suunas.

e) „**Edasi joostes — marss**“ — sirutada ülestõstetud käsi mitu korda liikumise suunas,

g) „**Seis**“ — lasta ülestõstetud käsi järsult alla.

h) „**Suunda muuta**“ — sirutada ülestõstetud käsi uues suunas ja hoida nii, kuni osa või kolonni alge on võtnud uue suuna.

i) „**Koguneda**“ — keerutada käega pea kohal, kuni kogunemine alanud.

§ 99. Signaalid: Helisignaali andmiseks kasutatakse vilesid, signaalsarvi, sireene ja muid helisid tekitavaid abinõusid.

Signaale kasutatakse tähelepanu äratamiseks, alarmi väljakutsumiseks ja tarbekorral mõnede käskluste asemel.

Kindlaksmääratud tähendusega signaalid on järgmised:

a) „**Tähelepanu**“ — üks pikk vile või signaalsarve heli; käsualused lõpetavad igasuguse tegevuse ja pöörduvad näoga signaaliandja poole.

b) „**Õhualarm**“ — rida lühikesi vilesid või signaalsarve helisid.

d) „**Gaasi alarm**“ — rida pikki vilesid, sireeni või signaalsarve helisid.

e) „**Tee vabaks**“ — kaks lühikest vilet või signaalsarve heli; korratakse tarbekorral pärast pikemaid aja vahemikke.

g) „**Koguneda**“ — rida lühikesi ja pikki vilesid või signaalsarve helisid vaheldamisi.

§ 100. Käsk peab olema kindel, täpne, võimalikult lühike, õigeaegne ja selge. Ta ei tohi võimaldada mitmesugust arusaamist ülesandest ja peab sisaldama kõike, mida käsusaajal on tarvis teada antud ülesande täitmiseks.

Käsuandmise viisil on suur mõju käsutäitjate tahtejõule. Nõudlikkus, kindel ja rahulik käskluse toon käskude ja käskluste andmisel äratavad usaldust käsuandja vastu, kuna kõhklemine, ruttamine ja vastolud käskudes kõigutavad juhi autoriteeti ja põhjustavad ebakindlat ning korrutatut käskude täitmist.

2. peatük k.

Üksikmehe väljaõpe.

A. Üldalused.

§ 101. Üksikmehe hoolas ja põhjalik riviline väljaõpe on alusmüüriks ühtlase koostöötamise ja täieliku liituvuse saavutamisele kõigis üksustes. Üksikmehe harjutamisel tehtud vigade tagajärgi ei ole võimalik kõrvaldada koostöö harjutustel.

Erksus ja täpsus käskluste täitmistel, laitmatu seisang, tegevusvõtete puhtus ja hoogsus kõigis liigutustes on põhialuseks koostöötamisele koondravis. Teotsemine koondravis omakorda on parem abinõu distsipliini arendamiseks ja süvendamiseks.

Üksikmehe rivilisel õpetamisel panna nende nõuete täitmisele suurimat rõhku.

B. Üksikmees koondravis.

1. Seisang.

§ 102. Hea seisang ja õige kehahoid liikumisel on iga tuletõrjuja väärika esinemise ja distsipliini tunnuseks. Seepärast laitmatut seisangut ja head kehahoidu peab igalt tuletõrjujalt nõudma igal juhul kui ta esineb tuletõrjujana.

§ 103. Tuletõrjuja põhiseisanguks rivis iga-sugustel õppustel ja vormiriietuses esinemiste puhul on *valvelseisang*, mis rivis võetakse käskluse järele „**Valvel**“ ja iga eelkäskluse järele.

Valvelseisangus seista sirgelt ja täiesti liikumatult järgmiselt:

— jalakannad koos, põiad ühel joonel ja ühepalju väljaspoole pööratud, moodustades üksteisega umbes 60° nurga;

— jalad põlvest sirged ja ilma pingutuseta;
— keha sirge ja ristluudest painutamata, keha raskus lasub ühetasaselt jalakandadel ja põidadel, kõht on ette lükkamata, õlad ühetasaliselt alla lastud ja veidi tahapoole tõmmatud, rind vabalt ees;

— käed vabalt alla lastud, peopesad sissepoole pööratud, sõrmed koos ja kergesti kõverdunud, käepäkk ja sõrmeotsad puudutavad reit, keskmine sõrm asub püksiõmbluse kohal;

— pea püsti, lõug kergelt tagasi tõmmatud nii, et pea ja kael asuksid püstloodis ühel sirgjoonel, suu kinni, vaade ette suunatud.

Valvelseisang võetakse silmapilkselt ja järsu liigutusega.

§ 104. „**Vabalt!**“ — Hoida keha vabalt ja lasta parem jalg põlvest nõtku; võidakse liigutada pead ja pikemaajalisel seisul viia keha raskus ühelt jalalt teisele; jalgu paigalt mitte ära tõsta.

§ 105. „**Kohendu!**“ — Võtta vaba seisang. Võidakse tõsta kannad lahku, pöörata vahetu ülema poole ja kohalt lahkumata kohendada riideid ja rakmeid. Kohendumine tuleb lõpetada käskluse järele: „**Kohendumine lõpetada!**“ Sellejärele võetakse seisang „vabalt“.

§ 106. „**Rivitult!**“ — Lahkuda kohalt; eemalduda võidakse ainult niipalju, et ei oleks takistatud kiire kogunemine juhi käskluse või signaali järgi.

„**Paigale!**“ — Asuda kiiresti endisele kohale ja võtta seisang „vabalt“.

2. Liikumine ja peatumine.

§ 107. Liikumine koondravis toimub vabasammu, taktsammu, valvelsammu, takt- või kiirjooksuga.

§ 108. Vabasammu kasutatakse pikematel maadel liikumisel ja kohendumise võimaldamiseks liikumisel koondravis, üleminekul sildadest ja liikumisel lahkruvis, normaalne liikumiskiirus teedel peab olema mitte alla 4 km. 50 minuti vältel. Vabasammul ei ole täpselt määratud sammu pikkus ega sagedus.

Liikumise algamiseks vabasammu antakse käsklus:

„E d a s i — **marss!**“ — Liikuda, nagu kellegil soodsam, hoides pea otse ja rind kõrgel, et kergendada hingamist. Taktis sammumine ei ole nõuetav. Oma kohalt ravis mitte lahkuda. Võidakse kohendada riideid ja rakmeid, teha lahti kraehaagid ja kuue nõöbid ja kõnelda. Suitsetamiseks on vaja erilist luba.

§ 109. T a k t s a m m u kasutatakse koondravis kõigil harilikel liikumistel ja ka rännakutel.

Käskluse järele „T a k t s a m m u — **marss!**“ — alata liikumist vasaku jalaga, hoides keha ja pea § 103. kohaselt ja liigutades käsi vabalt sammu taktis ettepoole vööpandla kõrgusele, ligidale ja tahapoole nii palju, kui käsi hooga lüües võib minna. Sammu pikkus on ligikaudu 80 cm., sagedus — 120 sammu minutis.

§ 110. V a l v e l s a m m nõuab jõupingutust ja arendab liituvust ja distsipliini. Valvelsammu tarvitatakse lühikestel maadel, tervitamisel koondravis ja esinemistel (paraadmarsil)

„V a l v e l s a m m u — **marss!**“ — Alata liikumist vasaku jalaga. Viia kergesti kõverdatud vasak jalg ühes keha raskusega ette ja panna ta 80 cm. kaugusele paremast jalast kogu tallega maha, surudes ühes sellega vasaku põlve sirgeks ja kandes keha raskuse vasakule jalale. Jalga tõsta ainult niipalju, kui on vaja õige sammu pikkuse saamiseks: jala tõstmisel hoida

saapanina kergesti alla — ja väljapoole. Sellejärele teha samm parema jalaga samuti nagu vasakuga. Niiviisi jätkata liikumist.

Keha ja pea hoida § 103 järgi; käed liiguvad sammu taktis pingutamata umbes vöökoha kõrguseni ette ja väljasirutatult taha, sõrmed on kergesti kõverdatud.

Valvelsammu sagedus on 120 sammu minutis.

§ 111. „Paigal — marss!“ — Märkida sammu takti paigal jalgade tõstmisega ja mahapanemisega. Tõusva jala konts tõsta maasoleva jala poole sääre kõrguseni ja selle kõrvale, saapanina kallutada tõstmisel veidi allapoole.

Liikumisel käsklus antakse jala mahapanekul, sellejärele teha teise jalaga veel samm ja alata järgmise jalaga sammu märkimist paigal.

„Otse — marss!“ — Täitekäsklus antakse vasaku jala maha asetamisel, pärast seda teha parema jalaga veel üks samm paigal ja jätkata edasilikumist vasaku jalaga kas takt- või valvel sammul, vastavalt sellele, kuidas liiguti enne käsklust „paigal — marss!“.

§ 112 „Tuletõrjuja (Reier) — seis!“ — Täitekäskluse järele teha järgmise jalaga veel üks samm, panna tagaolev jalg sammu taktis teise (juure) kõrvale ja jääda liikumatult valvel seisangusse.

Takt- ja valvelsammu liikumisel täitekäsklus antakse harilikult parema jala mahapanekul.

§ 113. „Kiirjooksu — marss-marss!“ — Joosta nii kiiresti, kui igaüks vähegi jõuab. Peatumine kiirjooksul sünnib kas määratud eseme juure jõudmisel või käskluse järele: „Seis!“. Kiirjooksu kasutatakse ainult väikes-tele kaugustele.

§ 114. Taktjooksul on sammu pikkus 80—90 cm., sagedus 170—180 sammu minutis. Taktjooksu võib kasutada rakmetes kuni 200 m., ilma rakmeteta kuni 500 m.

„Taktjooksu — **marss!**“ — Eelkäskluse ajal kallutada keha ettepoole ja kõverdada käed küünarliigetest, tõmmata sõrmed kergesti rusikasse ja tõstes rusikad keha ette vöö kõrgusele; küünarnukid hoida keha lähedale.

Täitekäskluse järele alata vasaku jalaga jooksu taktipärasel sammul.

Jalgade etteviimine toimub vabade liigutustega; põlved ja labajalad liiguvad üksteise lähedalt ette nii, et jooksujoon oleks sirge ja jäljed rööbiti; esimesena puutub maha talla esiosa. Silmapilgul, mil keha raskus toetub etteviidud jalale, viimane sirgub ja tõukega vastu maad saadab keha edasi jooksusuunas.

Kere on kallutatud ette, puusad pöörduvad jooksu taktis sujuvalt ette- ja tahapoole, rind on kergesti tõstetud, kael loomulikult seisandis, pea otse, vaade ette suunatud.

Kõverdatud käed õõtsuvad õlaliigetest loomulikult, liikudes ette rinna kõrguseni, taha — vabalt.

Peatumine taktjooksul täidetakse § 112 toodud käskluse ja juhiste järele, vähendades eelkäskluse järele sammu sagedust.

§ 115. Üleminek ühelt sammuliigilt teisele teostatakse käskluste järgi:

„Taktisammu — **marss!**“

„Valvelsammu — **marss!**“

„Vabasammu — **marss!**“

„Taktjooksu — **marss!**“ ja

„Kiirjooksu — **marss-marss!**“

Üleminekul taktsammult valvelsammule või ümberpöördult täitekäsklus antakse vasaku jala mahapanekul, sellejärele teha veel üks samm endisel viisil ja alata liikumist vasaku jalaga uuel sammul.

Vabasammult minnakse enne taktsammule ja sellelt valvelsammule.

Jooksudelt võib üle minna ainult vabasammule. Üleminekuks jooksult sammule vähendada eelkäskluse järele vähehaaval jooksukiirust, täitekäskluse järele minna üle vabasammule.

§ 116. Väiksemaks kohamuutmiseks, kui asutakse paigal, antakse käsklus:

„*K o l m s a m m u e d a s i* (tagasi, paremale, vasakule) **marss!**“

Liikumine edasi-tagasi täidetakse tähtsamul. (Kui käsklusega sammude arv ära tähendatakse, nimetatakse niisuguseid samme tähtsamudeks.) Peatumine sünnib ilma käskluseta. Liikumisel paremale (vasakule) astuda samm parema (vasaku) jalaga, panna vasak (parem) jalg kiiresti parema (vasaku) juure ja niiviisi jätkata liikumist, kuni on tehtud määratud arv samme. Pärast peatumist jääda valvelseisangusse.

3. Pöörded.

§ 117. „*P a r e m* (vasak) — **pool!**“ a) *P a i g a l*. Täitekäskluse järele pöörata kiiresti parema (vasaku) jala kannal ja vasaku (parema) jala ninal $\frac{1}{4}$ ringi paremale (vasakule), ühes pöördega panna tagaolev jalg järsult eesoleva jala kõrvale; pärast pööret jääda valvelseisangusse. Kogu pööre täidetakse ühe võttega; pöördel ajal jäävad käed liikumatuks.

b) *L i i k u m i s e l t a k t s a m m u*. Täite-

käsk antakse selle jala mahapanekul, kuhu poole pööre tehakse.

Ühes järgmise sammu astumisega pöörata vasaku (parema) jala ninal $\frac{1}{4}$ ringi paremale (vasakule), üheaegselt pöördega sirutada välja parem (vasak) jalg sammuks uues suunas ja jätkata liikumist. Pöörde tegemisel jalad põlvist ei kõverdu, käte liikumine jätkub endiselt.

d) Liikumisel vabasammu ja jooksul. Pööre täidetakse vabalt.

e) Valvelsammul ja sammumisel paigal pöörded ei tehta.

§ 118. „Ümber — pöör!“ a) Paigal. Pöörata kiiresti vasaku jala kannal ja parema jala ninal $\frac{1}{2}$ ringi vasakule, ühes pöördega panna parem jalg järsult vasaku jala kõrvale, pärast pööret jääda valvelseisangusse. Pöörde ajal jäävad käed liikumatuks.

b) Liikumisel taktisammu. Täitekäsklus antakse parema jala mahapanekul. Teha vasaku jalaga veel täis samm edasi, asetada parem jalg poole sammu kaugusele vasaku jala ette maha, pöörata järsult mõlema jala ninadel pool ringi vasakule, viies keharaskus paremale jalale ja jätkata liikumist vasaku jalaga uues suunas täiel sammul. Käte liikumine pöördel jätkub endiselt.

d) Liikumisel vabasammu ja jooksul. Pööre täidetakse vabalt.

e) Valvelsammul ja sammumisel paigal pööret ei tehta.

4. Liikumissuuna määramine ja muutmine.

§ 119. Üksikmehe või osa liikumist võidakse suunata:

— määratud eseme pihta; mööda või piki määratud joont; — juhi järele; — näidatud suunas: — (kaarkäigu abil;) paremale, vasakule, või tagasi.

§ 120. Liikumisel suuna muudetakse alljärgnevate käskluste järele.

a) „Suund *valge maja* — **marss!**“
Eelkäsklusele jõuda selgusele määratud suunapunkti asukoha üle.

„Täitekäskluse järele võtta suund määratud eseme peale ja hoida see liikumisel alles.“

b) „Suund mööda (piki) *teed* — **marss!**“ Täitekäskluse järele alata liikumist mööda (piki) määratud joont, hoides end sellest alati ühe kaugusel.

d) „Suund minu järele — **marss!**“
— Alata liikumist juhi jälgedes.

e) „Suund sinna (näidata käega) — **marss!**“ — Alata liikumist näidatud suunas.

g) „Suund paremale (vasakule) — **marss!**“

„Suund paremalt (vasakult) tagasi — **marss!**“

Võtta suund endisest 90° paremale (vasakule) või paremalt (vasakult) tagasi.

h) „Kaares paremale (vasakule) — **marss!**“ — Täitekäskluse järele alata pool-sammul liikumist kaares paremale (vasakule) Kui kaarliikumise-ga on võetud nõutud suund, antakse käsklus:

„Otse — **marss!**“ — mille järele jätkata liikumist täiel sammul otsesuunas.

5. Tervitamine.

§ 121. Väljaspool rivi tervitatakse järgmiselt:

a) Paigal peakattes: Pöörduda tervitatava isiku poole, vaadata temale silma,

samal ajal tõsta parem käsi, mille neli sõrme on sirgelt koos ja põial toetub esimese sõrme vastu, järsu liigutusega ilma peopesa pööramata, meeleskohta mütsi ääre juure: käsi jääb randmest paindumata ja moodustab käsivarrega ühise sirge joone, õlavars on loomulikult üles tõstetud; esimese ja keskmise sõrme otsad puutuvad mütsi äärt. Jälgida tervitatavat pea pööramisega.

Tervitus algab 4 sammu tervitatava isiku ees ja lõpeb pärast tema möödumist. Tervitamise lõpetamiseks viia parem käsi järsu liigutusega oma endisele kohale, pöörates ühtlasi pea otse.

b) **Liikumisel peakattes.** Pöörata pea, tõstes kergesti lõuga, järsu liigutusega tervitatava poole vaadates temale silma, ühtlasi tõsta parem käsi järsult üles, nagu kirjeldatud sama § p. a. ja jälgida tervitatavat pea pööramisega; parema käe sõrmed jäävad mütsiääre juure, vasak käsi liikumatult allalastuks. Tervitus algab 4 sammu tervitatava ees,

Pärast möödumist tervitatavast lasta käsi järsu liigutusega alla ja pöörata pea otse.

§ 122. Tervitamiseks rivis paigal antakse käsklus:

„Valvel, paremale (vasakule, keskele) — **vaat!**“

Võtta valvelseisang, ühtlasi pöörata järsult pea käskluses tähendatud suunda ja tõstalõug vähe üles, vaadates tervitatavale silma. Tervitatava liikudes saata teda vaatega, pöörates vastavalt pead.

Juhid ja nende kohuseid täitvad reamehed tõstavad ühtlasi parema käe tervitusasendisse (§ 121), kui ollakse peakattes.

§ 123. Tervitamise lõpetamiseks rivis paigal antakse käsklus:

„Otse — **vaat!**“

Pöörata pea järsu liigutusega otse ja jääda valvelseisangusse.

Juhid ja nende kohuseid täitvad reamehed lasevad ühes sellega parema käe alla.

§ 124. Tervitamiseks koondrivis liikumisel antakse käsklus:

„V a l v e l s a m m u — **marss!**“

„P a r e m a l e (vasakule, keskele) — **vaat!**“

Käskluse järgi „v a l v e l s a m m u — **marss!**“ meeskond algab liikumist valvelsammul; käskluse järele „P a r e m a l e (vasakule) — **vaat!**“ kõik pööravad pea vasaku jala mahapanemisel järsu liigutusega tervitatava poole, saates teda vaatega; käed liiguvad § 110 kohaselt.

Juhid ja nende kohuseid täitvad reamehed tõstavad ühtlasi parema käe tervitusasendisse (§ 121) ja katkestavad vasaku käe liikumise.

Tervitamine lõpeb käskluse järgi:

„T a k t s a m m u — **marss!**“

Pöörata pea järsu liigutusega otse ja alata liikumist taktsammul.

Juhid lasevad käed tervitusvõttest alla.

Paraadi, õppuste jne. kordadel pöörduetakse harilikult meeskonna poole teatavate soovisõnadega, sellepeale meeskond vastab kooris järgmiselt:

1) Tervituse puhul kellegi poolt vastatakse: „Tervist!“

2) Õnnesoovi puhul aastapäevaks jne. vastatakse: „Täname!“

3) Meeskonna ülistamise puhul ja teenete hindamisel kõnes, vastatakse: „Meie kohus!“

4) Meeskonna tegevuse allahindamisel ja kõnes toonitades et seda ehk teist oleks võinud paremini korda saata, vastatakse: „Meie püüame!“

6. Peapaljastamine ja katmine.

§ 125. Koondravis paljastatakse pead käskluse järele:

„Mütsid — **peast!**“ Peakate võetakse peast vaba käega, (kui mõlemad vabad, siis parema käega) järgmiselt:

— Suvemüts haarata nokast pöidlaga alt, teiste sõrmedega pealt, tõsta müts peast ja lasta käsi ühes mütsiga vabalt alla, hoides mütsi põhjaga väljapoole;

— talvemüts haarata eesmisest ülemisest nurgast, tõsta peast ja lasta käsi ühes mütsiga vabalt alla, hoides mütsi põhjaga ettepoole.

— Kiivri võtmiseks peast vabastada lõuarihm parema pöidlaga lõua alt, viia rihm pöidlaga kiivri esiserva alla, vajutada ta vastu kiivrit ja võtta kiiver peast ning hoida nagu suvemütsi.

§ 126. Pead kaetakse käskluse järele:

„Mütsid — **pähe!**“

Panna müts või kiiver pähe ja jääda endisesse asendisse.

3. peatükk.

Jaoskond.

A. Koosseis.

Kui iga tuletõrjuja tunneb üksikmehe rivi-korda ja üksikmehe ülesandeid taktilise tegevuse juures, võetakse ette harjutused jaoskonnaga.

§ 127. Tuletõrje jaoskond on tuletõrje üksus, mis varustatud niisuguste tulekustutus ja päästeabinõudega, et ta võib iseseisvalt sooritada tulekustutus-ja päästetöid.

§ 128. Normaalselt jaoskond koosneb: jaoskonnajuhist, jaoskonnajuhi abist, (kui jaoskonnas mitu rühma, siis rühmajuhid on ka jaoskonnajuhi abid,) ja kolmest 10 mehelisest jaost, (erandina võib olla kaks, ehk neli jagu.) Taktiliste ülesannete täitmisel on veel alajaotus salk, mis koosneb 3 mehest.

B. Koondrivis.

1. Rivistused.

§ 129. Jaoskonna rivistused koondrivis on jaoskonnajoon ja jaoskonnakolonn. Normaalselt jaoskond on rivistatud joonele kolme viirgu. Tarbekorral jaoskonda võib rivistada joonele ühte, kahte ja nelja viirgu. Kolonni rivistatakse jaoskond samuti ühe- kahe- kolme- ja neljakaupa.

§ 130. Jaoskonna kogunemist joonele tehakse ainult paigal. Kogunemist kolonni täidetakse paigal ja liikumisel. Tarbekorral jaoskonda võidakse koguda lühendatud vahedele ja kaugustele (§ 134) nimetades seda kogunemiseks antavas eelkäskluses.

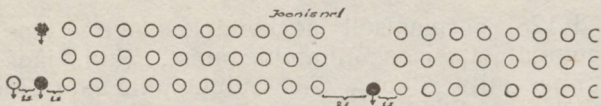
§ 131. Harilikult jaoskond koguneb jaoskonna juhi järgi; kogunemine sünnib kiirjooksul.

„Jaoskond joonele — **kogu!**“

„Jaoskond joonele kahte (nelja) viirgu — **kogu!**“

Joonel on alusjaoks esimene jagu. Alusjagu koguneb ja rivistub jaoskonna juhist vasakule (joon nr. 1) ülejäänud jaod asuvad alusjao järgi (joon nr. 1) joondudes alusjaoga.

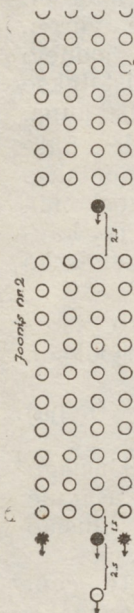
Vahed tuletõrjujate vahel on 1 m. 10 cm., lugedes mehe jalakannalt kõrvalseisva mehe sama jalakannani. Viirgude (jagude) vahe on samuti 1 m. 10 cm. Vahed tulevad võtta silmamõõdu järele. (Joondumisel võib vahed võtta ka

Jaoskond rivistatud joonele kahes rühmas.

parema käe väljasirutamise, kui see sünnib enne tehtud korralduse järele terves joonduvas üksuses).

Joondumine lõpetatakse käsklusega: „**Valvel!**“

Jaoskond rivistatud kolonni (nelja kaupa).

§ 132. „Jaoskond, kolonni — **kogu!**“

„Jaoskond, kolonni kahekaupa (ühekaupa jne.) — **kogu!**“

Kolonnis on alusjaoks teine (kolonnis ühekaupa esimehe) jagu, kui see pole käskluses teisiti määratud. Alusjagu koguneb ja rivistub jaoskonna juhi taha (joon nr. 2) Ülejäänud jaod asuvad oma kohtadele alusjao järgi joondudes alusjaoga. (Joondumisel võib vahed ja kaugused võtta ka parema käe väljasirutamise, kui see sünnib enne tehtud korralduse järele terves joonduvas üksuses).

Pärast jaoskonna paigaleasumist pöörduv juht ümber ja kontrollib tarbekorral joon-

dumist. Joondumine lõpetatakse käsklusega „**Valvel!**“

Kaugused üksikute meeste ja üksikute viirgude vahel on samuti 1 m. 10 cm. (Joondumisel võib kaugused võtta ka parema käe väljasirutamiseks kui see sünnib ennem tehtud korralduse järele terves joondavas üksuses).

§ 133. Joondumise viimistlemiseks antakse käsklus: „Jaoskond paremale (vasakule, keskele) — **joondu!**“

Joondudes joonel, iga mees, peale esimese mehe viiru alges (lõpus ehk keskel vastavalt käsklusele) pöörab pea paremale (vasakule) tõstes veidi lõuga ja seisab nii, et näeks endast luges neljanda mehe rinda. Teise ja kolmanda viiru mehed joonduvad täpselt esimeses viirus seisvate meeste selja taha.

Kolonnis joondudes peavad üksteise seljataga seisvad mehed täpselt ühel sirgjoonel asuma, nii et iga mees näeks ainult eesseisva mehe kukalt. Täpne joondumine on nõuetav ka külgsuunas.

Joondumine lõpetatakse käsklusega: „**Valvel!**“

§ 134. „Jaoskond joonele lühendatud vahedele ühte (kahte, kolme) viirgu — **kogu!**“

„Jaoskond kolonni lühendatud kaugustele kolme kaupa — **kogu!**“

„Jaoskond lühendatud vahedele (ja kaugustele) — **joondu!**“

Joondumine lõpeb käsklusega: „**Valvel!**“

Paraadidel ja siseruumides, kus ruumi vähe, on lubatud mehi rivistada lühendatud vahedele ja kaugustele. Sel juhul mehed asuvad üksteisest niisugustel vahedel, et kõrvuti seisvate meeste küünarnukid puutuvad kergesti üksteist; kaugused üksteise taga seisvate meeste vahel on ligikaudu 55 cm., luges jalakannast jalakannani.

2. Liikumine,

§ 135. Jaoskond liigub harilikult kolonnis, joonel ta liigub ainult väiksemateks ümberpaigutusteks.

Jaoskonna liikumised, peatumine, sammu muutmine ja pöörded täidetakse samade käskluste ja juhiste järgi, mis on antud üksikmehe kohta (§ 107 — 118).

Eelkäskluse järgi esimene mees leiab määratud suuna või valib selle iseseisvalt. Täitekäskluse järgi hakkab jaoskond liikuma korraga, joondudes seljataha ja külgsuunas ning hoides õiged kaugused ja vahed; ebaõiged kaugused ja vahed parandatakse liikumisel vähehaaval.

§ 136. Kui jaoskond liigub kolonnis kolme, (nelja) kaupa, siis tee vabastatakse sõidukitele käskluse järele.

„Tee vabaks!“ või **„Tee keskelt vabaks!“**

Kolonn surub end parempoolsele tee äärelle või kaks parempoolset jagu paremale tee äärelle, — üks, (kaks) jagu vasakpoolsele tee äärelle, liikumine jätkub endiselt.

Kolonn asub tagasi teele õigetele vahedele käskluse järele:

„Vahed!“

3. Suunamuutmine.

§ 137. Jaoskonna kolonni suuna muutmine liikumisel täidetakse samal viisil nagu kirjeldatud üksikmehe kohta (§ 120).

Täitekäskluse järgi pöördepoolne jagu algab pöördumist määratud suunas, lühendatud sammul, nii et välised jaod (väline jagu) temaga kõrvuti edasi jõuaksid.

Ülejäänud jaod muudavad suunda, joondudes külgsuunas pöördepoolse jaoga ja pikendades selleks vastavalt sammu.

4. Rivistuste muutmine.

§ 138. Ümberrivistused joonelt kolonni ja ümberpöördult teostatakse joone pööramisega paremale ja kolonni pööramisega vasakule, kui ei ole vaja arvestada suunda.

Kui tuleb aga suunda arvesse võtta, siis pärast moodustamist joonest kolonni, viiakse kolonn nõutavasse suunda samade käskluste ja juhiste järgi, mis on antud üksikmehe kohta (§ 120).

Ümberrivistusi jaoskonna joonelt joonele kahte (ühte) viirgu on tarvis ette võtta auavaldustel ja külaliste vastuvõtul.

§ 139. Jaoskonna joonelt kolmes viirus joonele kahte viirgu jaoskond rivistub ainult paigal, käskluse järel:

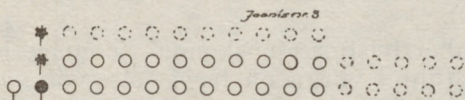
„Kahte viirgu — **marss (marss, marss)!**“

Täitekäskluse järel teeb kolmas jagu pöörde vasakule ja liigub taktsammul (kiirjooksul) 1. ja 2. jao tagant välja. Kui 3. jao teine pooljagu jõuab jaoskonna vasaku tiiva tagant välja, siis keskmine liitemees (kes ennem jaosk. juhi poolt määratud) annab käskluse: „**Parem — pool!**“ ja „**Seis!**“ Esimene pooljagu jõudes samale kohale, kust teine pooljagu, ära keeras, annab jao algemees käskluse: „**Parem — pool!**“ ja „**Seis!**“ Kolmanda jao esimene pooljagu jääb ühte viirgu 2. jaoga, kuna teine pooljagu jääb ühte viirgu 1. jaoga joondudes paremale, 1. ja 2. jao järgi. (Joon. nr. 3.) Joondu mine lõpetatakse käsklusega: „**Valvel!**“

§ 140. Jaoskonnajoonelt neljas viirus joonele kahte viirgu jaoskond rivistub ainult paigal, käskluse järele :

„Kahte viirgu — **marss, (marss, marss)!**“

Täitekäskluse järele teevad 3. ja 4. jagu pöörde vasakule ja liiguvad taktsammul (kiirjooksul) 1. ja 2. jao tagant välja ja asuvad oma kohtadele 1. ja 2. jao kõrvale 3. jao alge-mehe käskluste peale: **Parem — pool!**“ ja „**Seis!**“ ja joonduvad parempoolsete jagude järele.

Kolme viiruline jaosk. ümber rivistatud kahte viirgu.

Joondumine lõpetatakse käsklusega: „**Valvel!**“

§ 141. Joonelt kahes (ühes) viirus jaoskond rivistatakse jaoskonna joonele (kolme, nelja viirgu) käskluse järele :

„Jaoskonna joonele (kahte viirgu) **marss, (marss, marss)!**“ Jaod, mis asuvad 1. ja 2.) jaost vasakul, pöörduvad paremale, liiguvad taktsammul, (kiirjooksul) oma kohtadele, peatuvad, pöörduvad vasakule ja joonduvad eelmise jao (jagude) selja taha ning külgsuunas. Joondumine lõpetatakse käsklusega: „**Valvel!**“

§ 142. Jaoskonna kolonnist kolonni kahe- või ühekaupa jaoskond rivistatakse käskluse järele :

„Kahekaupa (ühekaupa) — **marss!**“

Rivistumisel kolonni kahekaupa 1. ja 2. jagu algavad liikumist taktsammul (kui liikusid, siis jätkavad liikumist endiselt) kolmas jagu märgib sammu-takti paigal, 1. ja 2. jao vasaku tiiva möödudes kolmanda jao keskmisest liitemehest, annab see 3. jao teisele pooljaole käskluse: „O t s e — **marss!**“ mille järele 3 jao teine pooljagu asub 1. jao järele. 2. jao vasak-tiiva möödudes 3. jao esimesest pooljaost annab liikumiseks käskluse 3 jao algemees; asudes 2. jao järele 3. jao teise pooljao kõrvale, jätkates endiselt liikumist.

Nelja jaoga jaoskonna ümber rivistamisel kahe kaupa, algavad 3. ja 4. jagu liikumist 1. ja 2. jao järele 3. jao algemehe käskluse järgi: „O t s e — **marss!**“ kujuures 2. jagu võtab 1. jao taha ja 4. jagu 2. jao taha.

§ 143. Kolonnist kahe — või ühekaupa jaoskond rivistatakse jaoskonna kolonni käskluse järele:

„J a o s k o n n a k o l o n n i (k a h e k a u p a) — **marss (marss, marss)!**“

a) P a i g a l.

Rivistumisel 3. jao esimene- ja teine pooljagu (3. ja 4. jagu) liiguvad 1. ja 2. (kui ühes viirus siis 1.) jaost paremale, peatuvad ja joonduvad 1. (ja 2.) jao järgi. Joondumine lõpetatakse käsklusega: „**Valvel!**“

b) L i i k u m i s e l.

Rivistumisel jaoskonnakolonni sammul 1. ja 2. jagu (kolonnis ühe kaupa — 1 jagu) märgivad sammu-takti paigal; ülejäänud jaod liiguvad oma kohtadele (1. ja 2. jaost paremale) endisel sammul; tagumiste jagude kohale jõudmisel jaoskonnajuht annab käskluse: „O t s e — **marss!**“ (ehk „**Seis!**“)

Rivistumisel jsk. kolonni kiirjooksuga 1. ja 2. jagu (kui ühekaupa kolonnis oli siis 1. jagu) jätkavad liikumist endisel sammul; ülejäänud jaod liiguvad oma kohtadele (1. ja 2. jaost paremale) kiirjooksul ja pärast seda jätkavad liikumist endiselt.

4. p e a t ü k k.

Tuletõrje komando (meeskond.)

A. Koosseis.

§ 144. Tuletõrje komando^o koosseisu kuuluvad: Komandojuht, komandojuhi abid, varahoidja, varahoidja abi, adjutantid, jaoskondadejuhid, jaosk. juhtide abid ja kõik jaoskondade koosseisu kuuluvad (reamehed) tegevliikmed.

B. Koondrivis.

§ 145. Komando põhivivistuseks on: (komando) joon ja (komando) kolonn. Normaalselt komando on rivistatud joonele kolme viirgu ja kolonni kolmekaupaga. Peale selle komandot võib rivistada joonele ühte, kahte ja nelja viirgu ja kolonni ühe- kahe- ja neljakaupa.

§ 146. Komando asudes joonele, jaoskonnad (ühtlasi rühmad kui neid jsk. koosseisu kuulub rohkem kui üks) asuvad rivistatult jaoskonnajoontele, ettenähtud järjekorras 3 sammulistel vahedel.

§ 147. Komandokolonn on paremale pööratud komandojoon.

§ 148. Komando kogunemine ja joondumine soovitatavasse rivistusse teostatakse alusjaoskonna (rühma) järgi analoogiliselt jaosk. kogu-

misele ja joondumisele (§§ 130—134). Kogunemiseks komandojuht asub soovitava kohale. Kogunemiskäskluses nimetatud alusüksuse esimene mees asub käskluseandja seljataha 10 sammu kaugusele.

„Komando joonele kolme viirgu (kahte, ühte viirgu), esimese (teise, auto jne.) ja oskonna järgi — **kogu!**“

Alusjaoskond koguneb ja joondub nõutavale kohale, samal ajal asuvad oma kohtadele teised jaoskonnad, joondudes alusjaoskonna järele.

§ 149. Liikumine ja suuna muutmine komandos sünnib harilikult komandokolonnis. Joonel rivistuses komando liigub ainult väiksemateks ümberpaigutusteks.

§ 150. Komando liikumine, peatumine, sammumuutmine, pöörded ja tee vabastamine täidetakse samade määruste ja juhiste järgi, mis on antud üksikmehe ja jaoskonna kohta.

§ 151. Komandosse kuuluvate jaoskondade järjekorra koondravis määrab komandojuht.

Teine osa.

1. peatükk.

Tuletõrje tseremooniad.

1. Üldised alused.

§ 152. Tuletõrje tseremooniate üldiseks eesmärgiks on anda võimalikult rohkem pidulikust või pühaliku talituse ilmet teatavale sündmusele, mille suurt tähtsust on tarvilik mõjuvalt rõhutada tuletõrjujatele ja kaaskodanikkudele.

Tuletõrje tseremooniad avalduvad paraadides, esinemistes lugupidamise- või auavaldamiseks,

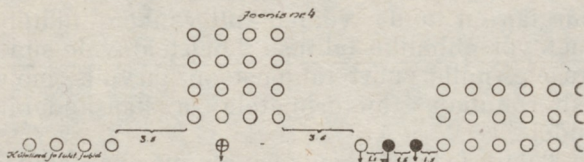
jalutuskäikudes, erilistes esinemistes rahva-
pidustustel jne., mis korraldatakse tähtsamate
riiklikkude, tuletõrje või rahvuslikkude sünd-
muste, pidustuste ja mälestuspäevade puhul.

§ 153. Tseremooniates avalduvad ka tule-
tõrjujate kombed ja traditsioonid, mille otstarve
on mõjuda kasvatuslikult, väljendada kuuluvust
ühisesse perre ning kõvendada sisemist sidet
tuletõrje peres ja võita head kuulsust ning
lugupidamist kaaskodanikkude silmis. Kõigil
esinemisjuhtudel tuletõrje peab esinema korra-
likkuse ja mehisuse eeskujuna, pidades
meeles, et loetletud omaduste järele otsustatakse
tuletõrje organisatsiooni tubliduse üle, ning
sellega tuletõrje pere võidab endale sõprust,
poolehoidu ja lugupidamist.

2. Üksused külaliste vastuvõtmiseks.

§ 154. Üksuseks külaliste vastuvõtmiseks
määratakse aurühm, aujaoskond või aukomando
ja käsundus- ehk sideadjutant.

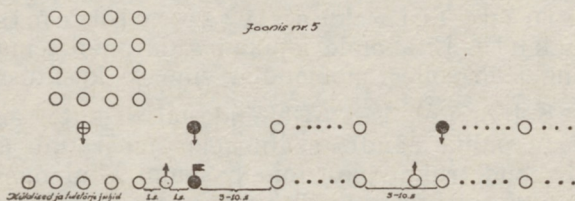
§ 155. Kindlaksmääratud kohal ja ajal au-
jaoskond (aurühm jne.) rivistatakse joonele,
rindega sinnapoole, kust vastuvõetav isik tuleb;
parem tiib asub selle koha vastas, kus on ette
nähtud vastuvõetava isiku saabumine (laeva
või vaguni trepp, autost, lennukist või hoonest
väljumine jne.)

Jaoskonna suurune auüksus ülesrivistatud joonele,

Ülesrivistatud aujaoskonnast (joon. nr. 4.) paremal, ühesammulisel vahel asub jsk. juhi abi, temast üks samm paremale lipp, veel üks samm paremal jaosk. juht, jsk. juhust kolm sammu paremale orkester, joondudes jaoskonna teise viiruga, orkestrijuhust orkestri ees, joondudes jaoskonna esimese viiruga; orkestrist kolm sammu paremal, joondudes aujaoskonna esimese viiruga kõik vastuvõtjad ja teised tuletõrjehid. (joon. nr. 7.) Juhusel kui au-üksuseks on komando siis ülesrivistamine on sarnane paraadi rivistusele. Käsundusadjutant asub aujaoskonna (komando) vasakul tiival kahe sammu kaugusel.

§ 156. Spaleerid on tuletõrje osad, mis ettenähtud korras on rivistatud kahel pool teed, kust vastuvõetav (saadetav) isik läbi läheb või sõidab.

Spaleerid ülesrivistatud.

157. Määratud kohale paigutatud auüksus tervitab vastuvõetavat isikut auüksusejuhi (rühma, jaoskonna- või komandujuhi) käskluse järel: „Tervituseks valvel, paremale — **vaat!**“ Teisi auüksuse otsekoheseid juhte tervitatakse harilikus korras (§ 122).

Käsklus „tervitusel valvel, paremale — **vaat!**“ antakse siis, kui vastuvõetav isik väljub ruumist või liiklemisvahendist, ehk ligineb üksusele umbes 50 sammu kaugusele.

Selle käskluse järele orkester algab pidulikku marssi, lipp võetakse tervitusasendisse ja kõik juhid asuvad käe tõstmisega tervitusasendisse (§ 121 korras).

Auüksuse juht esineb ettekandega järgmiselt: „Härra (sise) ministri esindaja (Liidu esindaja ehk tuletõrje ühingu esindaja), Teie saabumise puhul on välja pandud aujaoskond (aurühm, aukomando) N.tuletõrje ühingu I.(ronijate) ja oskonnast!“ Sellejärele esitleb teisi, orkestrist paremal pool olevaid juhte ja saadab vastuvõetavat isikut jaoskonna rinde ees.

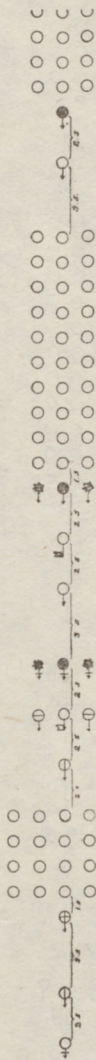
Kui vastuvõetav isik jõuab käsundusadjutandi kohale, esineb see ettekandega: „Härra minister, käsundusadjutant Janson. Esinen Teie käsutusse määramise puhul!“ Ettekande lõpetades, järgneb temale ning jääb sellest momendist viimase käsutusse.

§ 158. Eelmises § tähendatud isikute ärasõidu puhul nende saatmiseks määratud aujaoskond (rühm jne.) toimib samuti, kui nende isikute vastuvõtmisel, kuid selle vahega, et pärast ettekandega esinemist üksusejuht üksuse juures olevaid teisi ülemaid ei esitle ja käsundusadjutant ei seisa rivis, orkester mängib pidulikku marssi ja lipp, võetakse tervitusasendisse.

3. Paraadi rivistamine ja paraadimarss.

§ 159. Tuletõrje paraade peetakse tähtsamate riiklikkude, rahvuslikkude- ja tuletõrje sündmuste, lipu annetamise ja õnnistamise pidustuste ja mälestuspäevade puhul.

Joonis nr 6

Komando (meeskond) ülesrivistatud jalutuskäiguks.

Joonis nr 10

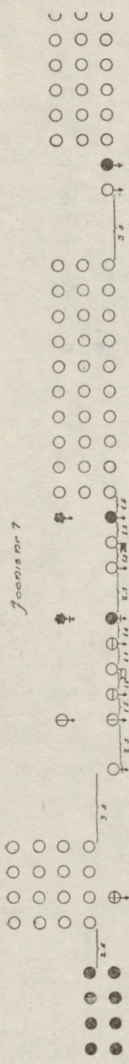
- ⊕ - minisüüsi esinõudega
- ⊕ - ühtkiht Tüüdi esinõudega
- ⊕ - väimur
- ⊕ - komandant
- ⊕ - komandant jüb. ab.
- ⊕ - asjajate

- ⊕ - üh. õh. õh. p. lipp
- ⊕ - lippu arvestant
- ⊕ - järelkonnajuh
- ⊕ - järelk. jüb. ab.
- ⊕ - järelk. lippu

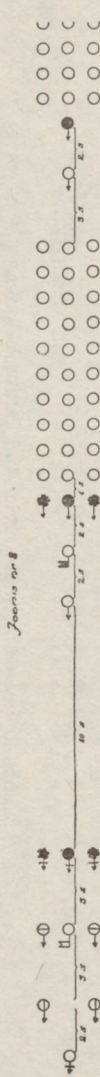
- ⊕ - orkestrijuh
- ⊕ - tubetõrjupood/raamatupood
- ⊕ - olekilaavad
- ⊕ - kollektive au. ja juba teinud hümnid

Märkide seletus

Märkide seletused.

Komando (meeskond) ülesrivistatud paraadiks.

Komando paraad marsil.

§ 160. Külmaga 12⁰ C ja rohkem, paraadi harilikult ei peeta.

§ 161. Jaoskondade (üksuste) järjekorra paraadiks üles rivistamisel määrab komandujuht.

§ 162. Paraadi rivistab üles komandujuhi käsul komandujuhi abi või mõni jaoskonnajuhtidest.

Ülesrivistatud paraadil: orkester asub komando paremal tiival, orkestri esimene viirg joondub komando (meesk.) teise viiru järele, orkestrijuht asub komando esimese viiruga joendus orkestri ees; orkestri vasaku tiiva viimasest mehest kolmesammulise vahe järele asub komandujuht; komandujuhist kahesammulise vahe järele asub adjutant (kui neid on rohkem, siis adjutantid üksteise selja taga), adjutantist ühe sammu kaugusel asub parempoolne lipu assistent, sellest üks samm vasakule lippur, üks samm veel vasakule teine lipu assistent; selle järele ühe sammu kaugusel komandujuhi abi (kui neid kaks, siis teine abi asub kolmandas (neljandas) viirgus). Nende järele kahe sammu kaugusel jaoskonnajuht; viimasest jsk. lippur ja juhi abi kõik ühe sammulistel vahedel, kuni jsk. vasaku tiivani, kus vasaku tiiva viimase mehe ja järgmise jaoskonnajuhi vahet on kolm sammu jne. Orkestrist kolm sammu paremal, joondudes komando esimese viiruga, asuvad külalised, auliikmed ja juhatusliikmed ülesrivistatud, kas ühes või kahes viirus.

§ 163. Paraadijuhataja kohalejõudmisel paraadirivistaja annab paraadile käskluse:

„V a l v e l, p a r e m a l e (vasakule) — **Vaat** “!
(§ 122).

Selle käskluse järele esineb paraadirivistaja paraadijuhatajale, ettekandega, „Härra komandojuht paraadiks ülesrivistatud 00 jaoskonda 000 mehega!“

Pärast paraadi osade ülevaatamist paraadijuhataja poolt asub paraadi ülesrivistaja rivisse, vastavalt tema ameti ja alalise asukoha järele rivis, kui paraadijuhatajalt teist korraldust ei olnud.

§ 164. Tuletõrje komandod tervitavad paraadiplatsile jõudmisel üksteist vastamisi, kusjuures noorema komandojuht annab tervituskäskluse ennem, kuna tervituse lõpetamise käskluse annab vanema komandojuht ennem.

Kaitseväe- ja kaitseliidu, üksusi tervitades annab käskluse ennem tuletõrje komandojuht.

§ 165. Paraadi vastuvõtja ilmumisel paraadiplatsile paraadijuhataja annab käskluse:

„Paraad tervituseks valvel, paremale (vasakule) — **Vaat!**“

Selle käskluse järele kõik paraadist osavõtjad võtavad tervitusseisangu ilma kätt mütsi juure tõstmata, välja arvatud ainult juhid, kes ka käe tõstavad peakatte juure, lipud võetakse tervitusasendisse, käskluse andmise järele orkester mängib vastuvõtu-marssi.

Paraadijuhataja, tõstes käe tervituseks, läheb paraadi vastuvõtjale vastu, jääb temast kahe sammu kaugusel seisma, ja esineb ettekandega järgmiselt: „Härra Liidu esindaja paraadirivis 00 tuletõrjekomandot 00 jaoskonda 000 mehega!“

Pärast seda astub paraadijuhataja sammu vasakule (paremale), pöördega paremale (vasakule), oleneb, kummal ttiivalt paraadi vastuvõtja tuleb, pöörab nii, et ta paraadi vastuvõtja möödalaskmiseks mitte seljaga ei jääks paraadi poole.

§ 166. Käskluse järele: „Tervituseks **Valvel!**“ paraadi vastuvõtja teeb käega tervitusvõtte, (kui erariides, siis võtab mütsi peast) ja liigub paraadijuhatajale vastu. Kui paraadijuhataja on jäänud seisma ja esineb ettekandegaga, siis jääb ka paraadi vastuvõtja seisma, ja hoiab kätt kogu ettekande lõpuni.

Samuti tervitavad ka paraadi vastuvõtja saatjad.

§ 167. Pärast ettekande vastuvõtmist, paraadi vastuvõtja asub üksuste ülevaatusele nende paremalt tiivalt ja tervitab neid. Paraadijuhataja, liikudes paraadi vastuvõtjast paremal, vähe taga pool ja hoides kätt tervitusasendis, nimetab üksuse, mille juure vastuvõtja jõuab. Paraadi vastuvõtja tervitab üksusi kas jaoskondade või komando(de) kaupa.

Ühingu ja jaoskondade lippudest möödumisel, nende tervitamiseks paraadi vastuvõtja kui ka tema saatjad peatuvad hetkeks, pöörduvad tervitatava lipu poole, tehes seejuures tervitusvõtte.

On paraadi vastuvõtja ülevaatuse lõpetanud, annab paraadijuhataja käskluse: „**O t s e—vaat!**“

Selle käskluse järele pööratakse pead otse ja lastakse käed alla, kuid jäädakse liikumata **valvel** seisangusse.

§ 168. Pärast ülevaatuset paraadi vastuvõtja harilikult esineb päevakohase kõnega, kui ta oma kõnes teeb ettepaneku mälestada kedagi või laulda riigi- või tuletõrjehümni, mängib orkester kaasa, esimesel juhul „Ligemal Jumal sul“ ja teistel juhtudel hümnid.

Hümni või leinaviisi mängimisel paraadi vastuvõtja, tema saatjad ja kõik paraadist osavõtjad juhivad hoiavad erilise käskluseta käe tervituseks, kuna lipud võetakse tervitusasendisse.

§ 169. Pärast kõne (kõnede) lõppu paraadi vastuvõtja ühes saatjatega juhatatakse adjutandi poolt paraadmarssi ajaks temale määratud kohale, kuna paraadijuhataja asub korralduste tegemisele paraadmarsiks.

§ 170. Paraadijuhataja annab paraadmarsiks käsklused:

1. „Paraadmarsile!“
2. „Jaoskondade kaupa (rühmade kaupa)!“
3. „Kaugused 10 sammu!“
4. „Joondumine paremale!“
5. „Paraad, parem — **pool!**“
6. (Ronijate) I. jaoskond (rühm) takt-sammu!“

§ 171. Esimese käskluse järele orkester liigub lähemat teed kaudu määratud kohale, s. o. normaalselt paraadi vastuvõtja vastu 15 sammu kaugusele. Samal ajal au- ja juhatusliikmed (külalised, kui neid rivis oli) asuvad paraadi vastuvõtja selja taha.

Teine ja kolmas käsklus määravad paraadmarsil üksikult liikuvate allüksuste suuruse ja distantsi nende vahel.

Neljas käsklus näitab joondumise ja tervituseks määratud peapööramise suuna.

Viienda käskluse järele paraadijuhataja poolt määratud üksused pööravad paremale. Pärast pööret paraadijuhataja, lippur assistentidega ja kõik juhatajad asuvad vastavatele kohtadele.

Kuuenda käskluse järele järgneb paraadijuhataja poolt käskluses määratud üksuse, (ronijate jsk.) rivikorras esimese (üksuse) juhi käsklus: I (ronijate) jaoskond takt-sammu, sammu — **marss!**“ kusjuures täitekäsklus antakse pea pööramisel orkestri poole. Selle käskluse järele nimetatud üksus ja kõik selle

ees olevad juhid algavad korruga liikumist, samal ajal orkester hakkab mängima marssi.

Ruumi vabanedes esimese üksuse edasiliikumisel järgmised üksused oma juhtide käskluse järele liiguvad eelmiste kohale, kus sammudes tähendatud paigal, võtavad vastavad kaugused ja siis ilma erilise käskluseta liiguvad edasi.

§ 172. Kõik juhid tõstavad paraadi vastuvõtjast möödumisel 10 sammu kaugusel parema käe tervituseks (vasak käsi jääb seisma, liikumatult allalastuna) ja rivisolevad mehed pööravad pea paraadi vastuvõtja suunas, võttes ühtlasi valvelsammu, rivisolevate lippudega tervitatatakse.

Paraadi vastuvõtjast viis sammu möödudes, juhid lasevad käe tervitusvõttest alla (vasak käsi hakkab endiselt liikuma) ja rivisolevad tuletõrjujad pööravad ridadekaupa pead otse.

§ 173. Juhtide tervitusele paraadi vastuvõtja vastab tervitusega, väljendades sellega tervitust ka kogu meeskonnale.

§ 174. Paraadijuhataja ja vanem adjutant, möödudes paraadi vastuvõtjast 5 sammu, tulevad kaarkäigul paraadi vastuvõtja juure, kusjuures paraadijuhataja asub viimasest paremale ühe sammu kaugusele ja adjutant juhatajast ühe sammu kaugusele.

Paraadi juhataja jääb kohale kuni paraadi lõpuni.

4. Leinaparaadid.

§ 175. Leinaparaade peetakse samadel alustel kui harilikke paraade, kuid lahkunute mälestamiseks võib lasta meeskonda paljastada pead (§§ 125, 126).

2. peatük k.

Tuletõrje-lipud.

1. Üldised alused.

§ 176. Tuletõrje komando-lipp on tuletõrje pühaduse, komando meeskonna au ja kangelas-tegude väljendamise, samuti kõigi tuletõrjujate ühte perre kuuluvuse ning liituvuse sümbol.

Kõik tuletõrjujad üksikult kui ka meeskonnad tervitavad alati iga ühingu lippu, kui lipp on toodud välja tema alalisest hoiupaigast.

Lipud (üh. kui ka jaoskondade omad) tervitavad §§ 157, 158, 165 ja 168 ettenähtud juhtudel ja saluteerivad riigivanemale, siseminist-rile, Tuletõrje Liidu esindajale ja matusel sur-nule auavaldamiseks.

§ 177. Tuletõrje-lipp hoitakse ühingu ruu-mides selleks määratud aukohal. Kui ühingul puuduvad ruumid, siis hoitakse lipp juhatusel otsusel ühingu esimehe või komandouhi kor-teris. Jaoskondade-lipud hoitakse kas samas kohas või jaoskonnajuhi korteris.

§ 178. Lippuriks ja assistentideks (auval-vurid) määratakse komandouhi poolt väerika-mad ja tublimad tuletõrjujad.

Jaoskonna lippuri määrab jaoskonnajuht. Jaoskonna lipul assistente ei ole.

2. Lipu hoiuruumist välja toomine ja tagasi viimine.

§ 179. Lipp tuuakse rivisse, kõigile paraa-didele, rongikäikudele, matustele, valitsusliik-mete ja Tuletõrje Liidu esindajate vastuvõtu puhul, komandouhi korraldusel.

§ 180. Matustele tuuakse lipp leinalooriga kaetult.

Lipu (lippude) väljatoomiseks hoiukohast rivistatakse komando (jaoskond) hoone ees üles nii, et rinde keskkohast tuleks hoone sissekäigu vastu, kusjuures lippur asub lipule kindlaksmääratud kohal rivis.

Pärast üksuse rivinemist, üks adjutantidest asub komando ülesrivistaja märguandel pealippuri (ühingu lippuri) juure, pöörates näoga viimase poole annab käskluse: „Lippur (lippurid) minu järele taktsammu — **marss!**“, mille järel ka jaoskonna lippurid, kui need olemas, sammuvad adjutandi järele lippude hoiupaika.

§ 181. Lipu hoiuruumist välja tuues, sammub adjutant 2 sammu lippuri ees, kõik lippurid tulevad kahesammulistel vahedel ruumist ja lähevad oma jaoskonna juure, kuna pealipu viib adjutant komando paremale tiivale selleks ettenähtud kohale, asudes ise rivisse temale ettenähtud kohale, kätt hoides tervitusvõttes hoonest väljumisest saadik.

Lipu nähtavale ilmumisega komando ülesrivistaja annab käskluse: „Tervituseks — **valvel!**“ kusjuures juhid tõstavad käed tervituseks, ja kui üksuse juures on orkester, siis mängib see tervitusmarssi.

§ 182. Pärast lipu kohaleasetamist otsekohe komando- (jsk.-) juht annab käskluse: „Komando — parem **pool!**“ ja „Taktsammu — **marss!**“ Esimese käskluse järele lasevad juhid käed tervitusvõttest alla ja teise käskluse järele üksus algab liikumist ülesrivistuseks määratud kohale.

§ 183. Lipu hoiuruumi tagasiviimine sünnib samuti nagu sealt väljatoominegi, ainult vastupidises järjekorras.

3. Lipu üleandmine.

§ 185. Lipu üleandmist tuletõrje ühinguale toimetatakse pidulikult, kas kohtu-siseministeeriumi või Tuletõrje Liidu esindaja poolt.

§ 186. Lipu vastuvõtmiseks rivistatakse lipu saaja ühingu komando paraadirivi korras (§ 167) selleks määratud platsile. Peale selle tulevad platsile lipu annetajad (delegatsioon), või kui lipp oma ühingu poolt valmistatud, siis toob lipu platsile ühingu abiesimehest ja kahest juhatause liikmest koosnev delegatsioon ja asub laua juure. Lipp on kaetud.

§ 187. Kohtu-siseministeeriumi (sellega pole mõeldud mitte kohaliku politsei esindajat) ja Liidu esindaja tulevad platsile kindlaksmääratud kellaajaks.

Kui on teisi kutsutud külalisi ja esindajaid, siis need ilmuvad platsile enne ministeeriumi ja Liidu esindajate saabumist.

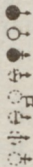
§ 188. Pärast harilikus korras üksuste ülevaatus (§§ 166—168) läheb Liidu esindaja (sisemin.) lipu õnnistamiseks ülesseatud laua juurde, kus lipp on selleks ajaks juba kattest vabastatud, ja asub teisele poole lauda ühingu esimehe kõrvale.

§ 189. Paraadijuhataja (komandojuht) annab käskluse:

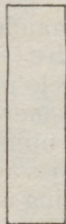
„Lippur, assistendid ja allüksuste esindajad ette, taktsammu — **marss!**“

Selle käskluse järele, tõstes käe tervituseks, tulevad rivist välja ja sammuvad otsemat teed ettenähtud kohale (vasak käsi sealjuures seisab liikumatult allalastult — rivist väljatulek sünnib alati niiviisi); lippur, kaks assistenti ja kõik jaoskondade esindajad, kes ennem juba jsk. juhtide poolt selleks määratud.

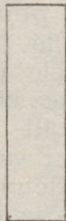
Orkester

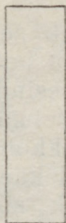
1. jaaskond

2. jaaskond

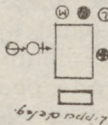

3. jaaskond

Joonis nr. 3

o o o o o o o o Jaaskondade esindajad

lipu dekg.

3-4. osakonna kuld

Komando ülesrivistus lipu üleandmise puhul.

Lippur assistentidega tuleb ja jääb seisma lauast 5 sammu kaugusele, meeskonna ja laua vahele näoga laua poole, allüksuste esindajad jäävad seisma lippuri taha 5-e sammulisel kaugusel, ühes viirus, koondrivis, rinde keskkohal lippuri kohal, ja lasevad kohalejõudmisel käe tervitusvõttest alla (rivisse tagasimineku sünnib samuti käe tõstmisega tervitusvõttesse).

§ 190. Kui kõik on asunud kohtadele, siis komandajuht käsklusega: „Mütsid — **peast!**“ laseb komandol pead paljastada, mille järele Liidu esindaja asub lipule vastu, teisele poole laua juure, näoga laua poole ja tema kõrval ühingu esimees. Nendest paremat kätt asub komandajuht lippuri ees ja vasakut kätt vaimulikud. Vaimulikud on näoga komandorühma ja meeskonna poole, kuna külalised, au- ja juhatuse liikmed seisavad vaimuliku seljataga. Algab lipu õnnistamine.

§ 191. Pärast lipu õnnistamist komandajuht annab käsklused; „Mütsid — **pähe!**“ ja „Tervituseks — **valvel!**“ Selle järele annab lipu delegatsioon lipu Liidu (ehk ministeeriumi) esindajale üle, paludes seda üle anda ühingule. Liidu esindaja võtab lipu vastu, pöörab vastava kõnega ülesrivistatud komando poole ning annab selle lipusaaja ühingu esimehele, viimane tänab lipu eest ja annab selle omakorda komandorühmale, kes annab lipu vastu võttes enese ja komando nimel tõotuse:

„Töotan enese ja komando nimel selle lipu au alati kõrgel hoida ja selle all teotsedes kaitsta kaaskodanike vara ja elu.“

Tõotuse lõpul kogu meeskond laulab orkestri saatel „Eestimaa, mu isamaa.“

Pärast laulu lõppu komandajuht läheb lippuri juure ja annab lipu temale üle. Selle järele allüksuste esindajad ilma, mingi käskluseta, teevad ümberpöörde ja lähevad rivisse tagasi, igauks oma endisele kohale. Rivisolevad juhid lasevad käed tervitusvõttest alla.

Komandajuht asub oma endisele kohale, mille järele esiinevad kõnedega esindajad teistest organisatsioonidest ja kinnitavad lipu vardasse mälestusnaelad, mis ajaks lippur asub lipuga laua juure.

§ 192. Pärast kõnede lõppu komandajuht, koos adjutantiga, astub lippuri ette ja annab käskluse: „Minu järele taktsammu — **marss!**“ Viib lipu komando vasakule tiivale ja sealt komando rinde eest läbi — määratud kohale paremal tiival.

Käskluse järele: „**Marss!**“, komandajuht, adjutant, kõik rivisolevad juhid ja väljaspool rivi seisvad tuletõrjujad tõstavad käe tervituseks mütsi juure, seistes nii kuni lipu kohaleasetamiseni paremal tiival; orkester mängib pidulikku marssi.

§ 193. Pärast lipu kohaleasetamist komandajuht viib komando paraad-marsile (169—174).

4. Võtted lipuga rivis.

§ 193. Lipu hoidmine jalal.

Lipp hoitakse jalal vabalt allalastud paremas käes nii, et kolm keskmist sõrme hoiavad varrast eest, väike sõrm küljest ja põial — tagant. Varda ots maas — parema jala kõrval väljaspool. Varras on langetatud lippuri õlast vähe ettepoole (2-3 kämbla laiust).

§ 194. Lipu võtmine õlale ja hoidmine õlal.

Lipp kantakse paremal õlal, kuhu see tõstetakse vasaku käe abil. Õlal hoitakse lippu pikki

lipuvarrast väljasirutatud parema käega nii, et käsi oleks varda peal ja varras — esimese ja keskmise sõrme vahel. Varras peab sünnitama maapinnaga umbes 50—60° nurga kujures varda ots hoitagu maast umbes 1/2 meetri kõrgusel.

§ 195. Lipu võtmine õlalt jalale.

Õlalt lipp võetakse jalale vasaku käe abil p. 1. kirjeldatud asendisse.

§ 196. Tervitamine lipuga.

Tervituseks lipp tõstetakse jalalt vasaku käe abil varda otsaga otse allalastud parema käe peopesasse, kujures vasaku käega hoitakse parema õla kõrguselt lipu varrast vastu paremat õlga, nelja sõrmega eest ja pöidlaga tagant ümber varda nii, et lipu varras seisaks püstloodis. Tervitusasendist võetakse lipp jalale vasaku käe abil § 193. kirjeldatud asendisse.

§ 197. Saluteerimine lipuga.

Saluteerimiseks paigal seistes, kui ka liikumisel, lipp langetatakse tervitusasendist otse ettepoole nii, et varras sünnitaks maapinnaga umbes 30—40° nurga; samal ajal vasak käsi libistatakse mööda lipuvarrast umbes 30—40 sm. ülespoole, kuna parem käsi ühes vardaga lastakse tahapoole sedavõrt, et mõlema käe vahel oleva varda osa keskoht tuleks vastu paremat puusa. Peale saluteerimist lipp võetakse uuesti tervitusasendisse ja sellest asendist otsekohe tarvituse järele, kas õlale või jalale.

§ 198. Lipu hoidmine käskluse järele „mütsid peast!“

Käskluse järele „mütsid peast!“ tõstetakse lipuvarda ots parema labajala sisekülje õõnsusse ja varras asetatakse kõverdatud

vasaku käe küünarliikme vastu. Parema käega võetakse müts peast ja hoitakse rivi eeskirja § 125. nõuete kohaselt.

Pärast mütside pähepanemist võetakse lipp jalale.

3. p e a t ü k k.

Surnu saatmine.

§ 199. Surnu saatmiseks määratud üksused rivistatakse (juhid ja lipp paremal tiival) leinamaja (ehk kiriku) ees joonele (ehk spaleeridena) nii, et puusärgi väljatoomisel seda rinde eest mööda võiks kanda. Orkester asub alati üksuse leinamaja poolsel tiival.

§ 200. Puusärgi väljakandmisel üksusejuht, annab käskluse: „A u a v a l d u s e k s—**valvel!**“, mis täidetakse samuti, kui tervituseks valvel, lipuga saluteeritakse, kusjuures orkester mängib „Ligemal Jumal Sul“ ehk mõnda teist leinaviisi. Orkester lõpetab mängu siis, kui puusärk on asetatud vankrile ehk kui seda kantakse, siis kui leinarong hakkab liikuma. Enne puusärgileinamajast väljaviimist selle kaanele kinnitatakse lahkunu müts (kiiver).

§ 201. Matuserongi liikuma hakates üksusejuht annab jaoskonnale (komandole) liikumiseks käskluse, kusjuures orkester asub üksuse ette.

§ 202. Liikumise järjekord matuserongis on järgmine:

1) aumärgid patjadel, 2) pärjad 3) surnuvanker (kandjad) puusärgiga, 4) vaimulikud, kui nad matmist toimivad, liiguvad vastavalt oma usukombele, 5) surnu omaksed ja saatjad, 6) orkester, lipp ja saateüksus kolonnis.

§ 203. Aumärgid kantakse erilistel patjadel, iga padja jaoks üks kandja.

Aumärgid kantakse järjekorras: 1) I- II- ja III-liigi Vabaduse Ristid (iga liik eraldi padjal), 2) kõik Eesti au- ja mälestusmärgid, nii palju ühel padjal, kui neid mahub, kusjuures kõrgem tuletõrje hoolsusmärk eraldi padjal, 3) välisriikide au- ja mälestusmärgid (kui võimalik, iga riigi omad eraldi padjal.)

§ 204. Pärjad kantakse (iga pärja kohta kaks kandjat) matmist korraldava tuletõrjejuhi poolt määratud järjekorras. Mõlemal pool surnuvankrit, kiivrid (mütsid) peas, liiguvad auvalvurid sellest jaoskonnast, kuhu kuulus kadunu.

§ 205. Surnuaia juure jõudnud matuserong jääb seisma, orkester ja saateüksus viiakse surnuaiale ja rivistatakse üles joonele ehk spaleeridena, vastavalt ruumile, saateüksusejuhi äranägemise järele.

§ 206. Kui tuletõrjeüksus ja orkester on asunud surnuaiale neile määratud kohtadele, kantakse puusärk haa juure, kusjuures puusärgi surnuaia väravast sissetoomisest kuni haa juure asetamiseni käskluse järele: „A u - a v a l d u s e k s — **valvel**“! antakse au, lipp saluteerib ja orkester mängib leina viisi.

Aumärkide ja pärgade kandjad lähevad samas järjekorras, nagu nad liikusid matuserongis, puusärgi ees haa juure, asetuvad seal neile kindlaksmääratud kohtadele, kuhu jäävad kuni haa kinniajamiseni, mille järele pärjad pannakse hauale, kuna aumärgid antakse üle selleks määratud adjutantidele, kes nad lahkunu omastele edasi toimetab.

§ 207. Kui puusärk on asetatud haa juure, algab vaimulik talitus, kui see on ettenähtud.

Surnuaiale toodud üksus paljastab üksusejuhi käskluse järele pead (§ 125 126) ja ka kõik teised sealolevad tuletõrjujad võtavad vaimuliku talituse ajaks peakatted maha ja panevad need pähe enne puusärgi hauda laskmist.

Puusärgi hauda laskmisel käskluse järgi: „A u a v a l d u s e k s — **valvel!**“ antakse au ja orkester mängib koraali: „Ligemal Jumal Sul,“ ehk mingit teist leinaviisi, lipuga saluteeritakse.

§ 208. Pärast haa kinniajamist ja pärgade asetamist kalmule, surnuaial olevad üksused enne haa juurest äraminekut, käskluse järele: „A u a v a l d u s e k s — **valvel!**“ avaldavad viimast au lahkunule, kusjuures orkester mängib tuletõrje hümmi viimast salmi ja lipuga saluteeritakse. Üksused viiakse surnuaialt vaikselt ära, kusjuures orkester võib mängu alustada mitte enne kui $\frac{1}{4}$ klm. kaugusel surnuaiast. Enne mängu algust, võetakse lipult leinakate. Leinamajast möödumisel kaktkestatakse mäng.

§ 209. Kui surnu viiakse matmiseks kaugeemale, kas laeva või rongiga, siis saadab määratud üksus ja orkester teda raudteejaamani, sadamani või komandojuhi poolt kindlaks määratud kohani.

Raudteejaamas, sadamas või kindlaks määratud kohal puusärk viiakse „A u a v a l d u s e k s **valvel!**“ seisva üksuse või spaleeridena ülesrivistatud üksuse rinde eest mööda, orkestri poolt mängitava leinamarsi ehk koraali helide saatel.

§ 210. Kui surnule tahetakse üles näidata erilist austust või on ta väga teeneline isik, siis pannakse tema juure kaks auvalvurit — puusärgi peatsi juure kahele poole puusärki, nägudega vastamisi, ilma peakateteta, valvel

seisangusse, kus neid iga tunni ehk kahe järele vahetatakse.

211. Ühingu lipp tuuakse välja, kui maetakse auliikmeid, juhatuseliikmeid, komandujuhti, viimase abisid. Muudel juhtudel tuuakse välja ainult leinava jaoskonna lipp.

Tuletõrjeriistad.

Käsitlekustutajad.

Hüdropult.

§ 212. 1. Hüdropult on tuletõrjele tähtsaim esimeseabi riist nii linnas kui maal. Hüdropuldid peavad olema valmistatud ainest, mida vesi ei riku. Hüdropult koosneb pumbast ja kannust ehk ämbrist. Ämber on varustatud hingedel seisva kaanega, et prügi mitte sisse ei satuks. Põhja külge on kinnitatud tugiraud, et hüdropulti töötamise ajal hoida paigal. Hüdropuldiga töötamine on võimalik ühel mehel, kes jalaga hüdropulti kinni hoides ja ühe käega pumbates, juhib teise käega jaotorust vett soovitud kohale. Hõlpsam töötamisviis on kahe mehega: sel korral üks neist pumpab, kuna teine juhib vett; siis peab aga hüdropult olema varustatud 4—5 meetrilise survevoolikuga, et oleks võimalik ka põlevas hoones kaugemal ehk kõrgemal asuvate tulepesade kustutamine. Harilikult on hüdropult määratud esimeseabi riistaks ühe inimese jaoks ja siis ei või survevoolik olla pikem kui 1 meeter.

2. Tulesüttimisel on hüdropult see, millega algava tulekahju kõige väiksema vee kahjuga saab kustutada. Sellepärast on tarvilik, et see ei puuduks maal taludes ja linnas majades, et oleks võimalik tuleõnnetuse puhul kiirelt alustada tulekustutustööd. Hüdropult on kergeim riist õnnetuskohale toimetamiseks, teda on võimalik sinna viia kas seljas ehk jalgrattal.

3. Hüdropult on paarm abinõu kõrvalhoonete kaitsmisel. Temaga on hõlbus kustutada katusele langenud sädemeid, tunglaid jne. Kui suurem

tuli on kustutatud, et ära hoida suuremaid veekahjusid, on hüdropuldiga kõige otstarbekohasem kustutada veel immitsevaid tulepesi, nii seinte vahel, põranda all jne. Tulepesade lõpulikul hävitamisel on hüdropult asendamatuks vahendiks.

4. Tuleõnnetuse kohale jäänud valvemeeskonnale avalikkudel ettekannetel, lõbustustel jne., on hüdropult kõige kohasem abinõu.

§ 213. 1. Hüdropuldi korrashoidmist: 1. Hoida, et välispidiselt hüdropult ei saaks vigastatud, s. o., et ei saaks kuskile vastu löödud ega visatud.

2. Hoida joatoru ots (suutükk) vigastuseta, et augu ääred oleksid alati teravad, ilma täkmeteta.

3. Hüdropult pärast tarvitamist ära puhastada ja veega täita ja nii seisma jätta. Talvel hoida hüdropult ruumes, kus vesi ei külmu.

§ 214. Töötamise ajal ettetulevad rikked hüdropuldil: 1. Liiga mudase ehk puruse veega töötades võib sattuda ventiilide vahele mustust, mille tõttu ventiilid jäävad ebatihedaks ja hüdropult kaotab imemis- kui ka survevõime. Kui hüdropult seisab kauemat aega kasutamata ehk teda harva tarvitatakse, siis iga tarvitamise lõpul, kui on nahkkolbed, nahad hoolega vaseliiniga sisse määrada, et nähk mitte ära ei kuivaks.

Käsiprints.

§ 215. 1. Käsiprints tähtsamateks osadeks on survekuppel, silindrid, ventiilid ja survekang.

2. Survekuppel on valmistatud metallist ja ta peab olema vähemalt 8 korda suurem silindri mahust.

3. Survekangi vahekord peaks olema vähemalt 1:3 — 1:5, et oleks hõlbus pumbata. Kui vahekord liig väike, on pritsi raske pumbata, samuti kui kang liig pikk, jääb pumba liikumine liig pikaldaseks. Käsipuu madalam asend maast ei või olla vähem kui 0,5 meetrit ja kõrgem asend mitte üle 1,7 meetri.

4. Ventiilid peavad olema täpselt välja treitud, tihendusaineid ei või neis tarvitada. Ventiilide koda olgu avatav käsitsi, soovitav ilma erilise võtmeta.

5. Silindrid asetuvad kahelpool survekuplit ja harilikult on neid kaks.

6. Pritsi töövõimeks loetakse see veehulk, mida ta suudab anda ühe minuti jooksul, normaalse pumpamise juures. Normaalseks pumpamiseks loetakse 55 kahekordset lööki minutis.

7. Pritsi tarvilikuks lisanduseks on kaarik või käru tarvilikkude panipaikadega vooliku paikadele, võtmetele jne.

8. Pritsi kasutamisel tulekahjul ei tohi teda viia kohta, kust tagasipääs võiks saada takistatud. Samuti tuleb silmas pidada, et veevattide juurepääs peab olema vaba.

9. Prits tuleb toimetada võimalikult lähemale tulele, kui seda lubab veevõtu koht, et veejoale anda suuremat jõudu. Et vee läbi tekkivatest kahjustest hoiduda, tuleb pidada sidet (vile ehk signaalpasunaga) joajuhi ja pritsi vahel, et tarbekorral, kui vett vaja pole, katkestada veeandmist.

10. Pritsi ei või jätta valveta õnnetuskohale, kuna vastasel korral võivad kõrvalised isikud pritsi töötamisvõimet pritsi rikkumisega halvata.

Töö käsipritsiga.

§ 216. 1. Hoolega hoida, et vedamisel prits oleks kõvasti kinnitatud vankrile ehk kärule.

2. Hoida manöövritel ja tulekahjul pritsi välispidiste vigastuste eest.

3. Vankrilt prits ettevaatlikult ja tasa maha lasta, et vältida mõne osa purunemist, mis sagedasti juhtuvad põrutamise ehk kukkumise tagajärjel.

§ 217. Pritsi korrashoid: 1. Prits tuleb alati puhas hoida ja valvata selle järele, et liikuvad ühenduspoldid oleksid määritud (õliga).

2. Pärast tarvitamist, kui prits on nahk-kolbedega, sisse määrida kolbe nahad vaseliiniga.

3. Järele vaadata, kas ventiili-klappide vahele ei ole sattunud mustust, mis klapid teeb ebatihedaks.

4. Kui klapid ja nahad on järelevaadatud, siis pandagu käsi imevtoru ette ja pumbaku keegi teine, et selgusele jõuda, kas imemine pritsil on hea.

§ 218. Pritsi rikked: 1. Ei taha prits tööle asudes imeda, siis kontrollitagu, kas imevooliku ühendused on puhtalt ja kõvasti kinnitatud, kas ehk ei ulatu imevooliku ots vette, või on ehk mõni imemissõela auk veest väljas?

2. Kui eelmised kontrollitud, siis kontrollitagu, kas ehk imevooliku ots on sattunud porri, sel juhtumisel ajaviimatult imevooliku ots lahti võtta ja pritsiventili klapid lahti teha ning puhta veega läbi pesta, et mustus välja läheks.

3. Sünnib aga vee võtmine vaadist ja prits lakab töötamast, siis kontrollitagu, kas imevooliku ühendused on küllalt tihedalt kinni. Kui

aga see on korras, siis avada ventiiliklapid, kus võib olla vahele sattunud mõni puru või õlekõrs, mis klapid teeb ebatihedaks ja takistab imemist kui ka survet. On need kõrvaldatud, töötab prits jälle hästi.

4. Kõiki imev- kui ka survevoolikute ühendusi tuleb hoida äärmise ettevaatusega, et ühenduse kohad ei saaks täkitud ega kriimustatud. Ühendusotsa kividele mahaviskamine on sama hea, kui tema hävitamine.

5. Pritsi osi lahti võttes ja kokku pannes, peab inimene talitama täiesti külmavereliselt ja toimima hästi järelemõeldes. Kunagi ei tohi osi pilduda laiali mööda maad, kus nad liiva ja mustusega kokku puutuvad. Kokku pannes aga hoolitseda piinliku puhtuse eest, puhta kaltsu abil kõik osad ära puhastada.

Mootorjõulised kustutajad.

Mootorprits.

§ 219. 1. Mootorpritsi meeskonnas peab olema vähemalt neli meest (üks salk), mootorist ja meeskonna- ehk salgajuht. Mootorpritsi meeskonna arv oleneb pritsi suurusest: väikese pritsi tõstmiseks, kohaleasetamiseks ja töölepanemiseks jätkub neljast (hädakorral isegi kahest) mehest, suurema pritsi juures peab olema rohkem mehi.

2. Normaalselt kuulub mootorpritsi meeskonda peale mootoristi ja mootorpritsi jaoskonna juhi veel 4—6 meest. Kõik mootorpritsi jaoskonna mehed peavad tundma mootori ja tsentrifugaalpumba ehitust ja käsitamist. Iga meeskonna liige peab oskama mootorit käima lasta ja seisma panna.

3. Iga le mootorpritsile määratakse mootorist, kes on saanud eriõpetust mootor-tehnikas ja oskab hästi käsitada tema kätte antud masinat. Mootorist on vastutav mootorpritsi korrasoleku ja korraliku töö eest. Temale määratakse meeskonna hulgast kaks abilist, kes samuti peavad tundma mootorpritsi ja selle tööd, nii et võivad asendada mootoristi tema äraolekul. Mootoristid ei tohi olla närvilikud ega hooletud.

4. Mootori korrasoleku kontrollimiseks peab mootorit iga päev (iga nädal) kord mõneks minutiks käima laskma, et näha mootori reeglipärasest käiku. Samuti tuleb üle vaadata kütteainete tanki ning tarviduse järele täita ka jahutajat.

5. Talvel, kui pritsiruum külm, tuleb jahutaja kinni katta või vesi välja lasta nii mootorist kui pumbast ja masinale riputada silt: „Vesi väljas“.

6. Igal kuul tuleb korraldada kuiv imemisproov tihedusvigade kindlakstegemiseks. Imemiskatse korraldada kogu imeja pikkuses. Küttese tanki ja jahutajat täiendada, küünlad puhastada.

7. Igal veerandaastal tuleb: täiendada õli ja määrde tagavara: määrde toose pingutada; kõiki libisevaid ja hõõrduvaid osi õlitada (magneetot võib õlitada ainult mõne luuõli tilgaga).

8. Iga tarvitamise järele tuleb mootor ja pump korda seada, täiendades tarbekorral küttese- ja õlitagavarasid, ning katsudes mootori ja pumba töö korralikkust.

9. Igal aastal tuleb üks kord puhastada küttese tanki, gaasitajat, bensiini filtrit, vee ja mustuse eraldajat, bensiini torud läbi puhuda; täiendada õli ja määrde hulka karteris,

käigukambris ja differentsiaalis. Tarviduse korral tuleb vana kõlbmatu õli ja määre välja lasta ja uus asemele valada.

Edasi tuleb järele kontrollida kogu pritsi varustus, kaasa arvatud ka tööriistad, inventari-raamatu järele.

10. Alati tuleb hoolitseda, et mootor ja pump oleksid kuivad ja puhtad, eriti järelevaadata, et kuskil rooste tekkimist ei oleks, kui aga on, siis need kohad hoolega puhastada niiske õlilapiga.

Töötamise juures ettetulevad rikked.

§ 220. 1. Kui mootor ei hakka käima: järele vaadata, kas karboraatoris ja paagis on bensiini, kontrollida, kas küünlal on sädet, küünal järeleproovida.

2. Kui on süüte rike, siis kontrollida, kas magneetol katkestaja töötab, kas ehk kontaktide vahe on liiga suur või väike, või haamer kinni jäänud. Üldiselt hoida magneeto vee ja õli eest kuiv ning puhas.

3. Valage alati paras norm õli karterisse. Kus on pumba surve määre, hoidke kõvasti kinni õli kontrollvardal olevaist märkidest, ülemäära õli tarvitamine tahmab mootori seest, ummistab süüteküünla ja takistab jõudu ning teeb mitmesuguseid takistusi.

4. Ärge andke liiga palju kütet, vaid reguleerige seda õhuga niivõrd ja vähendage kütteportsjonit, seni kui märkate, et mootor hakkab jõudu kaotama. Õige segu juures töötades mootor on seest täiesti puhas, järelejäävad ainult valged koksid, mis töötamisel väljalaske-kanali kaudu välja lähevad. Kokkuvõttes: Õige kütteseguga saavutate mootorist suurema jõu vähema bensiini kuluga.

5. Ärge töötage hilise süütega, see kaotab jõu ja kuumendab mootori.

6. Kui veepump ei hakka tööle ja mootor läheb kuumaks, ärge laske liig järsku külma vett jahutajasse, vaid tehke seda pikkamööda.

7. Hoolitsege, et mootori õli ja bensiin oleksid I. a. sorti, sellega hoiate töö juures kokku ja kulumine on väike. Õli ja bensiin enne mootorisse valamist piinlikult järele kontrollida ja sõela läbi valada, tarvitades selleks tiheda sõelaga trehtrit.

8. Mootorpritsi ostes nõutagu alati pumba skeem, ja see, kes temaga töötama hakkab, lasku omale pump täiesti selgeks teha, et töötamisel rikkeid ei juhtuks, sest see pump on äärmiselt lihtne tiivumpump, tsentrifugaal-põhimõttel, mitmekordse ülepaisutamise, kus ühtegi ventiili ei ole. On väike vakuumpump korras ja voolikud korralikult ühendatud, siis ei juhtu ühtegi riket, peab aga hoiduma uskilt mudasest tiigist vett võtmast, kusjuures paks muda ummistab pumba.

Tööriistad ja tagavaraosad peetagu selleks määratud kastis, ja aeg-ajalt kontrollitagu, et nad ei roostetaks siis vastavalt sisse määrada. Soovitav on, et seal kastis seisaks ka täielik nimekiri riistade ja osade üle, siis ei lähe nad nii kergesti kaduma.

Töötamine mahatõstetava mootorpritsiga.

§ 221. 1. Mootorpritsi käimapanemine ja töö tema juures jaotatakse ära mootorpritsi meeskonna vahel, numbrite järele. Igal numbril on omad ülesanded, mida peavad tundma kõik pritsimeeskonna liikmed. Selleks otstarbeks tuleb harjutada igat meest iga numbriga tööga.

2. Tõstetava mootorpritsi töö valmisseadmi- seks haaravad numbrid 1 ja 2 esimestest ja nr. nr. 3 ja 4 tagumistest tõstepidemetest, (esimeseks otsaks loetakse pritsi mootoripoolset otsa), ja asetavad pritsi näidatud kohale pum- baosaga veeandmise suunas, arvestades olusid.

Pritsi paigutuse koha määrab jaoskonna- juht ja pritsi kohaletoomist korraldab tema abi ehk mootorist.

Meeste puudusel peab iga kohal olev meeskonna liige pritsi tööle panemisest osa võtma.

3. Kui mehi vähe, peavad mootorist ja tema abi täitma numbrit 1 ja 2 kohuseid, et kohe vabaneks mehi voolikuliini veoks ja jugade juhtimiseks.

4. Kui prits on paigale asetatud, asub mooto- rist mootori käivitamisele, nr. nr. 1 ja 2 korral- davad imevoolikut. Prits peab olema tasa- kaalus, et kõik mootori osad saaksid ühtlaselt õlitatud, nr. nr. 3, 4 peavad jaoskonnajuhi juhatusel survevooliku liini. Jaoskonnajuht jääb pritsi juure.

5. Kui voolik maha pandud ja joatoru külge lülitatud, on nr. 5 joajuhiks ja nr. 6 tema abiks; nr. 3 jääb sidepidajaks joajuhi ja kui selle juures asub jaoskonnajuhi abi, siis ka vii- mase ja jaoskonna- (pritsi) juhi vahel; nr. 4 jääb voolikuliini valvuriks, liigub mööda liini edasi-tagasi, on varustatud klappide, klambrite, sidemete ja teiste vooliku rikete parandamise vahenditega ning parandab kõik väiksemad vooliku katkemised, mille parandamiseks pole voolikut tarvis liinist välja lülitada; vooliku lõhkemisest teatatakse kohe jaoskonna- (pritsi) juhile.

On pritsil voolikuid rohkem kui üks liin, tuleb igale liinile neli meest rakendada.

6. Käsklusele „anna vett!“ käivitab mootoristi abi ehk selle puudumisel mõni teine tema kohuseid täitma määratud mees, vakuumparaadi ja laseb manomeetri surve näitamisel vee kraane avades surve voolikutesse.

Mootoristi abi valvab kogu aja vakuumeetri ja manomeetri järele ning käsitab jaoskonnajuhi käskude järele pumpa, reguleerides selle tööd jne.

7. Pritsist läbilastava veehulga ja surve määrab jaoskonnajuht, arvestades joajuhi teadaandeid, voolikuliini pikkust, tõusu ja teisi tegureid.

8. Veeandmise lõpetamisest ja katkestamisest peab joajuht teatama jaoskonna- (pritsi) juhile. Kui joatoru on kraaniga, ei tohi seda sulgeda enne jaoskonna juhile teatamist ja surve vähenemist voolikuliinis.

Jaoskonnajuht peab valvama, et surve tõus voolikuid ei lõhuks.

9. Töö lõppenud, koristab nr. 4 klambrid ja ajutised lapid voolikutelt ning aitab siis numbreid 3, 4 ja 5 voolikuid kokku kerida; nr. nr. 1 ja 3 mootoristi abiga paigutavad pritsi ja imevoolikud veoriistale.

Vanker-mootorprits.

§ 222. 1. On mootorprits asetatud kaherentalisele kaarikule, siis nr. nr. 1 ja 2 haaravad kaariku tiislist ja veavad masina jaoskonnajuhi abi juhatusel määratud kohale; mootorist ja tema abi, ehk kui neid ei ole, siis nr. nr. 3 ja 4 aitavad seejuures tagant tõugates; nr. nr. 5, 6 jne. alustavad voolikuliini mahapanemist.

Jõudnud pritsiga määratud kohale, tugistavad nr. nr. 1 ja 2 tiisli ja lülitavad imevvooliku; nr. nr. 3 ja 4 lähevad appi survevoolikuid panema ning kui voolikuliin maha pandud, jääb nr. 3 sidepidajaks ja nr. 4. liinivalvuriks; nr. nr. 5 ja 6 on joajuht ja tema abi.

Jaoskonna- (pritsi) juhi, tema abi, mootoristi ja selle abi töö ning pritsi ja voolikute koristamine sünnib samuti, nagu kirjeldatud tõstetava mootorpritsi käsitamisel, selle vahega ainult, et nr. nr. 1 ja 2 veavad kaariku tiislist kohale ja mootorist oma abiga ehk nr. nr. 3 ja 4 aitavad neid tagant tõugata; märke vedades tuleb tarviduse järele rohkem mehi vedama ja tõukama panna.

2. On vanker-mootorprits neljal rattal ja hobustega veetav, asetatakse ta kohale hobustega. Kohale jõudes rakendab kutsar hobused lahti ja viib nad varju, kus neid tulekahju õhkkond ärevusse ei viiks.

3. On hobused kartlikud, tulevad nad varakult lahti rakendada, et nad ärevusse sattunult ja hullunult segadust ei sünnitaks, ja prits inimjõul kohale toimetada.

Autopritts.

§ 223. 1. Autopritse on niivõrd suuri ja mitmesuguse ehitusega, et üht ühtlast reeglit kõikide käsitamise kohta maksma panna ei saa, seepärast tuleb iga autopritsi käsitsemine korraldada vastavalt kohalikkudele oludele. Autopritsi juhiks peab olema esimeseliigi autojuht, eelistatavam palgalisena. Kui aga see ainelistel põhjustel võimata, siis esimeseliigi autojuht vabatahtlikkude seast. Autojuhi abi peab olema samuti I-liigi autojuht. Autopritsi

jaoskond tuleb koostada võimalikult mehaanikat ja mootortehnikat tundvatest meestest.

2. Autopritsi meeskonnast lülitavad nr. nr. 1 ja 2, tarbekorral ka nr. 3 imejat. Teised meeskonna liikmed korraldavad survevooliku liine, kusjuures igale surve all olevale, s. t. vett andvale voolikule on rakendatud neli meest, neist üks joajuhina, teine tema abina, kolmas liinivalvurina ja neljas sidepidajana joajuhi ja jaoskonna- (pritsi) juhi vahel.

Auto korrashoidmisest.

§ 224. 1. Autojuht peab olema täiesti asjatundja omal alal.

2. Igal nädalal korraldada lühikene proovisõit pidurite katsetamiseks.

3. Hoolitseda, et auto alus väliselt kui ka sisemiselt oleks alati puhas.

4. Valvata, et korralik määrdeõli ja kütteaine oleks autol alati tarvilikul määral.

5. Akumulaatorit tuleb aegajalt kontrollida pinge ja hapniku suhtes. Kraadimist võetagu ette mitte alla 14⁰ soojuse juures.

6. Auto tuleb igal pool-aastal üles tõsta, rattaid, kumme, rooli, pidurseadeldist, vedrusid ja nende polte katsuda. Kummidesse talkumit raputada, ratta pöiad roosteplekkidest puhastada ja värvida.

7. Autopritsid, millel veetagavara peal, tulevad üles tõsta tagumistel ratastel, et raskus ei lasuks kummide peal ja viimased sellest vabastada.

8. Igal aastal tuleb: tühjendada ja puhastada kütteainete tanki, gaasitajat, bensiini filtrit, vee ja mustuse eraldajat, bensiini juhtmed läbi puhuda, täiendada õli ja määrde hulka karteris, käigukastis ja differentsiaalis. Tarviduse korral

vana kõlbmatu õli ja määre välja lasta ning uus asemele valada.

Autosõit.

§ 225. 1. Autole või autoprittsile või hobustega veetavale pritsialusele võib istuda ainult ettekirjutatud arv mehi.

2. Kiiruse, käänakute ja möödasõitmise viisi eest kannab vastutust autojuht ja, kui kaasas pritsi- ehk jaoskonnajuht, ka viimane.

3. Sõidul tulekahjule on kiirus piiramata, kuid ei mingil juhul ei tohi ta saada ei masinale enesele ega ka liiklemisele hädaohtlikuks. Hädaohtlikkudes kohtades, kus raske teed näha, udus jne., peab sõitma ettevaatlikult.

4. Pritsi- ehk jaoskonnajuhi käsu kiiruse vähendamiseks peab autojuht kohe täitma.

6. Tulekahjule rutates ei tarvitse silmas pidada kiiruse ja sõidukeelu märke, välja arvatud juhud, kus keeld on maksma pandud silla nõrga kandejõu pärast.

6. Tuletõrjeautol on alati möödasõidu eesõigus, s. t. kõik teised sõidukid ja veoriistad annavad talle teed.

7. Tulekahjult tagasi sõites ja liikudes väljaspool teenistust, alluvad tuletõrje autod üldistele liiklemismäärustele.

Päästeriistad.

§ 226. Tuletõrje päästeabinõude hulka kuuluvad:

Redelid: 1) najatusredel, 2) lüliredel, 3) haakredel, 4) mehaaniline redel, 5) katusredel, 6) nõõrredel.

Muud abinõud: 1) nõõr, 2) vöö karabiinoriga, 3) hüppelina, 4) päästevoolik, 5) päästelina, 6) päästekorv.

Najatusredel: harilik, lihtne redel, alumiste teravate otstega, soovitav rauast, et ära hoida redeli libisemist.

Lüliredel: redel, mis koosneb mitmest järgust ja mida vajaduse korral, vastava seadeldise abil võib pikendada nii mitme lüli võrra, kui mitmest redel koosneb.

Haakredel: redel, mida tarvitatakse hoone välisseina kaudu ülesronimiseks. Redel on varustatud haagiga, mis eeskätt kinnitatakse hoone teise korra aknasse või vastavasse avausse. Ronija, jõudnud redeli kinnituskohani, astub hoonesse, kust seab sama redeli hoone järgmise korra aknani või vastava avauseni. Toimides sarnaselt, võib ühe ja sama redeliga ronida hoone kõrgema korrani. Haakredel on tuletõrjele vajalikumaid päästeabinõusid.

Mehaaniline redel: selle redeli algkuju on n. n. lüliredel. Kuna harilik lüliredel täidab oma otsekohe otstarbe ainult inimjõul, siis mehaaniline redel masinajõul. Kõnesolevad redelid on väga praktilised kõrgete hoonete juures nii päästevahendina kui ka vooliku tõsteabinõuna tarviliku majakorra kõrguseni.

Mehaanilised redelid on tarvilikud suurlinnades, kõrgete ehituste juures, kuna maaoludes on sarnane redel otstarbetu.

Katusredel: sarnane redel on eriti otstarbekohane abinõu hoonete kaitsel langevate sädemete jne. eest. Seesugune redel annab võimaluse läheneda tuldvõtva hoone katuse igale punktile, et viia läbi otstarbekohaselt hoone katuse kaitset, mis eriti tähtis õlgkatusega kaetud taluhoonete juures.

Nöörredel: on kergeim riist hoonesse tungimisel päästeabinõuna kaasa võtta. Eriti tähtis on see päästeabinõu olukorras, kus põleva hoone väljapääs sulgub. Hoonesse tungijal on kaasavõetud nöörredeli abil igal juhul võimalus kõrgematelt kordadelt alla laskuda, misjuures ühtlasi on loodud ühendus põlevasse hoonesse ronimiseks juhul, kui pole käepärast teisi eelkirjeldatud reदेleid.

Nöör: Nöör on igale tuletõrjajale hädavajalisem päästeabinõu ja see ei tohiks puududa ühelgi tuletõrjajal, kes tungib hoone sisse. Endapääste kui ka teiste elupääste mõttes omab nöör eriti tähtsa seisukoha. Sealjuures tuleb hoiduda kõdunenud või habraks muutunud nööri tarvitamisest. Vastasel korral pole selle päästevahendi tarvitamisel mõtet. Aegajalt tuleb nööride vastupidavust kontrollida.

Vöö: Iga tuletõrjuja munder nõuab vööd mitte ainult ilu, vaid suuremalt osalt puhtpääste otstarbel. Ronijate ja joajuhtide vööd peavad tingimata olema varustatud karabiinoriga, milline omab suure tähtsuse tuletõrjuja kinnitamisel redeli külge. Seeläbi jääb tuletõrjajal üle vaba tegevus mõlema käega, mis on

vajalik veejoa juhtimisel kõrgema majakorra aknast põlevasse hoonesse.

Ka nööri allalaskmisel kinnitatakse nöör karabiineri külge, mistõttu allalaskja pearaskus ei lange mitte kätele, vaid vööle ühes karabiineriga.

Järjekult peab iga tuletõrjuja pühendama äärmist hoolt oma vööle, et see oleks alati korras ning küllalt tugev täitma oma otstarvet päästetööl.

Hüppelina: Hüppelina on äärmine päästeabinõu, kuna seda tuleb tarvitada juba siis, kui on kadunud igasugune ühendus põleva hoone ülemiste kordadega. Leidub sel juhtumisel põleva hoone kõrgematel kordadel majja jäänud inimesi, ning puuduvad redelid või ei ulatu nad tarviliku kõrguseni, avatakse hüppelina, mida ümberringi olejad sirgu tõmbavad, et anda võimalust hädasolejale linale hüpata. Tuleb panna tähele, et hüpped sünniksivad ühekaupa, ning lina hoitaks võimalikult pingul suurema meeskonna kaasabil. Ka tuleb panna hüppelina korrashoiule suurt rõhku, kuna pikema seisu järgi hüppelina pehastub, põhjustades seega ettenägematuid õnnetusi.

Päästevoolik: see on purjeriidest voolik, mis kinnitatakse hoone akna või mõne teise kõrgemal asuva avause külge. Selle kaudu lastakse alla päästetavaid esemeid kui ka hädasolejad inimesed.

Päästekorv: tarvitatakse suuremates linnades kõrgemate ehituste juures. See on abinõu, mis seisab selleks konstrueeritud alusel. Alus on põhimõttelt vastav mehaanilisele redelile. Korv kinnitatakse trossi külge, mis ploki

kaudu on liikuv üles-alla. Alusel asetsev seadeldis vinnatakse püsti, mille tipus asub plokk. Vastavalt lülidele, on võimalik tõsta korvi soovitavale kõrgusele ja lähedusele põleva hoone juure, ning korvis asuval tuletõrjugal on võimalik juhtida vett, kus see hädatarvilikum. Ka inimestepäästmine on selle korvi kaudu hõlpsasti teostatav.

Päästetöö.

§ 227. 1. Päästetöö sünnib üldreeglina treppide kaudu. Redelite ja teiste päästeriistade abi tarvitatakse ainult siis, kui trepilt taganemine tule või kõrvaldamata suitsu läbi on ära lõigatud.

2. Asju päästes tuleb kõigepealt päästa hinnalised dokumendid ja väiksemad asjad. Suurte asjade, olgugi nad kallid, väljatoomine takistab kustutus- ja päästetöid ja sellepärast peavad nad jääma paigale. On nad suured ja rasked ja karta nende laest läbikukkumist, võib neid lõhkuda.

3. Päästetöö ei tohi takistada tulekustutustöid. Tuletõrjude peäülesanne on tulekustutamine ja tule levinemise takistamine.

Harjutus

kolme ehk kuue haakredeliga õppetornil.

§ 228. Redelid pannakse enne harjutust õppetorni ette maha järgmises korras: I. redelijalg — 2. II — 3 ja III — 4 sammu õppetorni seinast eemale; redelid üksteisele täiesti paralleelselt; haagid, torni poole vaadates, paremale poole.

(Harilikult tehakse harjutusi haakredelitega kahes gruppis a 3 redelit.)

„Paigale!“ Meeskond (6 meest), kes harjutusele määratud, asub ühte viirgu 3-me sammu kaugusele III-ma redeli ladvast, iga N vastu oma redelit.

„Redeli juure — loel!“ Iga mees määrab omale ja temale harjutuseks määratud redeli N, lugedes „1“, „2“, „3“, „1“, „2“, „3“ alates vasakult tiivalt paremale.

- Märkused: a) Harjutuseks võetud redelil on 12 astet-pulka.
b) Redeli astmeid lugeda redeli jalast, alates ladva poole.
d) Redelite omavaheline joondumine sünnib alati paremal poolt äärmise (III) redeli järele.

§ 229. Ülesronimine. „Redelite juure, — marss!“ NN sammuvad käies oma, redelite juure vasakult poolt kuni 9-ma astmeni kus jäävad seisma ja teevad pöörde^m parem poole.

„Redelid — üles!“ „1“ Kõik NN. panevad vasakud jalad ühe sammu kõrvale; sirgetel jalgadel keha kummardada ning parema käega 9-st ja vasakuga 7-st astmest kinni võtta.

„2“ Keha püsti sirgeks ajada ja redel üles tõsta, hoides teda paralleelselt maapinnale, ja teistega joonduda.

„3“ Joosta redelitega seina juure, panna redelijalad maha vastu seina; omal jalad kokku ja redelid joonduda.

„4“ Vasak käsi viia oma poolse redelipoole peale ja redelilatva õhku visates asuda redeli alla vastu 8-mat astet, kus ka mõlemate väljasirutatud kätega peeltest kinni haarata.

„5“ Kätega peelised mööda edasi minnes redelid suruda vastu seina.

„6“ Redelijalg 30 cm. seinast eemale tuua ja maha panna; käed redelist vabastada ja 1 samm tagasi astuda, jäädes vastu redelit seisma.

§ 230. „I - n e r e d e l r i p u t a !“ — „1“ N. 1. teeb ühe sammu ette, võtab kätega peeltest õlade kõrguselt kinni, toob redelijaladva seinast eemale loodseisakusse.

„2“ Painutades vähe põlvi, viib käed peettel natuke allapoole ning tõstab redeli õhku nii kõrgele, et redelikonks oleks umbes 15 cm. aknalauast kõrgemal, ja astub ühe sammu tagasi.

„3“ Keerab õhku visates redeli päripäeva ümber, konksuga akna poole.

„4“ Teeb vasaku jalaga ühe sammu ette, riputab redeli konksuga keset aknalauda, vabastab käed redelist ning teeb, vasaku jalaga alates, ühe sammu tagasi.

§ 231 „Üles ronida!“ — „1“ Astub vasaku jalaga ühe sammu ette ja viib parema 1-se astme peale; ühtlasi paneb parema käe 5-da ja vasaku käe 4-da astme peale.

„2“ Viib vasaku käe ja jala paremate kõrvale (jalad 1-sel ja käed 5-dal astmel koos).

„3“ Vasak jalg ja käsi järgmiste astmete peale.

„4“ Parem jalg ja käsi järgmistele astmetele ja nii edasi kuni „10“, kus parem jalg ja käsi saavad vasakute kõrvale pandud (jalad 8-mal ja käed 12-mal astmel koos.)

§ 232. „Vööhaak kinnita!“ — „1“ Vasaku käega tõstab vööhaagi (karabiineri) 11-ma astme peale, paneb vasakult poolt redeli haaki astmest läbi, ning hoiab nimetissõrmega vööhaagi lõksuliiget lahti.

„2“ Laseb lõksuliikme kinni (lõksuliikmete klõbin sündigu kõigil ronijatel üheaegselt) ning paneb vasaku käe 12-da astme peale parema kõrvale.

„3“ Hüpates teeb pöörde paremale poole jäädes seisma vasakule jalale, kuna parem jalg ja mõlemad käed jäävad vabalt alla rip-puma.

§ 233. „II-ne redel riputa!“ — „1“ N. 2 astub ühe sammu ette, võtab mõlemi käega õlakõrguselt peeltest kinni ning toob redeliladva seinast eemale (loodseisakusse); põlvi vähe painutades ning kätt peeltel vähe allapoole libi-seda lastes, tõstab redeli õhku, viib ta tagur-pidi Nr. 1 juure, kes haarab ka mõlemate kä-tega peeltest kinni, haak natuke kõrgemal pare-mast õlast.

„2“ Nr. 2 laseb redelist lahti, Nr. 1 tõstab temale kätteantud redelit peeltest kinni hoides, kuni redeli haak on umbes 15 cm. torni kol-mandama korra aknalauast kõrgemal, kus jääb seisma.

„3“ Nr. 1 riputab redeli aknalauale, pöörates redelit peeltest parema käega enese poole ja vasakuga — endast eemale.

„4“ Nr. 1 vabastab käed redelilt, mis jäävad vabalt alla rippuma.

§ 234. „V ö ö h a a k vabasta!“ — „1“ Nr. 1 teeb hüpates pöörde vasakule, haarab mõlemate kätega 12-st astmest kinni ja paneb parema jala 8-ma astme peale. Nr. 2 teeb pöörde redeli poole, seistes ühe sammu kaugetel redelist.

„2“ Vasaku käega toob vööhaagi astmest välja.

„3“ Laseb haagilõksu kinni ja paneb vasaku käe 12-ma astme peale parema kõrvale.

§ 235. „Üles ronida!“ — „1“ Nr. 1 tõstab parema käe II. redeli 5-ma ja parema jala II. redeli 1-se astme peale; Nr. 2 toimib, nagu seda nr. 1 tegi I. redelil (vasaku jalaga 1 samm ette, parem jalg 1-le ja parem käsi 5-le astmele.)

„2“ Nr. Nr. 1 ja 2 viivad vasakud käed ja jalad parema kõrvale redelile.

„3 4, 5 — 10-ni,“ Nr. nr. 1 ja 2 alustavad vasakute käte ja jalgega ronimist järgmistele astmetele, siis parematega, siis jällegi vasakutega, ja nii edasi, kuni „10-ni,“ kus paremad käed ja jalad tõstetakse vasakute kõrvale (jalad 8-mal ja käed 12-mal astmel koos).

§ 236. „V ö ö h a a k kinnita!“ — „1, 2 ja 3“ nr. nr. 1 ja 2 toimivad, nagu seda nr. 1 tegi I-sel redelil.

§ 237. „III. redel riputa!“ — „1, 2, 3 ja 4“ nr. nr. 1 ja 3 toimivad, nagu seda nr. nr. 1 ja 2 tegid II. redelil, kuna Nr. 2 ainult redeli edasiandjaks nr. 3 käest nr. 1 kätte.

§ 238. V ö ö h a a k vabasta!“ — „1, 2 ja 3“ nr. nr. 1 ja 2 teevad seda, nagu nr. 1 tegi I-sel redelil.

§ 239. „Üles ronida!“ — „1 ja 2“ nr. nr. 1 ja 2 lähevad järgmistele redelitele, kuna nr. 3 alustab ronimist esimesele redelile, harilikul viisil, nagu seda sai enne tehtud. „3, 4“ — kuni „10.“ Kõik nr. nr. alustavad ülesronimist vasaku jala ja käega ja jätkavad harilikul viisil kuni „10-ni,“ kus tõstetakse paremad käed ja jalad vasakute kõrvale (jalad 8-mal ja käed 12-mal astmetel koos.)

§ 240. „Aknast sisse.“ „1“ Kõik nr. nr. tõstavad paremad jalad 9-le astmele haagist paremale poole.

„2“ Tõstavad väljasirutatud vasakud jalad aknalaudade peale vasakule poole redeleid, kusjuures käed, keha ja paremad jalad hoiavad sirged.

„3“ Istuvad kaksiratsi aknalauale, kusjuures paremad jalad põlvest konksus ripuvad väljaspool akent; vabastavad käed redelilt, parem käsi alla rippumas.

„4“ Lähevad täielikult tuppa ja jäävad vastu akent seisma.

Allaronimine.

§ 241. „Valvel!“ „Aknast välja!“ „1“ Kõik nr. nr. tõstavad paremad jalad aknast välja, põlvest konksus alla rippumas, istudes kehaga aknalaual kaksiratsi.

„2“ Võtavad mõlemate kätega 12-st astmest kinni, panevad parema jala 9-ma astme peale paremalt poolt redelihaaki, toovad keha aknast välja ja seisavad sirge parema jalaga 9-mal astmel, kuna vasak sirge jalg jääb aknalauale, käed ja keha sirgelt hoida.

„3“ Viivad vasaku jala 8-male astmele ja

„4“ panevad parema jala 8-le astmele vasaku kõrvale.

§. 242. „**Alla ronida!**“ „**1, 2, 3** — kuni **8.**“ Kõik nr. nr. alustavad vasaku käe ja jalaga allaronimist, viies neid alumistele järgnevatele astmetele, siis paremad käed ja jalad, jälle vasakud ja nii edasi kuni „**8-ni**“ kus parem jalg pannakse vasaku kõrvale 1-le astmele ja parem käsi vasaku kõrvale 5-le astmele.

„**9**“ Nr. nr. 1 ja 2 viivad vasakud käed ja jalad alumistele redelitele, käed 12-ma ja jalad 8-ma astmele; nr. 3 viib vasaku käe 4 astmele ja paneb vasaku jala maa peale.

„**10**“ nr. nr. 1 ja 2 tõstavad käed ja jalad vasakute kõrvale astmetele: nr. 3 vabastab käed redelilt ja astub parema jalaga ühe sammu tagasi, tõstab vasaku jala parema juure ja jääb sinna seisma.

§ 243. „**V ö ö h a a k kinnita!**“ — „**1, 2 ja 3**“ nr. nr. 1 ja 2 toimivad seda harilikul viisil, nagu seda tehti ülesronimisel. Käsklus „**31**“ ajal teeb nr. 3 pöörde paremale poole, valmistudes redeli vastuvõtmiseks.

§ 244. „**III. Redel maha võtta!**“ — „**1**“ Nr. 1 võtab parema käega lähemast peelest ja vasaku käega redeli tagant kaugemast peelest kinni;

„**2**“ nr. 2 tõstab redeli konksu umbes 15 cm. aknalauast kõrgemale ja pöörab redeli konksuga enese poole.

„**3**“ nr. 1 laseb, käte vahel peeltest kinni hoides, redelit libiseda nr. 2 kätte, kes omakorda laseb libiseda redeli alla, kuni redelikonks on natukene kõrgemal paremast õlast; nr. 3 haarab ka redelipeeltest mõlema kätega kinni (õlade kõrguselt).

„**4**“ nr. 2 vabastab käed redelist ja nr. 3 viib redeli omale kohale, laseb redelijala maha,

najatab redeliladva vastu seinast astub ühe sammu tagasi ja jääb vastu redelit seisma.

§ 245. „**Vööhaak vabasta!**“ — „**1, 2 ja 3**“ nr. 1 ja 2 teevad seda harilikul viisil.

§ 246. „**Alla ronida!**“ — „**1, 2, 3** — kuni **10**“, nr. 1 ronib II redelilt I-sele, nagu ta seda tegi III-ma pealt II peale ronimisel; nr. 2 ronib 1-lt redelilt maha nagu enne teda ronis nr. 3.

§ 247. „**Vööhaak kinnita!**“ — „**1, 2 ja 3**.“ nr. 1 täidab harilikul viisil.

§ 248. „**II. Redel mahavõtta!**“ — „**1, 2, 3 ja 4**.“ Nr. 1 toimib, nagu III-ma redeli mahavõtmisel ja nr. 2 nii, kui seda tegi nr. 3 samal ajal.

§ 249. „**Vööhaak vabasta!**“ — „**1, 2 ja 3**.“ Nr. 1 täidab seda harilikul viisil.

§ 250 „**Alla ronida!**“ — „**1, 2, 3, — 10**“ Nr. 1 toimib, nagu seda tegid nr. nr. 2 ja 3 allaronimisel I-lt redelilt.

§ 251. „**I-ne redel maha võtta!**“ — „**1**“ Nr. 1 teeb vasaku jalaga alates ühe sammu ette ja võtab kätega õlgade kõrguselt peeltest kinni;

„**2**“ Painutades vähe põlvi, viib käed peeltel vähe allapoole, ning jalad jälle sirgeks ajades tõstab redelikonksu umbes 15 cm. aknalauast kõrgemale, ja ühe sammu tagasi astudes, toob redelikonksu aknast välja.

„**3**“ Redelit kergelt õhku visates, keerab päripäeva ümber (konksuga enda poole).

„**4**“ Astub ühe sammu edasi, paneb redelijala umbes 30 cm. kaugusel seinast maha, najatab redeliladva vastu seinast ja astub ühe sammu tagasi.

§ 252. „Redelid **maha!**“ — „1“ Vasaku jalaga alates 1 samm ette teha, kätega peeltest õlakõrguselt kinni haarata, redelijalg natuke üles tõsta ja redel vastu seina suruda.

„2“ Kätega peeltest redelit peakohal kinni hoides tagasi sammuda, kuni 8-ma astmeni, kus seisma jääda ja redelid omavahel välja joonduda.

„3“ Parem käsi peelest lahti lasta, ennast redeli alt vasakule välja pöörata, vasaku käega peelest kinni hoides, redel lasta alla kukkuda, parema käega 9-st ja vasaku käega 7-st astmet kinni haarata, redelijalg õhku tõsta (redel paralleelselt maapinnale) ja redelid omavahel joonduda.

„4“ Joostes viia redelid oma kohtadele (I.—2, II.—3 ja III.—4 sammu tornist eemal) ja seal redelid kätel hoides välja joonduda.

„5“ Vasak jalg 1. sammu võrra kõrvale tõsta ning sirgeil jalgul, painutades keha, redelid maha panna.

„6“ Käed redelist vabastada, keha sirgeks ajada ning vasak jalg parema juure tõsta.

§ 253. „Parem — **pool!**“ „Kohale, käies — **marss!**“ Kõik nr. nr. teevad pöörde paremale ning sammuvad ühte viirgu 3 sammu kaugusele II-ma redeli ladvast, kus igaüks iseseisvalt jääb seisma ja teeb pöörde ümber (viirg rindega redelite poolt).

Meeskonna nr. nr. vahetus.

§ 254. Kui meeskond asub oma redelite juures ja on vajadus harjutuste kordamiseks või mõnel muul põhjusel tema nr. nr. vahetada siis antakse käsklus:

„Numbrite vahetus — marss!“

Selle käsu peale teevad pöörded ja sammuvad: nr. 1 — pööre paremale ja sammub redelite tagant III-ma redeli juure.

Nr. 2 — pööre $\frac{1}{2}$ ringi vasakule, astub üle II. redeli ja asub II-se redeli juure.

Nr. 3. — pööre $\frac{1}{2}$ ringi vasakule, astub üle I. redeli ja asub I-se redeli juure.

Iga nr. jääb omal uuel kohal seisma ja teeb pööre redeli poole.

Harjutus ühe haakredeliga.

§ 255. Harjutusel ühe haakredeliga tarvitatakse üles- ja alla ronimisel samu võtteid ja käsklusi, mis kolme redeliga harjutusel, vastavate vähemate muudatustega, nagu „Redel — **püsti**“ „Redel — **riputa**“ välja jättes I. II. nr. Harjutusele määratud salk loeb „1, 2, 3“ ja esimene käsklus antakse. „Nr. 1. (2, 3) redeli juure — **marss**.“ „Redeliga — teisele, (kolmandale) korrale **marss**“. Harjutaja ronib kuni redeli ladvani, kus ta hakkab aknast sisseronima, kusjuures teeb selle tegevuse kuni kaksiratsi akna laua peal istumiseni. Sellejuures tuleb rõhku panna enda kinnitamise peale vasaku jalaga sisemise aknalaua ääre ja selle all oleva seina vastu, et väljaspool seina töötamisel ära hoida väljakukkumist.

On ronija akna laua peal, siis tõstab redelit haagist ja lähemast peelest kinni hoides natukene üles, pöörab haagi aknast välja, võtab ka teisest peelest kinni ja hakkab redelit ajama järgmisele majakorrale. Kui redelihaak on aknalauast natukene kõrgemale jõudnud, siis pöörab ronija haagi aknast sisse ja riputab redeli akna laua peale.

Pärast redeli ülesriputamist hakkab ronija akna pealt redeli peale üleminema, milleks veel aknalauale astudes võtab vasaku käega lähemast peelest ja parema käega redelipulgast õlakõrguselt kinni, paneb parema jala lähema redeli pulga peale, nihutab keha aknast välja parema jala peal seistes ja tõstab nüüd ka vasaku jala akna pealt ja vasaku käe peelelt redeli astmete peale parema jala ja parema käe kõrvale.

Järgneb ronimine üles harilikus korras.

„Teiselt (kolmandalt) korralt alla — **marss**“. Ronija asub redeli peale harilikus korras (vaata harjutus kolme haakredeliga), ronib alla kuni jalad jõuavad alumise majakorra aknalauani, astub vasakult poolt redelit jalgadega tema peale, hoiab kätega lähemast peelest kinni ja istub kaksiratsi aknalaual.

Kui istumine on kindel, siis võtab vasaku käega lähemast ja parema käega kaugemast peelest kinni, tõstab natukene redelit üles, pöörab redeli haagi aknast välja ja laseb käte vahel alla libiseda (peeltest kinni hoides). Kui redelihaak on tema juures, siis pöörab selle aknast sisse ja riputab redeli akna laua peale.

Allaronimine sünnib harilikus korras. Alla jõudes võtab redeli ja paneb selle redelile määratud kohale maha.

„Rivisse käies — **marss**“ jne. Järgneb harjutus „Nr. 2., 3. jne.“

Liikumine tuletõrjeriistadega.

Tuletõrje liikumise-abinõud peavad olema kohandatud kohalikkudele teeoludele. Meil on tarvitusel tuletõrjeriistade veoriistad:

- 1) Käsitsi veetavad,
- 2) hobustega veetavad ja
- 3) mootorijõul veetavad.

§ 256. Liikumise kord. Kui tuletõrjel on mitmesuguseid tuletõrjeriistu, mitmesugustel veoabinõudel, siis peetakse nende liikumisel harjutustele, tulekustutus-manöövritele, paraadidele, esinemistele jne. kinni järgmisest korras: Autopritsid ja mootorpritsid liiguvad alati riistade kolonni ees. Kui on mitu autot ja mootorpritsi, siis liiguvad need numbri järjekorras.

Autodele ei või rohkem inimesi asetada, kui on ettenähtud auto- või mootorpritsi teenistuseks plus arv mehi mis vastab auto kandjõule.

Auto- ja mootorpritside järele liiguvad teised mootorijõul liikuvad veoabinõud, meeskonna autod, riistadeautod, veeveoautod, redelid jne. numbrite järjekorras.

Maal liiguvad hobusega veetavad käsipritsid autode järele esimestena, nende järele käsitsiveetavad pritsid, siis veeamid, redelite ja muude abinõude vankrid. Käsitsiveetava veoabinõude vedamisel on niipalju mehi, kui selleks vaja, muu osa jaoskonna mehi marsivad pritsi järele kahe kaupa kolonnis.

Masinatega esinemisel paraadidel liiguvad ka auto- ja mootorpritsi meeskonnast need, kes ei mahu auto peale, auto järele kolonnis kahe kaupa.

§ 257. Liikumisharjutused riistadega. Liikumise harjutuseks tuuakse riistad pritsikuurist välja käskluse peale: „Riistadega rivisse — **marss**“ ja asetatakse kolonni selles järjekorras, nagu eelmises paragrahvis (§ 256) öeldud.

Liikumiseks ja peatumiseks antakse samad käsklused, mis riviharjutusel, kuid pikaldasemalt. Mehed kes käsitsi veavad riistu, liiguvad vabasammu. Riistade järele kolonnis liigutakse taktsammu. Käsitsivedajad mehed tervitavad pead pöörates tervitatava poole.

Üksikmehe väljaõpetamine.

§ 258. Harjutusmäärustiku § 80 järele tuleb igale algajale tuletõrjujale, ennem salgaharjutusi, üksikult tutvustada kõiki võtteid. Teda tuleb üksikult väljaõpetada pritsi ja voolikute käsitamisele.

§ 259. Harjutused käsipritsiga. Enne harjutuse algust tuleb tuletõrjujat tutvustada kõigi käsipritsi osadega, nende otstarbega ja näidata mis iga võtte juures tuleb teha.

Üldkäsklusel ei anta üksik käsk, vaid antakse käsklused näiteks: „Tööle asu — **marss, marss.**“ „Osad korista — **marss, marss.**“

Kõik tööd tehakse vastavas järjekorras.

Pritsi tööle valmistamisel tuleb tähelepanna: 1) et pritsi ei saaks tõugatud, et ühendajaid ei pillataks maha 3) et imejasõel ei puutuks vastu põhja 4) et imeja ühendajad oleksid tihedasti kinnitatud 5) et hoidutaks edasi tagasi jooksmisest.

Imevoolikut ühendades võetakse abiks põlved, hoides üht imevooliku otsa põlvede vahel.

§ 260. Harjutused väljaviskevoolikuga: Vooliku ühendamise ja lahutamise juures antakse käsklused: „Voolik — ühenda“ „Voolik — lahuta.“ „Voolik — pikenda.“ „Voolik — lühenda.“

Voolikute harjutuste juures tuleb tähelepanna: 1) et voolikut ühendades ehk lahutamises ja voolikut väljavisates voolik ei satuks keerdu 2) et lahtist voolikuotsa maha pannes vooliku-ühendaja pööratakse vooliku peale 3) et voolikuid kokkurullides voolikud oleksid ilusti ja korralikult kokku rullitud, 4) et voolikut mahapannes kas rullist visates ehk hasplilt võttes vooliku ühendaja ei saaks visatud vastu kive ega maad, 5) et voolikuliinis ei oleks järske pöördeid, 6) et voolik ei asuks mingi terava nurga või ääre peal.

Käskluse peale „Üks voolik hasplilt — võta“ tõmmatakse voolikut hasplilt nii kaua, kui tuleb välja esimene ühendaja.

„Voolikuliin — korista“ Ühendajad keeratakse lahti ja iga üksik voolik rullitakse eraldi kokku. Kui harjutusel anti ka vett, tuleb vesi enne lasta väljavoolata.

„Voolik — välja.“

Vooliku väljaviskamiseks võetakse voolikurull parema käe peale, hoides rulli paremalt poolt põidlaga ja vasakult poolt esimese ja teise sõrmega, kusjuures kolmandama ja neljandama sõrmega hoitakse voolikut kinni ühendajate kohalt, et väljaviskamise juures mitte ühendajaid kaasa ei visataks. Viskamine sünnib altkäe keskmise hooga ja järsu tõukega, nii et rull ilma keerudeta lahti veereks määratud suunas.

Märkus: Ülekäe viskamine on keelatud.

Vooliku kokkukerimine. Kuiv voolik võetakse kokku keskelt, kuid nii, et pealmine vooliku ots ühendajaga jääks alumisest ühendajast 60 sentimeetrit eemale. (Vindiga ühendaja juures tuleb alumiseks otsaks jätta see vooliku ots kus on ühendaja millega voolik ühendatakse pritsiga). Vooliku kokkukerimise juures tuleb hoolitseda, et vooliku külge ei jääks liiva teri, mis on voolikule suuremaks vaenlaseks.

Märjast voolikust vee välja laskmist tuleb toimetada järgmiselt: Alates pritsist tõstetakse voolik õlakõrgusele ja lastakse vesi välja voolata ja nii käiakse voolik kuni lõpuni läbi.

Märga voolikut hakatakse kokkukerima ühest otsast, jättes seega üks ühendaja vooliku rulli keskele, kuna teine jääb vooliku rulli peale.

Külmanud voolik tuleb kuuma veega kokku panemise kohtadel ülessulatada ja voolik nii pikalt kokku panna kui veoriistad lubavad. Külmanud voolikut ei või murda, sest ta võib katki minna.

Harjutused salga süsteemi järele.

§ 261. Korrapäraseks tööks jaotatakse iga jaoskond või rühm — s a l k a d e s s e. Põhimõte on, et iga töö tuletõrje tegevuses viib meeskond läbi mitte üksikult seda tehes, vaid salkade kaupa; on see tegevus käsi- mootor- autopritsiga, või haak- ja muu redeliga, või mingisugune päästetöö — ühe sõnaga iga töö.

Eriti hästi mõjub salkade kaupa tegevus hea ja loomuliku distsipliini tõstmisele, samuti tõstab jõudsasti üld meeskonna töösust ja töötahet.

Salk koosneb 3 mehest, kes töö järjekorras kannavad, järjekorra numbrit: 1, 2, 3 — kusjuures iga esimene number on automaatselt salgajuht ja salga tegevuse eest vastutav.

Ka juhusliku koosseisu juures on töö salkade kaupa nõuetav, kusjuures jaoskonna või rühmajuhil võimalus jääb kiiresti ära määrata salkade juhte — arvestades kohale ilmunute tubliduse ja vilumusega.

Teine põhimõte, mida tuleb silmaspidada olgu, et iga töö jaoks mitte rohkem salke ei tarvitata, kui töö seda just nõuab ja tegevusest vabad mehed salkade kaupa varusse jääks, et tarbekorral väsinud kaasvõitlejaid salkade kaupa asetada, ehk töö suurenemise tõttu salkade kaupa võimalik oleks juuretõmmata.

Üldrivistus on 2 viirus:

III. salk	IV. salk	
$\overbrace{1 \quad 2 \quad 3}$ ○ ○ ○ ○ ○ ○	$\overbrace{1 \quad 2 \quad 3}$ ○ ○ ○ ○ ○ ○	jne.
$\overbrace{1 \quad 2 \quad 3}$ I. salk	$\overbrace{1 \quad 2 \quad 3}$ II. salk	

Üksik salk võib koguneda kolonni, kusjuures nr. 1 on esimene mees kolonnis, ehk jonele, kusjuures nr. 1 asub paremal tiival.

Et igamees harjuks kõikide tööriistade juures ettetulevate töödega, tuleb numbrid vahetada. Selleks antakse juhi poolt käsklus: „**N u m b r i d k o h a d — v a h e t a !**“

Selle käskluse peale astuvad igas salgas nr. 1 üks samm tagasi nr. 2 astub nr. 1 kohale, nr. 3 nr. 2 kohale ja nr. 1 liigub nr. 2 ja 3 selja tagant nr. 3 kohale. Kui harjutus vahe-

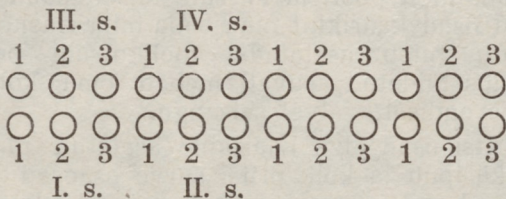
tatud kohtadega korratud, võib juht salga kohad vahetada, selleks antakse käsklus: „Salgad kohad — vaheta!“

Selle käskluse peale teevad salgad salga juhtide käsklusel vastavaid pöördeid ja vahetavad kohad.

Harjutus suure, kaarikul veetava, mahatõstetava käsipritsiga.

§ 262. Harjutus suure erikaarikul veetava käsipritsiga (2 surve ja ühe imev avausega) 2 väljaviske ja 3 jätkulise imevoolikuga, kusjuures väljaviske-voolikud on rullis, nõuab 4 salka.

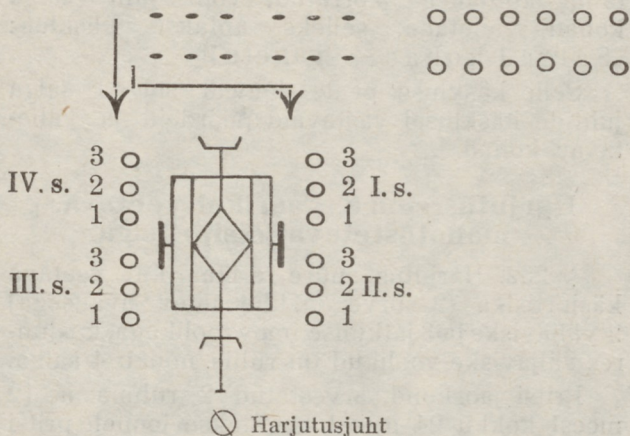
Pritsi jaoskond, arvestatud 2 rühma a 12 meest kokku 24 meest kogutakse joonele pritsi taha kahte viirgu 5—8 sammu pritsist eemale nii kuidas seda võimaldab harjutusplats.

1. käsklus: „Töömeeskond parem — pool.“ Teeb tööle määratud meeskond, mis koosneb 4 salgast — pöörde parem poole.

2. käsklus: „Töömeeskond pritsi juure — marss.“ Tööle määratud meeskond liigub taktsammul pritsi juure, kuna ülejäänud rühm oma kohale jääb (varusse).

Kui salgad jõudnud pritsi juure üks viirg paremalt ja teine viirg vasemalt poolt, jäävad nad seisma ja teevad ühel ajal pöörde pritsi poole ja jäävad valvel seisangusse.

3. käsklus: „Osad maha — võtta.“
 II. salk ühelt poolt ja IV. salk teiselt poolt tõstavad osad kaarikult oma selja taha, kusjuures joatoru tuleb asetatada vooliku-rulli peale. Käsklus täidetud asuvad mehed oma kohale, võttes endiselt valvel seisangu.

Pritsi osad olgu kaarikule asetatud nii, et üks käsipuu ja kõik pritsi surve lisaosad oleks asetatud pritsi surve poole ja teine käsipuu ja imevoolikud pritsi imev poolele.

4. Käsklus: „Prits maha — võtta!“
 Asuvad I. ja II. salga nr. 1-ed tiisli nr. 2-ed pritsi allalaske kaitseketi (de) nr. 3-ed poldide juure. Niipea, kui kaitsekett(id) üle allalaske haagi asetatud ja poldid eemaldatud, tõstavad tiisli juures seisjad nr. 1-ed tiisli üles ja peale selle, kui prits allalibistatud, viivad käru eemale. II. ja IV. salga nr. 1-ed hoiavad käeraudadest pritsi üleval kuni kaariku äravii-miseni — hiljem ettevaatlikult lasevad pritsi alla.

II. ja III. s. nr. 2-ed samal ajal kui tiisel ülestõstetakse kaitsevad pritsi allakukkumise eest.

5. käsklus „Tööle—**asu!**“ Võtavad III. ja IV. salga (pritsi väljaviske pool asuvad) nr. 1-ed (joajuhid) joatorud ja liiguvad nendega määratud suunas harjutuseks määratud vooliku kaugusesse.

Sama salkade nr. 2-ed võtavad vooliku rulli — viskavad selle oma nr. 1 (joajuhi) suunas lahti, üleandes ühe vooliku ühenduse nr. 3 kätte, viivad teise nr. 1 juure, esitades selle joajuhile (nr. 1) joatoru külge asetamiseks. Sama salkade nr. 3-ed asetavad ühenduse pritsi külge ja jooksevad voolikuliini läbi — välja õiendades keerud ja korraldades kaardeid.

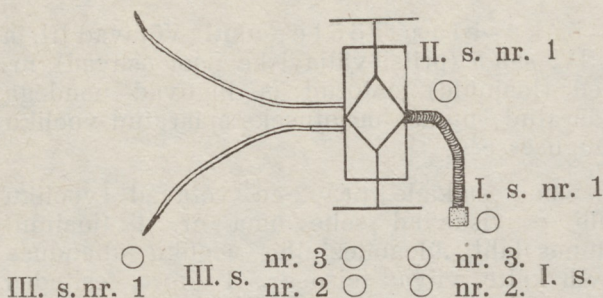
Nr. 1-ed jäävad joajuhina tööle, kuna nr. 2-ed ja nr. 3-ed, tulevad pritsi juure tagasi, asetades käsipuud survekangile.

Samal ajal: I. salgast nr. 1 ja 2 võtavad imevooliku osa mis asetatakse veevõtmise kohta I s. nr. 3 ja II. s. nr. 1 võtavad keskmise osa, II. s. nr. 1 ja 3 võtavad imevooliku osa, mis asetatakse pritsi külge.

I. s. nr. 1 asetab imevooliku veevõtmise kohta ja jääb valvele, et voolik veevõtmise kohal korras oleks, kuna II. s. nr. 3 ühendab imevooliku pritsi külge.

Teised ühendavad ühendusi, imevooliku jätkusi ühenduste juures põlvedega kinnihoides, et käed ühenduste jaoks vabad oleks. I. ja II. s. nr. 1-ed jäävad oma kohale kuna teised pumamiseks ennast valmis seavad käsipuud survekangile asetades.

IV. s. nr. 1 IV. s. nr. 2 ○ ○ nr. 2
 IV. s. nr. 3 ○ ○ nr. 3 II. s.

Kui joajuhilt (delt) leppemärgi kaudu (1 pika vilega) teate saabunud, et tema veeandmiseks valmis antakse — (samuti jääb joajuhile õigus (2 pika vilega) katkestada veeandmist.):

6. käsklus: „Anna — **vett!**“

Käsi puude juures seisvad mehed hakkavad pumpama, kusjuures seda tehakse arvestades 55 lööki minutis. Pumpajad seisku — üks jalg etteasetades, et pumpamisel otstarbetult kõhukoopas olevad elundid ei saaks surutud, samuti kogu tööaeg loomulikult hingates, kusjuures tuleb neil ainult käsi puud alla suruda, mitte aga survekangi ülesse tõsta.

Märkus: Pumpamisel mujale kui survekangile kätt asetada on kõvasti keelatud.

7. käsklus: „Pea — **vett!**“

Töö katkestamisel tuleb survekang loodasendisse viia ja valvel seisangusse asuda.

8. käsklus: „Osad — **korista!**“

Osade kokkupanek sünnib samas järjekorras kui tööle asumine.

9. käsklus: „Prits — **peale!**“

Prits tuleb samas järjekorras kaarikule asetada, kuidas maha võeti ja peale selle osad. Meeskond võtab sama asendi mis töö algul.

10. käsklus: „Salgad kohale — **marss!**“

Töö meeskond läheb oma esialgsele kohale tagasi.

Üldmärkus: Pritsid ja kaarikud, samuti pritside kinnitus kaarikule ja osade asetused on sedavõrd lahkuminevad, et igal jaoskonnajuhil tuleb eelpool nimetatud harjutuse kava ainult juhiseks kasutada ja vastavalt pritsi ja kaariku tüübile töö jaotada salkade ja nende numbrite vahel.

Harjutus väikese, mahatõstetava käsi- pritsiga, ilma veoabinõuta.

§ 263. Harjutus kerge käsipritsiga 1 väljaviske ja 2 jätkulise imevoolikuga, kusjuures väljaviskevoolik on rullis, nõuab 2 salka.

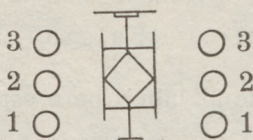
Pritsi rühm arvestatud 12 meest suur, kogutakse joonele pritsi taha kahte viirgu (kaugus pritsist 5—8 sammu, nii kuidas harjutusplats seda võimaldab).

1	2	3	1	2	3
○	○	○	○	○	○
○	○	○	○	○	○
1	2	3	1	2	3

1. käsklus: „Töö meeskond parem — **pool!**“ Paremal tiival seisvad salgad teevad pöörde parem poole.

2. käsklus: „Töö meeskond pritsi juurde — **marss!**“ Tööle määratud meeskond

liigub pritsi juurde, kuna ülejääv meeskond kohale jääb (varusse).

Salgad jõudnud oma kohale paremalt ja vasakult poolt pritsi, jäävad ühel ajal seisma ja teevad pöörde pritsi poole.

3 k ä s k l u s : „Tööle — **asu**.“

Väljaviske v. salgast nr. 1 võtab joatoru ja liigub sellega määratud suunas harjutuseks määratud vooliku kaugusele.

Nr. 2 võtab voolikurulli — viskab selle lahti nr. 1 suunas, üleandes ühe vooliku ühenduse nr. 3 kätte, viib teise nr. 1 juurde, esitades selle joajuhile (nr. 1) joatoru külge asetamiseks.

Nr. 3 asetab ühenduse pritsi külge ja jookseb voolikuliini läbi — väljasirutades keerud, ja korraldades kaardeid.

Nr. 1 jääb joajuhina tööle, kuna nr. 2 ja 3 tulevad pritsi juure tagasi asetades käsipuu survekangile.

Samal ajal:

Imevvooliku salgast nr. 1 võtab imevvooliku osa, mis asetatakse veevõtmise kohta. Samast salgast nr. 2 ja 3 võtavad teise imevvooliku jatku; nr. 3 ühendab imevvooliku pritsi külge, kuna nr. 1 ja 2 ühendavad samal ajal mõlemad imevvooliku jatkud, kusjuures imevvooliku jatkusi ühendades tuleb voolik põlvedega

kinnihoida, et käed ühenduste jaoks vabad oleks. Töö tehtud, jääb nr. 1 veevõtmise kohta valvele, et voolik veevõtmise kohal korras oleks, kuna nr. 2 ja 3 lähevad pumpama.

4. käsklus: „Anna — **vett.**“

Hakkavad nr. 2 ja 3 pumpama, nagu eelmises pritsi harjutuses kirjeldatud.

5. käsklus: „Pea — **vett.**“

Katkestamisel tuleb survekang lood-asendisse viia ja valvel seisangusse asuda.

6. käsklus: „Osad — **korista.**“

Osade kokkupanek sünnib samas järjekorras kui tööle asumisel.

7. käsklus: „Salgad kohtadele — **marss.**“

Töömeeskond läheb tagasi oma esialgsele kohale.

Üldmärkus: Kui pumpamiseks, ehk voolikuliini pikendamiseks (lühendamiseks) on vaja rohkem mehi, siis vastavalt tarvidusele, kutsub juht vastaval arvul salke varust, kes peale töö lõpetamist tagasi lähevad oma kohtadele varusse (rivisse).

Harjutus mootorpritsiga.

§ 264. Kantava mootorpritsiga — veoabinõuna auto. Väljaviskevoolik hasplil.

Üldrivistus. Tegevuses: juht, mootorist ja 2 salka.

1. käsklus: „Töö meeskond parem — **pool.**“

2. käsklus: „Riistade juurde — **marss.**“

3. käsklus: „Sõiduks — **valmis**“

Töömeeskond asub autole, juht ja mootorist ette. I. salk istub sõidu suunas paremat kätt, II. salk — sõidu suunas vasakut kätt.

4. käsklus: „Prits maha võtta.“

I. salk ja II. s. nr. 1 tõstavad mootori maha.

5. käsklus: „Tööle — **asu!**“

I. s. nr. 1 võtab joatoru ja nr. 2 seltsis haspli.

I. s. nr. 3 asetab ühendaja pritsi külge ja järgneb hasplile. Jõudnud tarviliku kaugusele peatuvad haspli kandjad, asetades selle maha. nr. 3 avab ühenduse ja pakub selle nr. 1.

Nr. 1 jääb tööle joajuhina, kuna nr. 2 ja 3 viivad haspli tagasi.

Peale selle, kui haspel ära pandud, jääb nr. 2 joajuhi abiks ja nr. 3 voolikuliini valvele.

II. salk korraldab imevoolikuliini.

Märkus: Kui on mootorpritsil 2 liini voolikuid, siis toimib sedasama tööd I. salgast nr. 2 ja II. salgas nr. 2 ja 3 (nemad, peale selle, kui imevoolikuliin korras.)

Vastutav mootorist toimib ainult tööd mootori juures.

Järgneb sama, mis harjutusel käsipritsiga.

Harjutus autopritsiga.

§ 265. Seesama, mis mootorpritsiga. Sõiduks valmis olevale autole tohib jookstes läheneda ainult tagant poolt. Auto eest läbijooksmine on keelatud.

Harjutus väljatõmbe redeliga.

§ 266. Harjutus väljatõmbe redeliga nõuab ühe salga. Nr. 1 kannab ees, nr. 2 ja 3 tüvi kohal. Nr. 1 on ülesse mineja.

Tulekustutus-harjutused.

§ 267. 1. Harjutused riistadega on selleks, et väljaõpetada ja harjutada tuletõrjujaid hästi, korralikult ja kiiresti tegutsema tuletõrjeriistadega.

2. Harjutuste eesmärgiks on tuletõrjujaid ettevalmistada tulekustutus töödele.

3. Iga harjutuste lõpul on soovitatav korraldada tulekustutus-harjutus ehk manööver.

4. Tulekustutus-harjutus korraldatakse vähemalt ühe jaoskonnaga, harilikult aga mitme jaoskonnaga, terve tuletõrje komandoga ehk ühiselt naabri tuletõrjetega.

5. Tulekustutus-harjutus ehk manööver peetakse kas pritsimaja juures ehk mujal, soovitatav on iga harjutus korraldada eri paigas.

6. „Tulekahjukoht“ märgitakse vastava punase lipuga, suits musta lipuga, tuulesuund noolega jne.

7. „Tulekahjukohale“ rutates ei tarvitse nii kiiresti ajada, nagu päris tulekahju korral, sest kiire ajamise juures võib juhtuda õnnetus. Kuid tuletõrjeabinõud peavad „tulekahjule“ liikuma samas järjekorras, kui päris tulekahju ajalgi. Tuletõrjujatel tuleb harjutuskohale koguda, mitte terve jaoskond korraga, vaid üksikult, salga kaupa, nii nagu vabatahtliku tuletõrje ühingu liikmed kogunevad tulekahjule. Otstarbekohane on, kui osa mehi läheb tulekahjule ennem, kui saabub esimene prits ja teised abinõud.

8. „Tulekahjukohal“ toimetatakse kõik nii, nagu tõelise tulekahju ajal. Vett ei tarvitse siiski alati anda. Käsklused antakse võimalikult märguvilega. Suusõnaliste käskluste juurde ei lisata sõna „marss“ ehk „marss-marss“, sest

kõik tegevus peab sündima samasuguse kiirusega, nagu tõelise tulekahju ajal.

9. Kui kõik on valmis, pritsid asetatud, voolikuliinid välja pandud, joajuhid omal kohal, kaitsjad hüdropultidega ehk jugadega tule ähvarduse all olevate hoonete juures jne., näitab komandajuht ehk harjutusejuht tehtud vigade ehk eksituste peale, arvustatakse tehtud tööd. Selle järele antakse käsklus: „**Riistad — kokku.**“ Senikaua, kui kogutakse riiste, viib mõni juhtidest „tulekahju“ tähendava lipu teise kohta, kusagile lähedusse ja nii võib harjutust korraldada mitmel korral. Harjutust võib korraldada ka ühes ja samas paigas, ainult „tulepesa“ koht, tuulesuund jne. märgitakse teisiti. Üks juhtidest on vahekohtunikuks ja valvab teraselt harjutusteks antavaid käsklusi ja nende otstarbekohast teostamist.

10. Tulekustutus-harjutuste juures ei tule üksi arvestada pritside asetamise ja valmispanemise kiirust, vaid ka iga tegevuse otstarbekohasust. Tulekahju juures ei ole tegevuse objektiks mitte tulekustutusriistad vaid põlev hoone ja selle ümbrus. Tuletõrjeriistad on ainult töö abinõud. Sellepärast tuleb tulekustutus-harjutustel pöörata tähelepanu kõikidele asjadele ja abinõudele ja mitte ainult pritsi töölevalmispanekule, vaid ka tule levimise võimaluste takistamiseks uste ja akende sulgemist, paremate pealetungi teede valimist, inimeste ja loomade julgeoleku kindlustamist, naabruses asuvate hoonete kaitsmist jne. Suurt tähelepanu tuleb pöörata ka sellele, et ei sünniks mingisuguseid segadusi ega takistusi, vaid et kõik tehakse heas järjekorras.

Tuletõrje voolikud.

Voolikud on tuletõrjeriistade varustuse hulgas tähtsamaid esemeid. Ilma voolikuteta oleks tulekustutamine võimatu, samuti ei saa ettekujutada pritsi- ja tulekustutus-harjutusi ilma voolikuteta. Voolikud on tuletõrjele hädavajalikud.

Väljaviske ehk survevoolikud.

§ 268. Harilikud survevoolikud valmistatakse kanepist, linast, kanepi- ja linasegust. Kanepist voolik paisub vett täis imudes hästi, on tugev ja vastupidav. Samuti hästi paisub ka linast valmistatud voolik, kuid on kallim ja nõuab paremat kuivatamist.

Kummeeritud voolikud valmistatakse kanepi ja linasegust, puuvillast ja ramiest (üks hiina kiutaim) ja on seest poolt kaetud kummi korruga.

Kummeeritud voolik on täiesti veekindel. Kummeeritud voolikute tarvitamise juures on veesurve kaotus palju väiksem kui harilikkude voolikute juures. Kummeeritud voolikud on aga kallimad ja tarvitavad hoolsamat ümberkäimist ja hoidmist, sellepärast on maa oludes eelistatavamad harilikud kanepist voolikud.

Voolikud on koetud ühe- kahe ja kolmekordseks. Käsipritside juures tarvitavad voolikud peaksid vastupidama vähemalt 10—15 atmosfäärilist survet ja mootorpritsivoolikud 15—25 atmosfäärilist survet.

Voolikute pikkus. Normaalseks survevooliku pikkuseks on 15—20 meetrit (meil linnades on 20 m.).

Voolikute läbimõõt. Eesti Tuletõrje Liidu asjatundjate komisjoni poolt on Eestis tarvitataivate voolikute normaalseks läbimõõduks

määratud 38 m/m (1 $\frac{1}{2}$ tolli), 52 m/m (2 tolli) ja 75 m/m. (3 tolli). Ajajooksul tuleb üle minna ainult nende kolme läbimõõduga voolikute tarvitamisele. Vastav sundmäärus pannakse Kohtusiseministeeriumi poolt maksma lähemal ajal.

Voolikute ühendajad. Normaalseteks voolikuühendajateks on Eestis „Storz“ ühendajad, ainult 38 m/m. voolikute juures on lubatud tarvitada ka vindiga ühendajaid.

Voolikute tarvitamine. Harjutustel tarvitatagu vanemaid voolikuid. Voolikute käsitlemine tulekahjul sündigu küll kiirelt aga ettevaatlikult, teravad nurgad, katuste ja treppide servad, katkised aknad on voolikutele hädaohtlikud. Iseäranis tuleb silmas pidada, et voolikud ei sattuks põlevatele osadele, kuumadele kividele, palava tuha ega süte peale.

Voolikute puhastamine. Pärast tulekahju ehk harjutust tuleb voolikud kohe ära pesta väljaspoolt, puhtas vees harjaga, kui aga voolikust on läbi jooksnud must ehk soolane vesi siis tuleb voolik ka seestpoolt mageda veega hästi läbi loputada.

Voolikute kuivatamine. Pärast puhastamist asetatakse voolikud kuivama terves pikkuses kas selleks ehitatud torni, või maja seinale. Voolikud peavad rippuma püstloodis, siis sünnib kuivamine kogu voolikus ühtlaselt ja pesemisest sissejäänud vesi nõrgub välja. Kuivatamine aia posti vahel, planku ja seinu mööda naelte otsas või koguni haljale murule maha panemine ei ole lubatud. Märga voolikut ei tohi kunagi kuivamiseks välja panna päikese kätte, sest kuum päike mõjub vooliku koe peale kahjulikult ja kummeeritud voolikul rikub sisemist kummikihti. Kuivatamine sünnib kõige paremini varjus ja heas tuuletõmbuses. Talvel

ja halbade ilmade ajal kuivatatakse voolikud parajalt soojaks kōetud ruumis.

Lihtsam kuivatamise viis on kui voolik poolitatakse ja riputatakse kuivama üle ümmarguse puu, kuid poolitamise kohta tuleb kuivamise ajal vähemalt paar korda muuta.

Voolikute kokkurullimine. Kui voolikud on täiesti kuivad, võetakse nad maha, harjatakse kergelt üle, terved voolikud rullitakse kokku, või keritakse selleks olevatele hasplitele, kuna parandust vajavad voolikud kõrvale pannakse ja hiljem kohe ära parandatakse.

Voolik rullitakse kokku kahekordselt alates keskelt, nii et pealmise poole pikkus on 60 sentimeetrit lühem, kui alumine pool, seda selleks, et mõlemad ühendajad mitte üksteise peale ei langeks.

Voolikute kokkurullimine peab sündima kergelt, ilma mingisuguse vägivallata, ennem lõdvalt kui liig kõvasti. Voolikut kokkurullides ei pea tarvitama alati ühte ja sama volti (serva) vaid vooliku volti ehk servi tuleb muuta. Kokku rullitud vooliku kera seotakse keskkohast, üle ühendaja otste, kergelt kinni.

Vooliku rullimine hasplile sündigu ühetasaselt, mitte liiga kõvasti, aga ka mitte liiga lõdvalt, et voolikud sõidu ajal ei hõõrduks. Ühendajad tulevad ühetasaselt üle terve haspli laiuse mahutada nii, et nad üksteist ei puuduta. Viimane voolik tuleb hästi kinni panna ja haspel kinnitada, nii et ta enam ei liigu, muidu võib vooliku ühendaja hakata mööda maad järele jooksuma või hargneb kogu voolik lahti.

Kummeeritud voolikute sisemus tuleb tal-kumiga (rasvakivi pulber) läbi puhuda, et ära hoida kummikihtide vastastikkust ühte kleepumist.

Voolikute parandamine. Harjutusel ehk tulekahjul ettetulevad pritsangud ja vooliku lõhkemised parandatakse kohe ajutiste vooliku sidemetega ehk klambritega, kui aga vigastus suurem, kõrvaldatakse katkenud voolik.

Voolikute pesemise ajal proovitakse ka voolikut veesurve all, et kindlaks teha pritsangute ja katkiseid kohte. Need märgitakse sellega, et katkise koha sisse pistetakse vasktraadi ots, millel nõör külges, nõör seotakse ümber vooliku. Kui voolikud kuivad, võetakse ette parandamine. Väiksemad augud lapitakse vooliku plaastriga ehk tõmmatakse vana vooliku tükk peale. Vooliku auke, isegi kuni 4 snt. läbimõõduga võib parandada klambriga ehk parandus kruviga. On voolik niivõrd lõhki, et lappimine võimatu siis lõigatakse katkine koht välja ja otsad ühendatakse vastava valgust vasest ehk tsink-plekist kesta abil.

Voolikute hoidmine pritsikuuris. Hästi kuivatatud voolikud hoitakse kuivas, õhurikas ruumis, mitte kinnises kapis, vaid lattedest kokkulöödud riulitel, harilikud voolikud püstloodis, kummeeritud voolikud lapiti.

Voolikute peale ei tohi paista päike. Kummeeritud voolikuid ei või talvel külmal ajal hoida kütmata ruumis, sest külm teeb kummi rabedaks.

Voolikute kontroll. Iga voolik märgitakse numbriga, mis kirjutatud õlivärviga vooliku mõlema otsa peale.

Voolikute kontrollimiseks peetakse „Voolikute raamatut“ ehk „Voolikute kartoteeki.“ Iga vooliku jaoks on raamatus üks lehekülg ehk kartoteegis üks kaart. Sinna kirjutatakse vooliku number, vooliku muretsemise

aeg, [sort, läbimõõt, pikkus, kõrgeim surve vastupidavus atmosfäärides.

Igakord kui voolikut tarvitatakse, kirjutatakse raamatusse kuupäev ja tarvitamise otsuste (harjutus, tulekahju.) Raamatust ehk kaardist on alati näha, kus voolik on ja mis-suguses seisukorras ta on.

Imevvoolikud.

Imevvoolikud on valmistatud mitmekordsest kanepi ja kummi riidest, mis tõmmatud terasest spiraal vedrude peale, et imemise juures alal hoida vooliku ümmargust vormi.

Imevvoolik peab vastupidama välisele õhusurvele ja peab olema täiesti õhukindel, Kui prits töötamist algab, imedes imevvoolikust õhu, siis tõuseb vesi õhutühja ruumi, voolikus lõpeb sisemine surve ja kandub tema välimisele pinnale.

Imevvoolikuid tuleb eriti hoolega käsitada. Pärast tarvitamist tulevad imevvoolikud korralikult puhastada, pesta ja kuivatada. Tarvitamisel tuleb iseäranis tähelepanu juhtida sellele, et voolikud ei saaks liig kõveraks murtud ja et ühendajad oleksid korralikult suletud.

Aeg ajalt tuleb imevvoolikuid proovida neisse juhtides vett 3—5 atm. surve all. Kui siis selgub, et voolikus on pritsangud, s. o., et lasseb vett läbi, siis on imevvoolik tarvitamiseks kõlbmata, lappimine ja parandamine ei anna tagajärgi.

Imevvooliku kestvust saab pikendada, kui temale ümber punutakse jäme kanepist nõör, nii et iga vedru vahekohta tuleb üks kord nõöri.

Imevvooliku sõela ümber tuleb punuda vits-test korv, mis takistab muda ja kõntsa sattumist imevsõelasse,

Võistlusmängud.

Tuletõrjujate võimete ja vaimu erksuse tõstmiseks ja harjutuste mitmekülgsemaks tegemiseks on soovitav riistade ja rivi harjutuste kõrval korraldada mitmesuguseid võistlusmänge. Näiteks :

1. Pallimäng jugadega.

Mängu väljaks võetakse 50×30 mtr. plats, mis jagatakse pikuti neljaks ühesuuruseks osaks, kusjuures äärmised väljad nimetatakse „kaitsepiirkondadeks“ ja seesmised väljad „pealetungiväljadeks“. Mängu abinõudeks on 12 mm. joad, kumbagilt poolt 3 juga, milledest kaks toimivad pealetungivatena, üks kaitsjana — (väravavahina) ja kummipall 1 mtr. \varnothing läbimõõduga.

Mängijaid on vaja vähemalt 11 meest. Mäng on umbes jalgpalli mängu sarnane, püütakse pall ajada, vastaspoole kaitseväljale. Mängides juhitakse palli jugadega, ja ainult nendega, mingil muul viisil ei tohi palli edasi ajada ega palli liikumist takistada kui ainult joaga. Joamehed peavad pallist olema vähemalt meetri kaugusel. Joaga võib „kasta“ ka vastaspoole kaitsjaid, kuid loomulikult tuleb siis juga tarvitada ettevaatlikult. Kui pall jõuab kumbagi kaitseväljale siis peavad selle poole pealetungijad oma juga kinni keerama ja ainult kaitsja võib tarvitada juga oma kaitsevälja kaitsmisel.

Mängu alguses avab esimesena pallile joa kaitsevälja vaht. Vastaspoole pealetungijad võivad palli oma jugade alla võtta alles siis, kui ta on ületanud kaitsevälja piiri.

2. Kõievedu.

1. Kõieveo meeskondades peab olema võrdne

arv võistlejaid. Köis on nii pikk, et sellest jätkub 3,60 m. mõlemate meeskondade vahepeale, 1,20 m. igale võistlejale ja 3,60 m. järelandmiseks kumbagis otsas. Köie ümbermõõt on vähemalt 10 sm. Köis peab olema sõlmedeta ja käepidemeta. Köie keskkoha kinnitatakse keskmärk ja sellest 1,83 m. kaugusele kumbagile poole tehakse kõrval-märgid.

2. Maapinnale märgitakse keskjoon ja sellest 1,83 m. kaugusele kumbagile poole paralleelsed kõrvaljooned.

3. Võistluseks tõmmatakse köis pingule nii, et keskmärk oleks keskjoone kohal ja võistlejad väljaspool kõrvaljooni. Veoajal ei tohi ankrumehed (iga meeskonna välisotsa poolne viimne mees) köit siduda ja ümber mähkida ega tahtlikult toetada käsi vastu maapinda.

Ükski võistleja ei tohi enne võistluse algust jalgadega ega muul viisil teha maasse auke jala toetamiseks.

Köievedu juhivad kohtunik ja tema kaasabi. Kohtunik alustab võistluse sõnalise märguandega, peab silmas kesk ja kõrvaljooni ning lõpetab veo vilega.

4. Vedu loetakse võidetuks, kui üks meeskondadest on vedanud köie vastasmeeskonna kõrvalmärgi üle omapoolse kõrvaljoone, või kui mõni vastasmeeskonna võistleja on astunud üle keskjoone ükskõik millise jala osaga. Jätavad mõlemad meeskonnad veo pooleli enne, kui kumbki on suutnud vedada vastasmeeskonna kõrvalmärgi üle omapoolse kõrvaljoone, ei loeta vedu.

5. Vedu loetakse võidetuks, kui kolmest veost võidetakse kaks, või kaks järgimööda. Iga veo järgi vahetatakse pooled.

6. Võistlejad peavad kandma jalanõusid, millel ei ole erilist kontsa ja erilisi tallanaelu, õõnsusi ning kühmi, mis soodustaksid veo.

7. On keelatud tarvitada kindaid ja kleepaineid kätel ning köiel.

8. Pooled loositakse alguses meeskondade juhtide juuresolekul.

3. Teatejooks.

Võistluste lõbusam vaatepilt on teatejooks, mille all mõistetakse jooksu, kus meeskonna koosseisus üksikul osavõtjal tuleb joosta teatud (kõigil osavõtjatel ühe või mitmesugune) kaugus ja anda teade edasi oma meeskonda kuuluvale järgmisele jooksjale j. n. e. kuni lõpujooneni.

Teatejooksu korraldatakse ka suuremate gruppidega (jaoskondadega, rühmaga, rakmetes, hüdropuldiga j. n. e.) sest see arendab meeskondades ühist võistlustahet ja distsipliini.¹

Võit oleneb niihästi jooksu kiirusest, kui ka teate edasiandmise nobedusest.

Teade antakse edasi 20 m. pikkusel maalal, mis märgitakse 10 m. kaugusele mõlemale poole vahetusjoont.

Kui teate (30 sm. pikkune ja 12 sm. ümbermõõduga puupulk, hüdropult, juhur j. n. e.) edasiviimist jätkatakse samasse suunda, on vastuvõtja ettepoole kallutatud kehaga ooteseisus, jälgides teatetoijat üle parema õla. Ootaja parem jalg on tagumise teate edasiandmise piirijoone juures, kuna vasak jalg on väikese sammu võrra eespool, Vasak käsi on kõverdatult vöö kohal; parem käsi on sirutatud tahapoole.

Keharaskus asub eelmisel jalal.

Kui teatetooja on jõudnud 10—6 m. kaugusele, vastuvõtja pöörab pea otse ja hakkab jooksuma, kusjuures ei muuda parema käe asendit. Vastuvõtjale järelejõudes teatetooja pistab teate vasakust käest temale paremasse pihku.

Kui vastuvõttel hoitakse parem käsi peopesaga sissepoole, siis antakse teade alt.

Vastuvõttel käehoidmisel peopesaga taha — teade antakse ülevalt.

Teate edasiandmine ja vastuvõtmine sünnib kiirelt, ilma jooksu hoo takistamata, Jooksul võtab vastuvõtja teate vasakusse kätte.

4. Pendel teatejooks.

Kui teade viiakse tagasi vastupidisesse suunda, on kindlam teadet edasi anda ja vastuvõtta parema käega, kus juures teade hoitakse püsti ees.

On jooksutee kõver, siis ei tohi keeramisel kahe jooksutee sisepiiridel teise jooksja ette hüpata, vaid peab enne temast sammu kaks ette jõudma.

Sirgel jooksul ei tohi teisele teel tüliks olla.

Kohasemad teatejooksud on 10×50 m. (10 jooksjat, igaüks 50 m.) 10×100 m. ja 4×100 m.

Täidetud hüdropuldi 10×100 m. kandmine pendel-jooksul, on kiiruse arendamine tulekahjudel veekandmisel.

Alguses kaalutakse hüdropult veega ja lõpul kontrollitakse veekadu.

Arvestatakse ajale juurde 1 kg. vett- 1 min. j. n. e.

5. Kartulijooks.

Kartulijooks on iseäralik jooksumineku harjutus, mis aga ka pingutatud vaatamist nõuab

ja võimaluse annab väikse mängupinnaga läbi-
saada.

Kartulid, puuklotsid või selletaolised puutü-
kid asetatakse 20 m. joonele iga 5 m. kaugusel
üks kartul. Alates stardi punktist 1, 2, 3 ja 4.

Need kartulid peab jooksja üksikult üles
korjama ja koduruumi panema, mis stardi joone
taha joonestatud 0,5 m².

Jooksu alatakse nagu kiirjooksul ja ükskõik
kummalt poolt ruutu.

Kartuli noppimisel tuleb välja jookstes ainult
üks kartul korraga kodu pesa asetada, selle
järgi jälle välja jooksta kuni kõik 4 kartulid
on toodud kodu pesa.

Ka võib kartulid selles järjekorras noppida,
nagu jooksja heaks arvab. Kuid ta ei tohi enne
edasi jooksta, kui iga toodud kartul on täiesti
koduruutu paigutatud. Ja kui võistleja juba
kord on kartulid puudutanud, siis peab ta tema
koju viima, enne kui ta teise järele käe sirutab.

Kui viimane kartul kodus, tuleb veel 20 m.
taha viimasesse pesasse jooksta kuhu finissi
on üles tõmmatud peennöör, et täpselt kohtu-
nikul oleks võimalus jälgida võitjaid.

Ajamõõtjad kohtunikud vajutavad stardi,
paugu või mõne muu lahti lastud signaali järgi
kellad käima ja alles kui kõik kartulid on kodu
pesas ja võistleja jõuab lõpp lindini, peatavad
kellad.

Karistus enne märguandmist väljale jooksmi-
sel 1 korral 1 m. 2 korral 2 m. tagasi stardi
joonest ja kolmandal korral mängust välja.

6. Kõitööda ronimine.

Ronimised on tuletõrjujatel väga nõuetavad
harjutused, mille peale tuleb suurt rõhku panna
ühingutes.

Eriti kasvatab ronimine julgust ja kätte lihaste tugevust ja vastupidavust.

Ronimise võistlused korraldatakse üksikute tuletõrjujate või jaoskondade vahel.

Maast 6—10 m. pikk köis on kinnitatud puu või mõne muu tugeva eseme külge mille jämedus oleks sobivam 12 sm. ümber mõõt.

Võistleja asub köie lähedale nii, et märgu andmisel saab haarata köiest ja alustada ronimist. Käsklus antakse kohtuniku poolt järgmine. „Tähelepanu — ja hopp“. Mille peale võistleja alustab ja samuti ajamõõtjad panevad kellad käima.

Kui võistleja on roninud nõnda kaugele, et saab käega puudutada ennem määratud kohta, on võistlus läbi ja ajamõõtjad pidurdavad kellad.

Allalaskmise juures ei tohi õnnetuse ärahoidmiseks, mitte kiirelt alla laskuda. Kui on võistlus jaoskondade vahel, siis arvatakse iga ronija aeg jaoskonnas kokku ja missugusel jaoskonnal kõige lühem aeg — on võitja. Muidugi peab igas jaoskonnas võistlejate arv olema võrdne.

Sama võistlust võib korraldada ka sileda lati või posti abil.

Enne võistluse algust peab kohtunik teatama võistlejaile kas võib jalgu ronimisel abistada või ei.

7. Purre võistlus.

Purre võistlus on väga kaasakiskuv pealtvaatajate poolt, mille pärast see on soovitatav ühingu välispidudel läbi viia.

Purreks tarvitatakse 20. sm läbimõõduga palki, mille pikkus 2,5 m. ja meetri kõrguse nelja jalaga, palk on keskelt libedaks poleeritud.

Võistlejad asuvad purrele ratsa ja nende vahemaa mis enne märgitud umbes 1 m. vaatega vastamisi.

Mõlemil võistlejal on käes üks kott, millesse on paigutatud 2 kg heinu või põhku. Märku andmisel vilega katsuvad võistlejad teine teist purrelt maha tõugata või lüüa. Lubatud on vaba käega vastase lööki pareerida, kuid ei tohi vastase kotti kinni hoida, samuti ei tohi käega purrele toetada ega hüppega taanduda üle märgitud otsa. Jalad võivad olla vabad, võistleja omal soovil.

Kui üks on maha löödud purrelt, vahetavad pooled ja kui jälle võidab sama, on võistlus võidetud, kui aga kaotaja võidab teise poole, otsustab kolmas voor võidu.

Gaasikaitse.

§ 270. 1. Gaasikaitsejaoskond, kui see olemas, peab saama erilise väljaõppe asjatundjate juhatusel.

2. Tuletõrje meeskonna töö gaasikaitasel kannab abitöö iseloomu, ja tuletõrje meeskond astub tegevusse alles siis, kui saab selleks korralduse prefektilt, üldjuhilt ehk gaasikaitse komandodejuhilt.

3. Gaasikaitse tööde juures allub tuletõrje meeskond gaasikaitsejuhile ja ei või gaasikaitse töödelt enne viimase poolt saadud luba lahkuda.

4. Ükski gaasikaitse töödel olija meeskonna liige ei tohi enne lahkuda töölt, kui tema riided ja ta ise puhastusest ja desinfektsioonist pole läbi käinud.

5. Iga tuletõrjuja peab tundma märke, mis gaasi hädaohul gaasikaitse meeskondade poolt välja pandud.

Gaasikaitsega lähemalt tutvunemiseks soovitame muretseda järgmised raamatud:

„Rahva gaasikaitse“ ltn. Sergius Leets, 1. jalaväe rügemendi gaasikaitse juhataja. Raamatu sisu: A) Sõjagaas. B) Rahvagaasikaitse: I. Gaasikaitse vahendid ja võtted. II. Gaasikaitse organiseerimine linnades. III. Bakterioloogiline relv.

Raamat on saadaval ka E. Ü. Tuletõrje Liidu laos. Hind 60 senti.

S. Leets „Gaasikaitse käsiraamat kaitsevälasele, malevlasele ja samariitlasele.“ — Raamat on saadaval raamatukauplustes ja kaitseliidus.

„Määrus gaasikindlate varjendite ehitamise kohta linnades“ ilmus „Riigi Teataja“ nr. 78 — 1933 a.

Esimene abi.

§ 271. Tuleõnnetuste juures ettetulevate õnnetusjuhtumite puhul esimeseabi andmiseks, haavatuile ja mürgitatuile abiandmiseks on tuletõrje komando juure ellukutsutud sanitarrühmad ja sanitar-jaoskonnad. Samuti on Eesti Punase Ristiga sõlmitud kokkulepe Punase Risti samariitlaste ja tuletõrje koostöö asjus.

Sanitaride ja samariitlaste väljaõpetamiseks korraldab E. Punane Rist kursusi, kus õpetus maksuta. Kursuste korraldamiseks tuleb pöörata Punase Risti Peavalitsuse poole Tallinnas.

Iseõppimiseks on soovitavad muretseda järgmised raamatud: Dr. B. Woogas „Esimene abi“ ja Dr. V. Sumberg „Esimene abi õnnetusjuhtudel“. Hind Kr. 2.75.

Tulekustutamise taktika põhialused.

§ 272. Kiiresti tulekahjule jõudes peab tuletõrje töötama rahulikult ja külmavereliselt. Kohale jõudes tuleb kohe selgusele jõuda:

- 1) Kas on inimesi hädaohus?
- 2) Kas on loomi hädaohus?
- 3) Kus põleb ja kust pääseb sinna ligi?
- 4) Mis (missugune aine) põleb?

5) Kas tules ehk tuleläheduses on plahvatavaid aineid, bensiini, õlisid, lõhkeaineid?

6) Missugused on tule edasi tungimise ja levimise võimalused?

Vastavalt sellele tuleb kõigepealt teha korraldus inimeste ja loomade päästmiseks. Samal ajal tuleb viibimatult alata tulekustutamist ja teha takistusi tule levinemisele.

Tuli tuleb piirata võimalikult vähemale maa alale, tema levinemist tuleb takistada.

Tulekustutamine on peasiht, mille poole peab tuletõrje püüdma.

Pealetung sünnib üldreeglite järele seestpoolt, hoone treppide ja uste kaudu.

Veejuga tuleb juhtida otse tulepesadesse, aga mitte tuleleegi ja suitsu pihta.

Tulekustutamine sündigu kõige lähemat teed kaudu. Juga tuleb juhtida põleva asja pihta võimalikult lähedalt, nii et vesi tungiks põleva eseme sisse. Veejuga peab tulega võrreldes olema alati tugevam.

Tulekustutamise taktikast saab täielikuma õpetuse Leo Pesoneni „Tulekustutamise õpetus'est“, mis saada Liidu laost ja „Eesti Tuletõrje'st“ 1934 a. „Võitlus tule vastu maal ja väikelinnades.“

Seadusi ja sundmäärusi.

Sundmäärused tulekahjude ärahoidmiseks ja tulekahjude vastu võitlemiseks.

Linnades, alevites ja maakondades on välja antud ning maksma pandud rida sundmäärusi, et ärahoida tulekahjusid ja anda korraldusi tulekahjude vastu võitlemiseks. Kõigi sundmääruste äratrükimine „Tuletõrje teenistuse ja harjutusmäärustik'us“ võtaks liiga palju ruumi ega oleks otstarbekohane. Suurem osa sundmäärusi on kohalikud ja neil on tähtsust ainult kohaliku linna, alevi või maakonna tuletõrjujatele, teistesse need ei puutu. Sellepärast toome siin ainult sundmääruste nimekirja, ühtlasi tähendades „Riigi Teataja“ numbriga ja aasta, missugusest sundmääruse võib leida. „Riigi Teatajad“ on igale tuletõrjele kättesaadavad ja sealt leiab iga tuletõrje tegelane vastava sundmääruse — algallikast. On soovitatav muretseda need „Riigi Teataja“ numbrid, kus vajalikud sundmäärused sees. Osa sundmäärusi on ära trükitud ka „Tuletõrjuja käsiraamatu“ 1928. a. väljaandes.

Üldised määrused ja seadused.

1. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Pärnumaal, 27. okt. 1928. a. „R. T.“ nr. 102 — 1928. a.

2. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Tartumaal, 30. okt. 1928 a. „R. T.“ nr. 4 — 1929. a.

3. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Petserimaal, 27. okt. 1928. a. „R. T.“ nr. 7 — 1929. a.

4. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Saaremaal, 10. dets. 1928. a. „R. T.“ nr. 21 — 1929. a.

5. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Järvamaal, 8. dets. 1928. a. „R. T.“ nr. 27 — 1929. a.

6. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Valgamaal, „R. T.“ nr. 29 — 1929. a.

7. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Viljandimaal, 6. märts 1929. a. „R. T.“ nr. 27 — 1929. a.

8. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Harjumaal, 19. märts 1929. a. „R. T.“ nr. 46 — 1929. a.

9. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Võrumaal, 16. märts 1929. a. „R. T.“ nr. 55 — 1929. a.

10. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Virumaal, „R. T.“ nr. 71 — 1929. a.

11. Sundmäärus tuleõnnetuste vastu võitlemiseks Läänemaal, 19. aug. 1931. a. „R. T.“ nr. 99 — 1931. a.

Selle sundmääruse tekst on ära trükitud ka „Tuletõrjuja käsiraamatu“ 1928. a. väljaandes, lehek. 167—172, „Tuletõrje Teated“ nr. 9. — 1932. a. ja 1933. a. ilmunud venekeelses raamatus „Борьба с пожарами“.

12. Suur-, kesk- ja väiketööstuse seadus. „R. T.“ nr. 28 — 1920. a. Tuletõrjele tähtsad ainult § 9–11.

13. Avalikkude ettekannete seadus „R. T.“ nr. 43 — 1923. a.

14. Karistusmäärused trükiseaduse, avalikkude ettekannete seaduse ja raamatukaup-

luste ning avalikkude lugemistubade avamise seaduse rikkumise asjus. „R. T.“ nr. 43 — 1923. a.

15. Ühingute, seltside ja nende liitude registreerimise seadus. „R. T.“ nr. 37—1926. a.

16. Koosolekute seadus. „R. T.“ nr. 79 — 1922. a.

17. Seadus loteriide kohta. „R. T.“ nr. 53—1919. a. ja nr. 107/108 — 1925. a. „R. T.“ nr. 29 — 1932. a.

18. Rahukohtu nuhtlusseadus. §§ 88—98.

19. Abinõudest tulekahjude ärahoidmiseks, heakorra ja julgeoleku seaduse §§ 208—217.

20. Lõhkeainete hoidmise ja tarvitamise sundmäärus. „R. T.“ nr. 46 — 1927. a.

21. Lõhkeainete vabrikud. „R. T.“ nr. 28 — 1930. a.

22. Lõhkeainete, kaltsium-karbiidi, atsetüleeni, laskeriistade ja pistongide seadus. 9. mail 1930. a. „R. T.“ nr. 39 — 1930.

23. Määrus metsa, soo või raba põlengute kustutamiseks kasutatud isikutele tasumaksamise kohta. „R. T.“ nr. 48 — 1932. a. „R. T.“ nr. 51 — 1933. a.

Ehitismäärused.

Ehitismääruste tundmine on mitmeti väga tähtis: 1) tulekaitse seisukohalt, 2) tegeliku tuletõrjetöö — tulekustutamise seisukohalt. Sellepärast tutvunege ehitismäärustega.

I. Üldised ehitismäärused.

1. Avalikkude ehituste püstitamise määrus 18. juun. 1932. a. — „R. T.“ nr. 55 — 1932. a. „R. T.“ nr. 31 — 1933. a. ja „R. T.“ nr. 6 — 1934. a.

2. Rahvamajade ehitamise määrus. „R. T.“ nr. 59 — 1933 a.

3. Otsus tulekindlast materjalist ehituste kohta 7. aug. 1929. a. „R. T.“ nr. 75 — 1929. a.

4. Ehitusseaduse muutmise ja täiendamise seadus — 26. nov. 1931. a. „R. T.“ nr. 104 — 1931. a.

5. Ehitusseaduse §§ 165¹, 197, 200, 201, 202, 203, muutmise seadus 28. märtsist 1930. a. „R. T.“ nr. 28 — 1930. a.

6. Ehitus- ja talituseeskirjad elektri tugev-
voolu seadeldistes. „R. T.“ nr. 12—14 — 1923. a.

7. Määrus gaasikindlate varjendite ehitamise kohta linnadesse. „R. T.“ nr. 78 — 1933. a.

Ehitusmäärused linnades.

1. Tallinna ehitusmäärus. 15. juuni 1932 a. „R. T.“ nr. 55 — 1932. a.

2. Ehitussundmäärus Tartu linnas. „R. T.“ nr. 64/65—1924 a. „R. T.“ nr. 61—1928 a. „R. T.“ nr. 67 — 1929 a.

3. Nõmme linna ehitussundmäärus. „R. T.“ nr. 71 — 1929. a., „R. T.“ nr. 61 — 1932 a.

4. Sundmäärus ehituste kohta Rakvere linnas 22. aug. 1929., „R. T.“ nr. 92 — 1929 a. „R. T.“ nr. 24 — 1930. a. „R. T.“ nr. 40 — 1932 a.

5. Põltsamaa linna ehitussundmäärus, „R. T.“ nr. 83 — 1930 a.

6. Kuresaare linna ehitussundmäärus, „R. T.“ nr. 99 — 1931 a.

7. Tapa linna ehitussundmäärus. „R. T.“ nr. 104 — 1931 a.

8. Haapsalu linna ehitussundmäärus 28. juuli 1932 a., „R. T.“ nr. 67 — 1932 a.

9. Paide linna ehitussundmäärus 27. juuni 1932. a. „R. T.“ nr. 64 — 1932 a.

10. Põltsamaa linna ehitussundmäärus, „R. T.“ nr. 32 — 1932 a.
11. Tõrva linna ehitussundmäärus. „R. T.“ nr. 61 — 1932 a.
12. Petseri linna ehitussundmäärus, „R. T.“ nr. 74 — 19. sept. 1933 a.
13. Paldiski linna ehitussundmäärus, „R. T.“ nr. 13 — 16. veebr. 1934. a.

Ehitusmäärused alevites.

1. Sundmäärus ehitusloa saamise ja ehituse asetuse kohta Elva alevis 11. okt. 1928 a. „R. T.“ nr. 96 — 1928 a.
2. Sundmäärus sepikodade kohta Elva alevis 1. nov. 1928. a. „R. T.“ nr. 97 — 1928 a.
3. Sundmäärus ehituste kohta Suure-Jaani alevis 27. mail 1929. a. „R. T.“ nr. 60 — 1929. a.
4. Jõhvi alevi ehitusmäärus. 25. sept. 1930. a. „R. T.“ nr. 90 — 1930. a.
5. Ehitusmäärus Mustla alevis. 22. aug. 1931. a. „R. T.“ nr. 77 — 1931. a.
6. Sundmäärus ehituste kohta Sindi alevis. „R. T.“ nr. 7 — 1931. a., „R. T.“ nr. 52 — 1933. a.
7. Antsla alevi ehitusmäärus. „R. T.“ nr. 143 — 1923. a., 23. okt. 1932. a. „R. T.“ nr. 95 — 1932. a.
8. Kärkla alevi ehitusmäärus „R. T.“ nr. 87 — 31. okt. 1933 a.
9. Keila alevi ehitusmäärus „R. T.“ nr. 2 — 1934. a.
10. Otepää alevi ehitusmäärus „R. T.“ nr. 4 — 1934. a.

Ehitusmäärused maal ja alevikkudes.

1. Ehitusmäärus Petserimaal tuleõnnetuste ärahoidmiseks 20. dets. 1929. a. „R. T.“ nr. 5 — 1930. a.

2. Sundmäärus ehituste kohta Aegviidu suvituspaigas Järvamaal. „R. T.“ nr. 99—1931. a.

3. Sundmäärus ehituste kohta Valgamaal 25. okt. 1931. a. „R. T.“ nr. 11—1931. a. „R. T.“ nr. 99 — 1933. a.

4. Sundmäärus ehituste kohta suvituspaikades Tartumaal 22. juuni 1932. a. „R. T.“ nr. 76—1932. a.

5. Sundmäärus ehituste kohta Tartumaa alevikkudes „R. T.“ nr. 99 — 1932. a.

6. Sundmäärus ehituste kohta Loodi suvituspaigas Viljandimaal 15. juul. 1932. a. „R. T.“ nr. 60 — 1932. a.

7. Sundmäärus ehituste kohta suvituspaikades Virumaal. „R. T.“ nr. 65 — 30. aug. 1933. a.

8. Sundmäärus ehituste kohta Virumaal. „R. T.“ nr. 65 — 30. aug. 1933. a.

9. Sundmäärus ehituste kohta Harjumaa suvituspaikades. „R. T.“ nr. 46 — 2. juuni 1933. a.

10. Sundmäärus ehituste kohta Läänemaa alevikkudes. „R. T.“ nr. 46 — 2. juuni 1933. a. „R. T.“ nr. 94 — 1933. a.

11. Sundmäärus ehituste kohta Saaremaa alevikkudes. „R. T.“ nr. 38 — 2. mai 1933. a.

12. Sundmäärus ehituste kohta Pärnumaa alevikkudes. „R. T.“ nr. 98. — 1933. a.

Sundmäärused korstnate pühkimise ja ülevaatuse kohta.

1. Tallinnas. „R. T.“ nr. 22 — 1919. a., „R. T.“ nr. 28 — 1920. a.

2. Narvas. „R. T.“ nr. 139 — 1923. a. „R. T.“ nr. 48 — 1924. a., „R. T.“ nr. 181/182 — 1925. a.

3. Pärnus. „R. T.“ nr. 9 — 1921. a.

4. Viljandis. „R. T.“ nr. 65/66 — 1922. a.
„R. T.“ nr. 117/118 — 1924. a.
5. Valgas. „R. T.“ nr. 131/132 — 1920. a.
„R. T. nr. 104 — 1921. a. „R. T.“ nr. 76 —
1923. a.
6. Paides. „R. T. nr. 115 — 1923. a.
7. Paldiskis. „R. T.“ nr. 81 — 1922. a.,
„R. T.“ nr. 68 — 1926. a.
8. Petseris. „R. T.“ nr. 47/48 — 1925. a.
9. Tüiril. „R. T. nr. 77 — 1927. a., „R. T.“
nr. 107 — 1933. a.
10. Põltsamaal. „R. T.“ nr. 163/164 —
1925. a.
11. Nõmmel. „R. T.“ nr. 143/144 — 1925. a.
12. Kuresaares. „R. T.“ nr. 108 — 1921. a.
13. Narva-Jõesuus. „R. T. nr. 100 —
1924. a.
14. Kärddla alevi. „R. T.“ 4/5 — 1923. a.
15. Kilingi-Nõmme alevi. „R. T.“
nr. 6 — 1923. a., „R. T.“ nr. 13/14 — 1925. a.
16. Mõisaküla alevi. „R. T.“ nr. 96/97
— 1922. a. ja 81/82 — 1924. a.
17. Otepää alevi. „R. T. nr. 141/142 —
1925. a.
18. Elvas. „R. T.“ nr. 21/22 — 1925. a.
19. Jõgeva alevi. „R. T.“ nr. 54 — 1926. a.
20. Mustvee alevi. „R. T.“ nr. 179/180
— 1923. a.
21. Suure-Jaani alevi. „R. T.“ nr.
87 — 1923. a.
22. Võõpsu alevi. „R. T.“ nr. 7/8 —
1925. a.
23. Rakveres. „R. T.“ nr. 73/74 — 1920. a.
24. Tapalinnas. „R. T.“ nr. 101/102 —
1925. a.
25. Tartus. „R. T.“ nr. 101 — 1919. a.,
101/102 — 1920. a.

Sundmäärused tulekahjude ärahoidmiseks linnades ja alevites.

1. Sundmäärus vooiärrede kohta Tallinnas. §. 31. „R. T.“ nr. 148/149 — 1922. a.
2. Tartus. „R. T.“ nr. 4. — 1921. a., „R. T.“ nr. 118 — 1921. a., „R. T.“ nr. 68 — 1927. a.
3. Pärnus. „R. T.“ nr. 9 — 1921. a., „R. T.“ nr. 22 — 1922. a., „R. T.“ 115/116 — 1927. a.
4. Viljandis. „R. T.“ nr. 65/66 — 1922. a., „R. T.“ nr. 147 — 1924. a., „R. T.“ nr. 40 — 1928. a.
5. Valgas. „R. T.“ nr. 104 — 1921. a., „R. T.“ nr. 50 — 1922. a., „R. T.“ nr. 20 ja 50 — 1922. a., „R. T.“ nr. 37/38 — 1925. a., „R. T.“ nr. 115 — 1927. a., „R. T.“ nr. 62 — 1928. a.
6. Rakveres. „R. T.“ nr. 205/206 — 1920. a., „R. T.“ nr. 47 — 1921. a., „R. T.“ nr. 73/74 — 1921. a.
7. Võrus. „R. T.“ nr. 126 — 1923. a.
8. Paldiskis. „R. T.“ nr. 81 — 1922. a.
9. Tapalinnas. „R. T.“ nr. 67 — 1924. a.
10. Tõrvas. „R. T.“ nr. 22 — 1922. a., „R. T.“ nr. 98 — 1922. a.
11. Põltsamaa linnas. „R. T.“ nr. 41 — 1926. a.
12. Nõmme linnas. „R. T.“ nr. 179/180 — 1925. a.
13. Kuresaares. „R. T.“ nr. 108 — 1921. a., „R. T.“ nr. 94 — 1922. a.
14. Keila alevis. „R. T.“ nr. 59/60 — 1925. a.
15. Narva-Jõesuus. „R. T.“ nr. 125 — 1923. a.
16. Otepää alevis. „R. T.“ nr. 93 — 1923. a.
17. Elvas. „R. T.“ nr. 17 — 1926. a.

18. Võõbsu aleviis. „R. T.“ nr. 7/8 — 1925. a.

19. Antsla aleviis. „R. T.“ nr 109/110 — 1922. a.

20. Suure-Jaani aleviis. „R. T. nr. 115 — 1923. a.

21. Haapsalus. „R. T.“ nr. 8 — 1922. a.

22. Mõisaküla aleviis. „R. T.“ nr. 96/97 — 1922. a.

Sundmäärused kaubasadamates tulekahjude ärahoidmiseks.

Tallinnas „R. T.“ nr. 109/110 — 1923 a.

Pärnus. „R. T.“ nr. 66 — 1924. a.

Narvas. „R. T.“ nr. 137 — 1924. a.

Tuletõrjevalve kohta käivad sundmäärused.

1. Sundmäärus tuletõrje valvekorra pidamise kohta avalikkudel ettekannetel ja lõbusustel ning näitustel. „R. T.“ nr. 181/182 — 1925. a.

Linnades ja alevites.

1. Tallinnas. „R. T.“ nr. 181/182 — 1926. a., „R. T.“ nr. 21 ja 71 — 1926. a., „R. T.“ lisa nr. 3 — 1932. a.

2. Tartus. „R. T.“ nr. 29 ja 64 — 1926 a., „R. T.“ nr. 98 — 1932. a., „R. T.“ lisa nr. 52 — 1932. a.

3. Narvas. „R. T.“ nr. 181/182 — 1925. a., „R. T.“ nr. 45 ja 53 — 1926. a., „R. T.“ lisa nr. 74 — 1932. a., „R. T.“ nr. 4 — 1934. a.

4. Viljandis. „R. T.“ nr. 147 — 1924. a., „R. T.“ nr. 56 — 1926. a., „R. T.“ nr. 40 — 1928. a.

5. Rakveres. 12. aprillil 1926. a. „R. T.“ nr. 74 — 1926. a.
6. Paides. „R. T.“ nr. 76 — 1926. a., „R. T.“ nr. 46 — 1931. a.
7. Haapsalus. „R. T.“ nr. 61 — 1926. a., „R. T.“ nr. 9. — 1927. a.
8. Nõmmel. „R. T.“ nr. 75 — 1927. a., „R. T.“ nr. 63 — 1927. a., „R. T.“ nr. 59 — 1931. a.
9. Valgas. „R. T.“ nr. 20 — 1922. a., „R. T.“ nr. 17 ja 32 — 1926. a., „R. T.“ nr. 62 — 1928. a., „R. T.“ nr. 51 — 1930. a.
10. Petseris. „R. T.“ lisa nr. 55 — 1930. a., „R. T.“ nr. 24 — 1931. a., „R. T.“ lisa nr. 46 — 1932. a.
11. Põltsamaal. „R. T.“ lisa nr. 93 — 1930. a.
12. Antsla alevi. „R. T.“ nr. 26 — 1931. a.
13. Võrus. „R. T.“ nr. 10 ja 70 — 1931. a., „R. T.“ nr. 1 — 1933. a.
14. Tõrvas. „R. T.“ nr. 37 — 1933. a.

Maal.

1. Harjumaal. „R. T.“ nr. 153/154 — 1920. a., „R. T.“ nr. 187/188 — 1926. a.
2. Läänemaal. „R. T.“ nr. 74 — 1926. a.,
3. Järvemaal. „R. T.“ nr. 100 — 1926. a.,
4. Pärnumaal. „R. T.“ nr. 29 — 1926. a., ja „R. T.“ 17 — 1927. a.
5. Tartumaal. „R. T.“ nr. 9 — 1926. a., „R. T.“ nr. 28 — 1927. a., „R. T.“ nr. 53 — 1928. a., „R. T.“ nr. 16 — 1931. a., „R. T.“ lisa nr. 13 ja 37 — 1932. a., „R. T.“ nr. 17 — 1933. a.
6. Viljandimaal. „R. T.“ nr. 43 — 1926. a., „R. T.“ nr. 37 — 1931. a.

7. Valgamaal. „R. T.“ nr. 17 — 1926. a.
 8. Võrumaal. „R. T.“ nr. 68 — 1927. a.
 9. Petserimaal. „R. T.“ nr. 69 — 1926. a.
 10. Saaremaal. „R. T.“ nr. 83 — 1930. a.
 11. Virumaal. „R. T.“ nr. 63 — 1929. a.
-

Hoolsusmärkide väljaandmise ja kandmise kord.

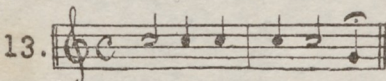
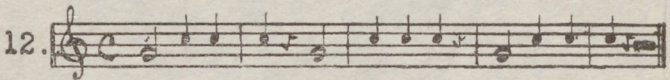
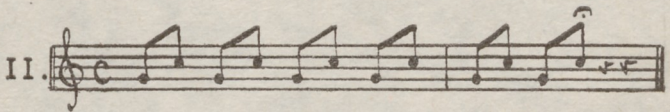
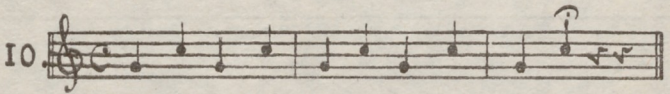
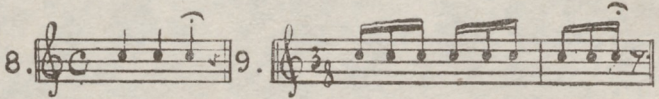
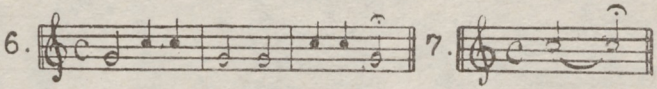
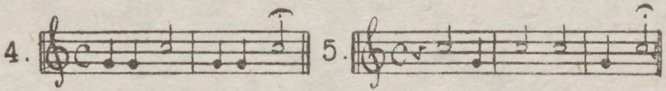
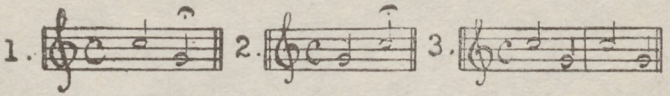
Kohtu-siseministri poolt kinnitatud hoolsusmärkide väljaandmise ja kandmisekorra määrused on äratrükitud „Eesti Tuletõrjes“ nr. 6. — 1933. aastal ja „Tuletõrjuja-Käsiraamat Kalender“ 1934. a.

Hoolsusmärkide ettepanekute tegemisel ja märkide kandmisel tuleb käia täpselt nende määruste järel.

Signaalid.

1. „Valvel!“ („Tähelepanu!“)
 2. „Valmis“
 3. „Anna — vett“
 4. „Pea — vett“
 5. „Voolik — pikenda.“
 6. „Voolik lühenda.“
 7. „Seis“.
 8. „Edasi — marss.“
 9. „Joostes — marss, marss.“
 10. „Alt ära, alt ära, alt ära.“
 11. „Appi! tulge appi!“
 12. „Koguneda.“
 13. „Juhid kokku.“
-

Signaalid.

1.20

Hind 45 snt.